

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 39 ฉบับที่ 2 เดือนมีนาคม-เมษายน พ.ศ.2563

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม นครศิลปกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/ เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/ เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมีผู้พิจารณา 2 คน (Double Blind) หรือ ผู้พิจารณา 3 คน ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินตะเสน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์ ดร.พิมพ์พญา ประพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รังคกุลนุวัฒน์

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูสรี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ห้วมสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศารทนต์ เมตตาริกานนท์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์บุญชัย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เข้มศรีพงษ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติธนาวงค์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.วนิช นิรันดร์นันท

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ยงยุทธ ฐาแก้ว

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์สิทธิพร ภิรมย์รัตน์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพัฒน์นันท

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์จันทร์ศิริ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนาพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ คำคง

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมศานต์โชติชาครพันธ์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ ธีรธรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Mr.Paul Dulfer

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐ์

ผู้ช่วยเลขานุการ จิรรัตน์ ภูสุถุทธิ์ พัทธวีไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416

กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 2 ปีที่ 39 ประจำเดือนมีนาคม-เมษายน 2563 ซึ่งนับได้ว่าวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์นี้ได้ผ่านการเผยแพร่และนำเสนอสาระความรู้ทางวิชาการมาหลายปีพอสมควร จากเริ่มแรกที่ยังไม่มีกระบวนการจัดเกณฑ์คุณภาพของวารสารวิชาการภายในประเทศ แต่ในปัจจุบันได้มีการจัดเกณฑ์คุณภาพวารสารของประเทศขึ้นมาแล้ว ซึ่งขณะนี้หลายวารสารก็ได้เริ่มพัฒนาและพยายามเน้นคุณภาพด้านวิชาการให้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ก็ต้องดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าวนี้ด้วย ฉะนั้นวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามจึงได้มีบทความจำนวนเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อนซึ่งทางกองบรรณาธิการก็ได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิได้เข้ามาร่วมพิจารณาคัดสรรและกลั่นกรองคุณภาพ อันเป็นการสร้างคุณค่าและความงอกงามให้เกิดแก่วงวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของประเทศให้เติบโตและก้าวหน้าต่อไป

วารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทความจำนวน 8 เรื่อง ทั้งนี้เปิดเล่มด้วยบทความเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยศิริประภา พิลาสภา และสาคร อัมจักร บทความเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ส่วนบทความที่ 2 เรื่อง “การใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยธนัชพร นามวัฒน์ และกมลทิพย์ รักเกียรติยศ เป็นบทความวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจ สภาพปัญหาการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร บทความที่ 3 เรื่อง “โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น” โดยวรารัตน์ กางขุนทด และสาคร อัมจักร เป็นบทความที่มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารองค์กรดังกล่าว

ส่วนบทความที่ 4 เรื่อง “การศึกษาการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครู” ของจิตติวรดา พลเยี่ยม บทความวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครู และเปรียบเทียบการรับรู้หลักการเรียนการสอนของนิสิตครูจำแนกตามสาขาวิชาเอก โดยประชากรศึกษาเป็นนิสิตชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาหลักการเรียนและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่วนบทความที่ 5 เรื่อง “ศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์” โดยนันทนลิน อินทนุพัฒน์ เป็นการศึกษาศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาศักยภาพ องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเป็นหลัก บทความที่ 6 เรื่อง “การจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง” โดยปรารธนา หลีกภัย เป็นบทความที่มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุของความขัดแย้งของพนักงาน

องค์กรในจังหวัดตรัง และศึกษาเปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง เป็นสำคัญ บทความที่ 7 เรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” โดยพิชชาพร สมหวัง และสยาม จวง ประโคน บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ด้านดนตรี สากลตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และศึกษาทักษะทางดนตรีสากลของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว และบทความสุดท้ายเรื่อง “การอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ... โดยเดือนเด่น นาคสีหราช เป็นบทความวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน (ฉบับคณะกรรมการการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2559) รวมถึงมาตรการทางกฎหมายป่าไม้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ในปัจจุบันนี้ด้วย

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความต่าง ๆ ที่ผ่านการคัดสรรและผ่านการพิจารณา กลับนกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ดังปรากฏในเนื้อหาวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผู้สนใจ ในวงวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ นิสิต นักศึกษา หรือบุคคลทั่วไป ที่สามารถใช้เป็นองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาต่อยอดและนำสาระแนวคิด ตลอดจนความรู้เหล่านี้ไปใช้ในการ ศึกษาวิจัยในอนาคตต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. ปฐม หงษ์สุวรรณ

บรรณาธิการ

สารบัญ

การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ศิริประภา พิลาโสภา, สาคร อัมจักร	7
การใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ธนัชพร นามวัฒน์, กมลทิพย์ รักเกียรติยศ	19
โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดขอนแก่น วรรัตน์ กางขุนทด, สาคร อัมจักร	32
การศึกษาการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอนของนิสิตครู จิตติวรดา พลเยี่ยม	44
ศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชน อ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ นัชณลิน อินทนุพัฒน์	61
การจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง ปรารธนา หลีกภัย	74
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์สากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พิชชาพร สมหวัง, สยาม จวงประโคน	89
การอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.... เดือนเด่น นาคสีหราช	98

Contents

Development of Administration Guidelines for Education with a View toward Becoming a Learning Organization of Education under The office of Mahasarakham primary educational service area 1	
<i>Siraprapha Pilasopha, Sakorn Atthachakara</i>	7
The use of educational technology media for teaching Chinese in schools under Bangkok Metropolitan Administration	
<i>Thanutchaporn Namwat, Kamontip Rakkiattiyod</i>	19
Creative Leadership Enhancement Program of Administrators under Khon Kaen Provincial Administration Organization	
<i>Wararat Kangkuntod, Sakorn Atthachakara</i>	32
A study perception of learning and teaching principles of Pre-Service Teachers	
<i>Titiworada Polyiem</i>	44
The Potential of Lam Phok Community in Managing Community-Based Tourism of the Lam Phok Surin Province	
<i>Naknalin Intanupat</i>	61
Conflict Management of an Organization's Employees in Trang Province	
<i>Pradthana Leekpai</i>	74
The Development of Constructivist Learning Activities Set to Western Music Learning for Grade 7	
<i>Pichaporn Somwang, Sayam Chuangprakhon</i>	89
The Conservative and Sustainable Utilization of Community Forests under Draft Community Forest Act ...	
<i>Dauenden Nakseeharach</i>	98

การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

Development of Administration Guidelines for Education with a View toward Becoming a Learning Organization of Education under The office of Mahasarakham primary educational service area 1

ศิริประภา พิลาสโสภา¹, สาคร อัมจักร²
Siraprapha Pilasopha¹, Sakorn Atthachakara²

Received: 20 December 2019

Revised: 24 February 2020

Accepted: 22 April 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 327 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การสังเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 0-9722-66127, อีเมล: meenny4040@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 043-754321, อีเมล: sakorn.a@msu.ac.th

¹ Master Student Major, Educational Administration and Development Faculty of Education, Mahasarakham University
Tel. 0-9722-66127, อีเมล: meenny4040@hotmail.com

² Assistant professor, Department of Curriculum and Instruction Faculty of Education, Mahasarakham University
Tel. 043-754321, E-mail: sakorn.a@msu.ac.th

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.41$, $S.D.=0.65$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการบริหารตนเอง, ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม, ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม, ด้านแบบแผนทางความคิด, ด้านการคิดเชิงระบบ และด้านเทคโนโลยี พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$, $S.D.=0.54$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบว่า ด้านเทคโนโลยีมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการบริหารตนเอง และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ตามลำดับ โดยนำผลการศึกษาความต้องการจำเป็นไปใช้ในการกำหนดลำดับความสำคัญ เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกในการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ แล้วนำมาสังเคราะห์จัดทำพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการความจำเป็นในการพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) จุดมุ่งหมาย ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนา 3) กลไกการดำเนินงาน ซึ่งเป็นความเกี่ยวข้องของปัจจัยในการพัฒนา 4) แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ตามความต้องการจำเป็นในการพัฒนา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 4.1) ด้านความสามารถในการบริหารตนเอง 4.2) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4.3) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4.4) ด้านแบบแผนทางความคิด 4.5) ด้านการคิดเชิงระบบ 4.6) ด้านเทคโนโลยี และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$, $S.D.=0.57$), ($\bar{X}=4.41$, $S.D.=0.72$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

In this research project the needs for developing Administrative Guidelines for Education, were considered. Current condition needs and desirable condition needs, were also identified. The objective was to have newly created Administrative Guidelines of Education serve the Administration of Education with a view toward becoming the Learning Organization of Education under the office of Mahasarakham primary educational service area 1. The project was divided into 2 phases: Phase 1 involved identifying the needs of current and desirable conditions, and the needs of The Administration of Education, with a view toward becoming the Learning Organization of Education. A total of 327 samples were selected from administrators and teachers under the office of Mahasarakham primary educational service area 1. The research instrument was a questionnaire with the index of Item objective congruence between 0.80-1.00 and reliability of 0.95. The statistics used for analyzing data were frequency, percent, mean, standard

deviation and priority needs index. Phase 2 involved development of Administrative Guidelines of Education using focus group discussions with 7 professionals acting as informants. The research instruments were focus group discussions and an evaluation form. The Statistics used for analyzing data were Data synthesis, mean and standard deviation.

The results of the current state of Administration of Education, with a view toward becoming the Learning Organization of Education, were at a moderate level ($\bar{X}=3.41$, S.D.=0.65) after considering each side, personal mastery, shared vision, team learning, mental model, systems thinking and technology. Desirable conditions of the Administration of Education with a view toward becoming a Learning Organization of Education were at high level ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.54). Considering each side, it was found that most of them were at the middle level. The order of Needs in Development of Administration Guidelines of Education found technology as the most needed followed by Personal Mastery and Shared Vision. The offices of Mahasarakham primary educational service area 1 were in 5 categories: Principle, Purpose, Mechanism, Effective Academic Management Practices, and Guidelines. Guidelines were divided into 6 factors. 1. Personal mastery. 2. shared vision. 3. team learning. 4. Mental model. 5. Systems thinking. 6. technology. The sixth category was the Conditions of Success. The results of suitability, possibility of developing guidelines were at a high level $\bar{X}=4.50$, S.D.=0.57), ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.72) respectively.

Keywords: Developing guidelines, Learning Organization

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจสังคม และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นทั่วโลกในปัจจุบัน รวมถึงการกระจายของข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายสิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ผลักดันให้องค์กรภาครัฐต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว (ปรีดา ยังสุขสถาพร, 2559) ตลอดจนความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมผนวกกับการแข่งขันที่มีความรุนแรง ทำให้องค์กรทางการศึกษาต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาขณะเดียวกันก็จะต้องพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ องค์กร

ที่จะประสบความสำเร็จต้องสามารถเรียนรู้และตอบสนองสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว นั่นคือ การปรับเปลี่ยนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่างที่จะเกิดขึ้น (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2554) องค์กรแห่งการเรียนรู้ จึงถือได้ว่าเป็นแนวคิดการบริหารจัดการองค์กร ในการปรับเปลี่ยนคุณลักษณะองค์กร หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยปรับเปลี่ยนมาก่อน เป็นกระบวนการที่เกิดจากการนำความรู้ทักษะและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาผสมผสานกับความสามารถทางด้านการบริหารจัดการ เพื่อสร้างให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน (ชาลิต โพรธีนคร, 2555)

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น มีลักษณะแตกต่างกันออกไปในแต่ละองค์กร เพราะแต่ละองค์กรนั้นมีบริบทที่แตกต่างกัน องค์กรจะต้องดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ตนเองเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันว่าการมีสมรรถนะหลัก การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ต้องอาศัยเวลา ในการสร้างและปรับเปลี่ยนเนื่องจากการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่ม ไปสู่ระดับองค์กร และมีลักษณะเป็นไปอย่างช้าๆ มีกระบวนการต่อเนื่องไม่มีจุดจบ เป็นวิวัฒนาการ มากกว่าที่จะทำแบบปฏิวัติ เพียงครั้งเดียว คือ พลิกโฉมองค์กร แล้วก็สิ้นสุดไปไม่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้เริ่มต้นที่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรตามด้วยการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและท้ายที่สุดจะเป็นการปรับเปลี่ยนที่มีความต่อเนื่องยั่งยืน การเรียนรู้เป็นทีม จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในตัวบุคคลขึ้นด้วย ซึ่งความสำเร็จของทีมจะกลายเป็นการสร้างควมมีมาตรฐานและความเป็นหนึ่งเดียวขององค์กร (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2555)

จากการดำเนินงานในปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งพบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่มีปัญหาความสามารถในการแข่งขัน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่เกิดขึ้นจากการศักยภาพขององค์กรในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ 1) นักเรียนจากสถานศึกษาขนาดเล็กมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดความพร้อมทางด้านปัจจัย เช่น มีครูไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะสื่อและเทคโนโลยีที่มีราคาแพง ซึ่งเนื่องจากการบริหารโดยใช้เกณฑ์การจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ใน

การจัดสรร 2) สถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ กล่าวคือมีการลงทุนค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดใหญ่กว่า และจากการดำเนินงานที่ผ่านมา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 พบว่า ยังประสบปัญหาและอุปสรรคขัดข้องหรือข้อจำกัดในด้านต่างๆ มาโดยตลอด โดยเฉพาะช่วงที่มีการยุบรวมภายในการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามทุกเขตพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ การขาดสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย อาคารสถานที่ที่ไม่ได้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนงบประมาณการจัดซื้อหนังสือไม่เพียงพอ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1, 2560) ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีผลต่อการพัฒนาผู้เรียน เนื่องจากสถานศึกษายังขาดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และเป็นแหล่งก่อเกิดนวัตกรรมใหม่ที่จะไปพัฒนาผู้เรียนและองค์กรให้ไปสู่การเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน

จากปัญหาดังกล่าว การพัฒนาแนวทางและปรับปรุงความสามารถการเรียนรู้ของสถานศึกษา บุคลากรระดับผู้บริหารลงมาถึงผู้ปฏิบัติงาน ควรดำเนินการร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ใช้เทคโนโลยีให้เกิดผลคุ้มค่า และที่สำคัญคือการเชื่อมโยงทีมงาน และองค์ความรู้ต่างๆ ภายในและภายนอกสถานศึกษาเข้าด้วยกัน กำหนดเป้าหมายและกระตุ้นให้แต่ละส่วนเกิดความมุ่งมั่นที่จะทำงานในส่วนของตนอย่างสอดคล้องประสานกับทีมงานอื่นๆ เพื่อเป้าหมายเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์กรได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการ

เรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการประเมินและพัฒนาข้าราชการครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการบริหารองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,047 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 327 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.49-0.91 และค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.96

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1. การศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เพื่อเป็นแนวทางในการนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา โดยผู้วิจัยได้เข้าศึกษาดูงาน พร้อมสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนามาใช้เป็นข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมทั้งการศึกษาเอกสาร สังเกตการปฏิบัติงานโดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นมาก จะให้ความสำคัญและศึกษาข้อมูล วิธีปฏิบัติมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนในสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสารคามพิทยาคม โรงเรียนผดุงนารี โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเคราะห์บทสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งการศึกษาเอกสาร การสังเกตสภาพแวดล้อม และสิ่งที่พบเห็นในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) โดยผู้วิจัยได้จำแนกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเป็นรายด้านของการบริหารองค์กรองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้งผู้บริหาร และครูผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสังเกตสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อปัจจัยการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. การตรวจสอบยืนยัน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยได้นำหนังสือเรียนเชิญเข้าร่วมการสนทนา พร้อมร่างแนวทางให้กับผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเบื้องต้น แล้วจึงดำเนินการสนทนากลุ่มตามวันเวลาที่กำหนด จากนั้นนำผลการพิจารณา พร้อมข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงเพื่อจัดทำแนวทางฉบับสมบูรณ์ แล้วจึงเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางที่พัฒนาขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับผลการพิจารณา พร้อมข้อเสนอแนะร่างแนวทางของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาปรับปรุงร่างแนวทางการพัฒนา แล้วจึงจัดทำแนวทางฉบับสมบูรณ์ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน

ตามแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.41$, $S.D.=0.65$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$, $S.D.=0.54$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบว่า ด้านเทคโนโลยี มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการบริหารตนเอง และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ตามลำดับ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงวิธีการปฏิบัติในสถานศึกษาที่มีการนำองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการศึกษาในระยะที่ 2 (ดังตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
ด้านความสามารถในการบริหารตนเอง	3.40	0.65	ปานกลาง	4.57	0.52	มากที่สุด	0.34	2
ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.38	0.65	ปานกลาง	4.48	0.56	มาก	0.33	3
ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม	3.40	0.65	ปานกลาง	4.46	0.55	มาก	0.31	4
ด้านแบบแผนทางความคิด	3.42	0.66	ปานกลาง	4.40	0.56	มาก	0.29	6
ด้านการคิดเชิงระบบ	3.44	0.65	ปานกลาง	4.48	0.54	มาก	0.30	5
ด้านเทคโนโลยี	3.42	0.64	ปานกลาง	4.62	0.50	มากที่สุด	0.35	1
โดยรวม	3.41	0.65	ปานกลาง	4.50	0.54	มาก	0.32	

2. ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ที่ได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ รวมถึงลำดับความต้องการในการพัฒนา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากศึกษาการนำหลักการองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้แนวทางที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นทั่วโลกในปัจจุบัน ล้วนเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ผลักดันให้องค์กรภาครัฐต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว องค์กรแห่งการเรียนรู้ จึงถือได้ว่าเป็นแนวคิดการบริหารจัดการองค์กร ในการปรับเปลี่ยนคุณลักษณะองค์กร หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมองค์กร เป็นหัวใจของการปฏิรูประบบราชการ และแก้ไขปัญหาคุณภาพของครู ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 2) จุดมุ่งหมาย ในการจัดทำและเป็น

กรอบในการพัฒนาแนวทางองค์กรแห่งการเรียนรู้ 3) กลไกการดำเนินงาน โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ ปัจจัยส่วนตน ปัจจัยส่วนรวมและปัจจัยสนับสนุน 4) แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 4.1) ด้านความสามารถในการบริหารตนเอง โดยการใช้การวางแผนและพัฒนาบุคลากรในการเฝ้าหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของตนเอง 4.2) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความผูกพันและทุ่มเทให้กับองค์กร เพื่อเกิดพลังและแนวคิดไปในทางเดียวกัน 4.3) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เป็นการพัฒนาบุคลากรในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ไว้วางใจกัน และการมีส่วนร่วมในการองค์กร 4.4) ด้านแบบแผนทางความคิด เป็นการพัฒนาบุคลากรให้เกิดความเข้าใจต่อองค์กร เพื่อการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงขององค์กร 4.5) ด้านการคิดเชิงระบบ เป็นการพัฒนาบุคลากร

ในการสร้างความเข้าใจแบบองค์รวมและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ อย่างมีเหตุผลที่สืบเนื่องกัน 4.6) ด้านเทคโนโลยี เป็นการนำใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ในการพัฒนาประกอบด้วย 5.1) ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5.2) ครูได้รับการสนับสนุนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์ตลอดชีวิต 5.3) สนับสนุนให้ครูเป็นนักวิจัย วางแผนพัฒนาการทำงานอย่างเป็นระบบ 5.4) จัดโครงสร้างการบริหารงาน ระบบสนับสนุน การสร้างขวัญและกำลังใจที่ส่งเสริมการทำงาน และเรียนรู้ร่วมกัน (PLC) และ 5.5) ใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทาง พบว่า โดยภาพรวมแนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$, $S.D.=0.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$, $S.D.=0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหาร

สถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบว่าด้านเทคโนโลยี มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดรองลงมา คือ ด้านความสามารถในการบริหารตนเอง และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ตามลำดับ ผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพราะองค์กรได้มีการพัฒนาบุคลากรช่วยให้บุคลากรมีความสามารถในการที่จะเรียนรู้ มีความสามารถที่จะเรียนรู้ร่วมกันกับคนอื่น และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาบุคลากรให้เปลี่ยนโลกทัศน์หรือวิธีการมองโลกใหม่ เป็นการมองในภาพรวม ส่งเสริมให้บุคลากรและองค์กรเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาองค์กรให้มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์สามารถถ่ายทอดความคิดหรือความรู้ไปสู่การปฏิบัติในการทำงาน ซึ่งจะทำให้บุคลากรในองค์กรสามารถที่จะทำความเข้าใจความต้องการให้กลายเป็นความจริงได้ (Senge, 1990) รวมทั้งสมาชิกในองค์กรต่างเห็นว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นเรื่องของความเจริญเติบโตก้าวหน้า (Growth) และการเปลี่ยนแปลงใหม่ในตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความตระหนักในตนเองอยู่เสมอ อันที่จะแสวงหาความเป็นไปได้และโอกาสใหม่ๆ เพื่อความเติบโตก้าวหน้า เน้นการมีข้อมูลย้อนกลับ การสืบเสาะหาปัญหา เพื่อปรับปรุงสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ด้วยการคิดอย่างเป็นภาพรวม (Holistic) ทั้งในมิติความเป็นเหตุผล และการใช้ดุลพินิจทั้งในเรื่องของความรู้ และเรื่องของอำนาจที่จะช่วยให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ตลอดจนรูปแบบและหลักการใหม่ๆ ได้ถูกริเริ่มพัฒนาขึ้นจากกระบวนการมีประสบการณ์การคิดและการรับรู้ร่วมกันของสมาชิก (Ubben, 2001) จึงเห็นได้ว่าสถานศึกษายังมีความต้องการที่จะพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากยิ่งขึ้นไปอีก เพื่อให้ประสบ

ความสำเร็จองค์กร มีความสามารถในการเรียนรู้ที่เร็วกว่าคู่แข่ง ที่ถือเป็นข้อได้เปรียบทางธุรกิจที่ยั่งยืน นอกจากนี้สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีในการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร โดยการแสวงหาและสร้างสรรค์องค์ความรู้ อยู่เสมอ และมีระบบการจัดเก็บข้อมูลจากภายใน และภายนอกองค์กรที่สมาชิกสามารถเข้าสู่ระบบได้โดยง่าย มีระบบการถ่ายโอนและนำองค์ความรู้ไปใช้ ประโยชน์ มีการพัฒนากลยุทธ์ และกลไกในการแบ่งปันความรู้ทั่วทั้งองค์กรอย่างต่อเนื่อง (Marquardt, 1996) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นรินทร์ ชุนมิน (2558) ; อมร สายใจ (2558) ; ปาริชาติ คำภาบุตร (2559) และพรนภา มั่นดี (2560)

2. จากผลการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ที่ได้พัฒนาขึ้น อธิบายได้ว่า ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักวิชาการจากหลายแหล่ง จนทำให้ได้องค์ประกอบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ (Senge, 1990; Marquardt and Reynolds, 1994; Marquardt, 1996; Watkins and Marsick, 2003; Robbins and Coulter, 2007; วิจารย์ พานิช, 2550; กมลรัตน์ วัชรินทร์, 2553) ดำเนินการร่างแนวทางการพัฒนาเริ่มจากการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่งและทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อยๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ระดับผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อยๆ (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2545) รวมถึงนำเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ในการอภิปราย เพื่อ

นำมาใช้ปรับปรุงแนวทางการพัฒนาไปใช้งานให้ประสบผลสำเร็จในการนำแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำองค์กรแห่งการเรียนรู้ จัดวางโครงสร้างองค์กรที่มีระบบการบริหาร ระบบสนับสนุน การสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนมีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ของบุคลากร และนักเรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเป็นนักวิจัย ผู้ใฝ่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตลอดชีวิต มีการวางแผนพัฒนาการทำงานอย่างเป็นระบบ ปรับปรุงกระบวนการทำงาน และเรียนรู้ร่วมกัน (PLC) ภายใต้วงจรคุณภาพ (PDCA) พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แล้วนำมาจัดทำแนวทางการพัฒนาที่เป็นไปตามโครงสร้าง ตามหลักวิชาในเรื่องแนวปฏิบัติในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์กรพฤติกรรมของคนในองค์กรในด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ การมีแบบแผนของความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและการคิดเชิงระบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ปรีชา กองจินดา (2549) จึงส่งผลให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางการพัฒนามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของประภาวัลย์ สิงห์ภักดิ์ (2556) ; สายรุ้ง เฟื่องสินธุ์ (2557) ; โสภณ งามสวย (2559) ; มินตรา อินตะไชย (2560) ; พรนภา มั่นดี (2560) ; พิชาภา อ่างสุวรรณ (2560) ; ทะเนง มาไซชนาม (2561) และอัจฉรา เชื้อนวิเศษ (2561)

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ เพื่อผลักดันการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรภายในสถานศึกษาในขับเคลื่อนความสำเร็จ

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ร่วมมือกันสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความสามารถในการบริหารตนเอง และการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้านไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน และการพัฒนาศักยภาพขององค์กรให้มีความเป็นเลิศยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ วัชรินทร์. (2553). *องค์กรแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ชวลิต โพธิ์นคร. (2555). *การเรียนรู้การสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริง: การประเมินตามสภาพที่แท้จริง*. ปัตตานี: หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี.
- ทะนง มาไชยนาม. (2561). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- นรินทร์ ชุนมิน. (2558). *การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2555). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการความรู้*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประภาวัลย์ สิงห์วัฒน์. (2556). *แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปรีชา กองจินดา. (2549). *แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปรีดา ยังสุขสถาพร. (2559). *ยกกำลัง 5 พลวัตนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

- ปาริชาติ คำภาบุตร. (2559). การพัฒนาแนวทางพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรนภา มั่นดี. (2560). การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา ในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พิชชาภา อ่างสุวรรณ. (2560). การพัฒนาแนวทางสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มินตรา อินตะไชย. (2560). แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอนุบาลพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วิจารณ์ พานิช. (2550). วิถีแห่งองค์กรอัจฉริยะ. จุลสารอุตสาหกรรมสัมพันธ์, 7 (3) : 2-3.
- วิฑูรย์ สิมะโชติดี. (2545). คุณภาพคือการบูรณาการ. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สายรุ้ง เพ็ญสินธุ์. (2557). การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2560). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.mkarea1.go.th/> [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2560].
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). หลักการ ทฤษฎี และนวัตกรรมการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โสภณ งามสวย. (2559). การพัฒนาแนวทางความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อมร สายใจ. (2558). องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัจฉรา เชื้อนวิเศษ. (2561). การบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

-
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 10 (11) : 308.
- Marquardt, M.J. and Reynolds, A. (1994). *The Global Learning Organization*. New York: McGraw-Hill.
- Marquardt, M.J. (1996). *Building the Learning Organization: A System Approach to Quantum Improvement and Global Success*. New York: McGraw-Hill.
- Robbins, S.P. and Coulter, M.K. (2007). *Fundamentals of Management*. 9th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson-Prentice Hall.
- Senge, P.M. (1990). *The Fifth Discipline Field Book: Strategies and Tools for Building a Learning Organization*. New York: Doubleday.
- Ubben, T. (2001). *Learning Organization*. New York: Wiley and Son.
- Watkins, K. and Marsick, V.J. (2003). *Facilitating Learning Organization: Making Learning Count*. Aldershot: Gower.

การใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

The use of educational technology media for teaching Chinese in schools under Bangkok Metropolitan Administration

ธนัชพร นามวัฒน์¹, กมลทิพย์ รักเกียรติยศ²

Thanutchaporn Namwat¹, Kamontip Rakkiattiyod²

Received: 30 August 2019

Revised: 24 February 2020

Accepted: 31 March 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจ สภาพปัญหาการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มประชากรได้แก่ครูผู้สอนภาษาจีนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 437 โรงเรียน เครื่องมือวิจัยได้แก่แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 โรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจและสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีดังนี้ 1) โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ครูผู้สอนมีความพึงพอใจในการสอนโดยภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านเนื้อหาหนังสือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 รองลงมาคือการออกแบบสื่อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และด้านการนำไปใช้งานของสื่อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ประเด็นที่มีความพึงพอใจต่ำสุดคือ ด้านรูปแบบของสื่อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 2) ปัญหาการขาดแคลนสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนและสภาพปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสื่อที่ใช้ในการเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจเนื้อหาที่เรียน ดังนั้นควรมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนภาษาจีนต่อไป

คำสำคัญ: สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีน, โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร, ความพึงพอใจ

¹ อาจารย์ประจำ, ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹ Leature, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, E-mail: zhengtianman@hotmail.com

² Lecture, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

Abstract

This thesis attempted to determine the level of use, problems and satisfaction, with educational technology media that is currently being used by teachers to teach Chinese language at schools under the Bangkok Metropolitan Administration (BMA). Data were collected from teachers who taught Chinese in 437 schools. The research instruments consisted of questionnaires and in-depth interviews at 10 schools. Data were analyzed by using the percentage, mean and standard deviation (S.D.) approach.

The results of this study showed: 1) A teacher, who was teaching at one of the schools under BMA control, gave a rating of “high level of satisfaction on teaching” by using the instructional media, which accounted for a 3.86 ($\bar{X}=3.81$). After being considered in each aspect of the study, it was found that the top three highest ranked satisfaction levels belonged to: content of the media ($\bar{X}=3.91$), design of media ($\bar{X}=3.87$), and media implementation ($\bar{X}=3.84$) respectively. However, the lowest level of satisfaction went to pattern of media which had a mean of 3.83. 2) Lack of Chinese instructional media and typical common problems that stem from instructional media, meant that it could not meet the demands of use, which in turn caused students to pay less attention to studying. The study finds that the schools should develop instructional media that matches the student's need to make learning Chinese more effective.

Keywords: Educational technology media for teaching Chinese, School under Bangkok Metropolitan Administration, Satisfaction

บทนำ

ปัจจุบันมนุษย์มีการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันทางด้านเชื้อชาติและภาษามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อเพื่อการค้าขาย การท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่างๆ และการติดต่อสื่อสารเพื่อความบันเทิง ดังนั้น การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้น เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างกัน นอกจากนี้ผู้ที่มีทักษะทางภาษาที่ดีย่อมกลายเป็นผู้ที่มีโอกาสเข้าถึงข่าวสารข้อมูลต่างๆ รวมถึงโอกาสในการทำงานและประกอบอาชีพที่ดีกว่าผู้ที่ด้อยทักษะทางภาษาด้วย

ในสถานการณ์ที่โลกเข้าสู่ยุคไร้พรมแดนมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ภาษาต่างประเทศเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ต้องมีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นต่างๆ โดยภาษาต่างประเทศที่ได้กำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ วิชาภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆ เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสมในชีวิตประจำวัน

ปัจจุบันภาษาต่างประเทศที่นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนมากขึ้นคือ ภาษาจีน เนื่องจากการขยายตัวและอัตราการ

เติบโตทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เพิ่มสูงขึ้น และกลายมาเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ ทำให้มีการค้าการลงทุนร่วมกับสาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันประเทศไทยและประเทศจีนมีการติดต่อสัมพันธ์กันในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการท่องเที่ยว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2558 ที่เปิดเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ภาษาที่สำคัญนอกจากภาษาอังกฤษแล้วภาษาจีนยังเป็นอีกภาษาที่จะมีการใช้กันมากเนื่องจากปัจจุบันประชากรโลกถึง 1 ใน 4 เป็นคนจีน ในภูมิภาคอาเซียนก็มีการใช้ภาษาจีนอย่างแพร่หลาย ส่วนประเทศไทยมีผู้ใช้ภาษาจีนเดินทางเข้ามาเองแต่ละปีก็จำนวนมาก จึงส่งผลให้ภาษาจีนยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางที่จะสื่อสารและนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ มากมาย ดังนั้นสถานศึกษาหลายแห่งจึงให้ความสนใจและเปิดสอนภาษาจีนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดของกรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาจีนเป็นภาษาที่สาม เพื่อเป็นโอกาสให้นักเรียนได้มีพื้นฐานทางด้านภาษาต่างประเทศที่อาจจะต่อยอดไปสู่การทำงานในอนาคต

จากความตื่นตัวและสนใจการเรียนจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจาก ในการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการใช้ภาษาทั้งทางด้านการอ่าน การพูด การเขียนนั้น นอกจากการถ่ายทอดเนื้อหาโดยผู้สอนแล้ว การใช้สื่อเพื่อประกอบการสอนนั้นว่ามีความสำคัญ เพราะสื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอดหรือนำความรู้ในลักษณะต่างๆ จากผู้ส่ง

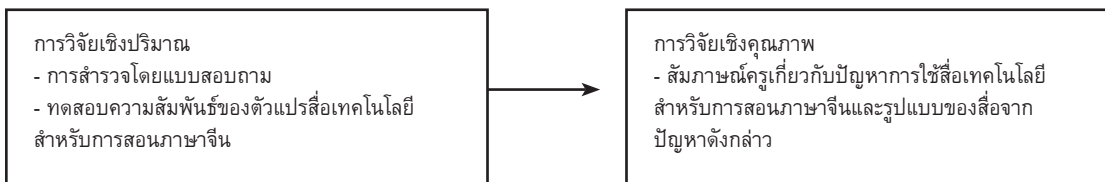
ไปยังผู้รับให้เข้าใจความหมายได้ตรงกันดังที่ พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2531: 29) ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลาง ที่ช่วยนำความรู้จากผู้สอนหรือแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการ นอกจากนี้ (ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร, 2556) สื่อการเรียนการสอนจึงเป็นตัวกลางระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้เข้าใจและบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนด้วย นอกจากนี้ ศศิณัฐ สุรรคบุรานุรักษ์ (2560: 1239) ได้เสนอบทความวิจัยแสดงความสำคัญและแนวคิดเกี่ยวกับการสอนด้วยสื่อมัลติมีเดียและเทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับผู้สอนภาษาจีนในยุคปัจจุบัน ว่า ความสามารถในการใช้สื่อมัลติมีเดียและเทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างยิ่ง เทคโนโลยีการศึกษามีความหมายถึงเทคโนโลยีด้านการศึกษาที่ผลิตขึ้นและค่อยๆ เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียและเทคโนโลยีการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอนวิธีการใช้เทคโนโลยีการศึกษาที่ทันสมัยและปรับปรุงระดับการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศในศตวรรษที่ 21 เพื่อปรับเปลี่ยนการสอนแบบเดิมๆ และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

งานวิจัยนี้จึงมีต้องการที่จะศึกษาปัญหาสภาพ การใช้สื่อการเรียนการสอนภาษาจีนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการใช้อุปกรณ์การเรียน สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาสื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สอนและผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจการใช้และหาแนวทางในการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้และหาแนวทางในการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

แผนภาพที่ 1 วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธี การสำรวจข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research method) ด้วยวิธีการสำรวจภาคสนาม (field survey) โดยใช้การสุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยดำเนินการภายหลังการวิเคราะห์ผลวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาความสอดคล้องและหาแนวทางที่เหมาะสมในการใช้การสื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีน ซึ่งรายละเอียดมีดังนี้

1. กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ ผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ประธานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาจีนอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร อ้างอิงข้อมูลจากสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ณ วันที่ 14 กันยายน 2560 พบว่า มีจำนวนโรงเรียนรวม 437 โรงเรียน โดยเก็บข้อมูลทุกโรงเรียนที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัย ในวันที่ดำเนินการเก็บข้อมูล (ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2560-ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561)

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัย 2 ประเภท คือ ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการเชิงปริมาณก่อน จากนั้นจึงทำการวิจัยด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (แผนภาพที่ 1) โดยมีรายละเอียดของวิธีการศึกษาตามลำดับดังนี้

2. การศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกจากการหาบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ในประเด็นที่ศึกษา กำหนดจำนวน 10 โรงเรียน จาก 437 โรงเรียน วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) และเลือกตัวอย่างเฉพาะที่ให้ประเด็นสำคัญ (Key Informant) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามในลักษณะที่ให้กลุ่มตัวอย่างอ่านและตอบด้วยตนเอง (self-administered questionnaire) ประกอบด้วยข้อคำถามประเด็นสำคัญคือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามความพึงพอใจการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีน

แบบสอบถามไปตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย ด้านความเที่ยงตรง โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 0.84 แสดงว่า แบบสอบถามความมีความเที่ยงตรงเหมาะสม

3. ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพมีการสร้างแนวคำถามให้สอดคล้องตามกรอบแนวคิดการศึกษาและมีประเด็นหลักเช่นเดียวกับการวิจัยเชิงปริมาณ แต่เพิ่มคำถามในเชิงลึก โดยเฉพาะการให้เหตุผลรวมทั้งสื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนด้านต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นการให้เล่าถึงเหตุการณ์และประสบการณ์ด้านต่างๆ ส่วนการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในกลุ่มครูอาจารย์จำนวน 10 โรงเรียน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครจากการส่งแบบสอบถามจำนวน 437 ฉบับ มีผู้ส่งแบบสอบถามกลับมาจำนวน 418 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.65

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สูงสุดที่สำเร็จการศึกษา ระดับชั้นที่รับผิดชอบสอน ตำแหน่งรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของท่าน ประสบการณ์การสอน โรงเรียนของท่านมีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนหรือไม่ท่านเคยไปเรียน/ฝึกอบรมภาษาจีนหรือการสอนภาษาจีน

ที่ประเทศจีนหรือไม่ วิชาภาษาจีนที่ท่านสอนอยู่ในหมวดวิชาใด ท่านใช้สื่อเทคโนโลยีประเภทใดในการเรียนการสอนภาษาจีนและสื่อการเรียนการสอนภาษาจีนท่านใช้มาจากแหล่งใด โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 418 คน ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 78.47 และเพศชาย 90 คน คิดเป็นร้อยละ 21.53 ด้านอายุพบว่า มีช่วงอายุ 31-40 ปี มากที่สุดจำนวน 186 คนคิดเป็นร้อยละ 44.50 รองลงมาอายุ 41-50 ปีจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 25.84 และอายุ 25-30 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 13.40 ตามลำดับ ด้านวุฒิการศึกษาพบว่า มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดจำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 60.29 รองลงมาคือระดับปริญญาโทจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 39.71 ไม่พบผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาเอก

ระดับชั้นที่ผู้ตอบแบบสอบถามรับผิดชอบการสอน พบว่า ส่วนใหญ่รับผิดชอบสอนระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 61.24 รองลงมาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 28.23 และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 7.18

ตำแหน่งรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่เป็นตำแหน่งครู/อาจารย์ผู้สอนภาษาจีน ร้อยละ 66.50 รองลงมาตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระ ร้อยละ 23.44 และตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 6.00

โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ร้อยละ 100 โดยวิชาภาษาจีนส่วนใหญ่สอนอยู่ในหมวดวิชาเพิ่มเติม ร้อยละ 73.68 รองลงมาอยู่ในหมวดอื่นๆ ร้อยละ 18.66 วิชาบังคับ ร้อยละ 6.00 และ หมวดวิชาเลือกเสรี ร้อยละ 1.67 ตามลำดับ

ประสบการณ์การสอนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุราชการหรืออายุงานส่วนใหญ่ 9-16 ปี ร้อยละ 53.11 รองลงมา 1-8 ปี ร้อยละ 23.44 และ 17-24 ปี ร้อยละ 11.96 มีประสบการณ์สอนภาษาจีนส่วนใหญ่ 6-10 ปี ร้อยละ 35.41 รองลงมาไม่มีประสบการณ์สอน ร้อยละ 33.01 และ 1-5 ปี ร้อยละ 20.57

ผู้ตอบแบบสอบถามเคยไปเรียน/ฝึกอบรมภาษาจีนหรือการสอนภาษาจีนที่ประเทศจีน ร้อยละ 49.8 และไม่เคยไป ร้อยละ 50.2 โดยพบว่าสถานศึกษาที่ไปเรียน/ฝึกอบรมภาษาจีนหรือการสอนภาษาจีนที่ประเทศจีน ส่วนใหญ่ไปที่เทียนจิน, มหาวิทยาลัยเทียนจิน, เทียนจินนอร์มอล ร้อยละ 5.74 รองลงมาปักกิ่ง, วิทยาลัยภาษาและวรรณกรรมปักกิ่ง ร้อยละ 4.78 และ Shanghai, Shanghai Jiao Tong University ร้อยละ 2.87 ระยะเวลาที่ไปส่วนใหญ่ 1 เดือน ร้อยละ 6.70

รองลงมา 15 วัน ร้อยละ 5.74 และ 3 เดือน ร้อยละ 4.78

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้สื่อเทคโนโลยีประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ในการเรียนการสอนภาษาจีน ร้อยละ 48.86 สื่อวีดิทัศน์ ร้อยละ 27.51 แอปพลิเคชัน ร้อยละ 11.73 CAI (Computer Assisted Instruction) ร้อยละ 9.11 และอื่นๆ ร้อยละ 2.84 ตามลำดับ

สื่อการเรียนการสอนภาษาจีนส่วนใหญ่ใช้จากอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 32.78 ผลัดใช้เอง ร้อยละ 30.14 สถาบันสอนภาษาจีน ร้อยละ 18.70 สถาบันขงจื้อ ร้อยละ 12.44 และ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ร้อยละ 5.93 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับและลำดับของปัจจัยด้านเนื้อหาของสื่อที่มีผลต่อระดับความพึงพอใจการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีน (n=418)

ด้านเนื้อหาของสื่อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ใช้ภาษาเหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมาย	3.88	0.82	มาก	5
2. เนื้อหาตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้	3.91	0.81	มาก	3
3. เนื้อหาทางภาษาของสื่อมีความยากง่าย เหมาะสมกับระดับชั้น และอายุของผู้เรียน	3.99	0.69	มาก	1
4. ข้อมูลมีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน	3.82	0.70	มาก	6
5. มีการสรุปเนื้อหาท้ายบทเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น	3.89	0.69	มาก	4
6. มีแหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ	3.97	0.77	มาก	2
7. ความเหมาะสมกับวิธีการหรือหลักการเช่นมีกิจกรรมสอดแทรกระหว่างเนื้อหาเพื่อให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้	3.89	0.67	มาก	4
รวมเฉลี่ย	3.91	0.74	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าความพึงพอใจด้านเนื้อหาของสื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$, $S.D.=0.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความพึงพอใจมากเป็นอันดับแรกคือ เนื้อหาทางภาษาของสื่อมีความยากง่าย เหมาะสมกับระดับชั้น และอายุของผู้เรียน

($\bar{X}=3.99$, $S.D.=0.69$) อันดับที่สองคือมีแหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=0.77$) ลำดับที่สาม เนื้อหาตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}=3.91$, $S.D.=0.81$) ข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ข้อมูลมีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ($\bar{X}=3.82$, $S.D.=0.70$)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ระดับและลำดับของปัจจัยด้านรูปแบบของสื่อที่มีผลต่อระดับความพึงพอใจการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีน ($n=418$)

ด้านรูปแบบของสื่อ	$\bar{X}$	$S.D.$	ระดับ	ลำดับที่
สื่อมีเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน	3.96	0.68	มาก	2
ช่องทางการค้นหาข้อมูลสารสนเทศไม่ซับซ้อน	3.84	0.73	มาก	3
เนื้อหาของสื่อมีแหล่งที่มาที่ชัดเจนและเชื่อถือได้	4.03	0.70	มาก	1
มีช่องทางสำหรับการแสดงความคิดเห็น	3.49	0.80	ปานกลาง	4
รวมเฉลี่ย	3.83	0.72	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่าความพึงพอใจด้านรูปแบบของสื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, $S.D.=0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความพึงพอใจลำดับแรกคือ เนื้อหาของสื่อมีแหล่งที่มาที่ชัดเจนและเชื่อถือได้ ($\bar{X}=4.03$, $S.D.=0.70$) ลำดับที่สอง

สื่อมีเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน ($\bar{X}=3.96$, $S.D.=0.68$) ลำดับที่สาม ช่องทางการค้นหาข้อมูลสารสนเทศไม่ซับซ้อน ($\bar{X}=3.84$, $S.D.=0.73$) ส่วนที่ความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ มีช่องทางสำหรับการแสดงความคิดเห็น ($\bar{X}=3.49$, $S.D.=0.80$)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ระดับและลำดับของปัจจัยด้านด้านการออกแบบสื่อที่มีผลต่อระดับความพึงพอใจการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีน ($n=418$)

การออกแบบสื่อ	$\bar{X}$	$S.D.$	ระดับ	ลำดับที่
1. ภาพและขนาดของตัวอักษรที่ใช้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและส่งเสริมการเรียนรู้	4.00	0.66	มาก	1
2. การออกแบบมีความสอดคล้องตามสนใจเช่นการใช้ขนาดตัวอักษรเหมาะกับผู้เรียน การนำเสนอเนื้อหาที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน	3.83	0.81	มาก	3
3. มีการออกแบบเนื้อหาของสื่อให้เหมาะสมกับทัศนคติหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.80	0.79	มาก	4
4. ภาพประกอบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา	3.94	0.66	มาก	2
5. สื่อมีความเข้าใจและแตกต่างไปจากการเรียนปกติ	3.77	0.81	มาก	5
รวมเฉลี่ย	3.87	0.75	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่าความพึงพอใจด้านการออกแบบสื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความพึงพอใจสามอันดับแรกคือ ภาพและขนาดของตัวอักษรที่ใช้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.66) ภาพประกอบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา

($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.66) และการออกแบบมีความสะดุดตาน่าสนใจเช่นการใช้ขนาดตัวอักษรเหมาะกับผู้อ่านเนื้อหาที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.81) ตามลำดับส่วนประเด็นที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ สื่อมีความเข้าใจและแตกต่างไปจากการเรียนปกติ ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.81)

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับและลำดับของปัจจัยด้านการนำไปใช้งานของสื่อที่มีผลต่อระดับความพึงพอใจการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีน (n=418)

ด้านการนำไปใช้งานของสื่อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	3.89	0.60	มาก	2
2. ปริมาณของเนื้อหาในแต่ละบทเรียน	3.70	0.66	มาก	5
3. การนำเสนอสื่อมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	3.87	0.71	มาก	3
4. ความชัดเจนของภาษาที่ใช้สื่อความหมาย	3.94	0.66	มาก	1
5. การนำเสนอสื่อมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	3.81	0.81	มาก	4
รวมเฉลี่ย	3.84	0.69	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่าความพึงพอใจด้านการนำไปใช้งานของสื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความพึงพอใจสามอันดับแรกคือ ความชัดเจนของภาษาที่ใช้สื่อความหมาย ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.66) ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.60) และ การนำเสนอสื่อมีความเหมาะสมกับผู้เรียน ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.71) ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ปริมาณของเนื้อหาในแต่ละบทเรียน ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.66)

ความพึงพอใจในการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัด

กรุงเทพมหานคร โดยรวมทุกด้านในระดับ มาก ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.73)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในกลุ่มครูอาจารย์จำนวน 10 โรงเรียน พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งด้านปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการพัฒนาสื่อการสอนให้น่าสนใจดังนี้

- ด้านปัญหาอุปสรรค

พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์สะท้อนปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนภาษาจีนในทิศทางเดียวกันจำนวน 3 ประเด็น คือ

1. ความต่อเนื่องของผู้สอนกับการใช้สื่อ

จากการสัมภาษณ์ผู้สอนภาษาจีนพบว่า ในมีอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงครูผู้สอนในระหว่างภาคเรียนอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการจัดการเรียนการสอน ดังที่... (ครูผู้หญิง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร อายุ 38 ปี) กล่าวว่า “ครูที่สอนภาษาจีนเป็นบุคคลภายนอกที่ได้รับคัดเลือกจากบริษัทเอกชนซึ่งทำให้ไม่ตรงตามความต้องการของโรงเรียน บางครั้งผู้ที่ได้รับคัดเลือกก็ไม่มาปฏิบัติงานบ่อยครั้งสำนักงานเขตก็ส่งผู้อื่นมาปฏิบัติหน้าที่แทน ทำให้ไม่สามารถกำหนดวัดผลการจัดกิจกรรมในห้องเรียนได้เลย”

2. ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนน้อยเกินไป

ผู้สอนภาษาจีนกล่าวว่าในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเพียง ๑ คาบต่อสัปดาห์ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไปทำให้ขาดความต่อเนื่องในการใช้สื่อต่างๆ ประกอบการสอน ทำให้ต้องเร่งสอนเนื้อหาเพื่อให้ทันเวลาจนกระทั่งไม่มีเวลาจัดกิจกรรม ดังที่ (ครู หญิง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร อายุ 57 ปี) กล่าวว่า “ควรเพิ่มเวลาเรียนภาษาจีนให้มากขึ้น ถ้ามีเวลาสอนมากขึ้นอาจจะมีเกมให้นักเรียนเล่น” ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้สอนเน้นการสอนเนื้อหาเพื่อให้ทันคาบเรียนที่จำกัดทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการใช้สื่อเทคโนโลยี

3. ปริมาณของสื่อไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน

ในการ... “ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนประกบกับครูจีนและไม่ได้สอนโดยตรง แต่เห็นว่าหนังสือมีอยู่ชุดเดียวใช้สอนตั้งแต่ ป.4-ป.6 และจะใช้เรียนกันไปไม่หลากหลาย สื่อมีไม่เยอะหนังสือก็จะจัดแยกตามระดับชั้น” (ครู หญิง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร อายุ 45 ปี)

ยังพบว่าสื่อที่มีใช้มีเนื้อหาไม่ตรงตามระดับชั้นและไม่มีความหลากหลาย ครูผู้สอนภาษาจีนบางโรงเรียนเป็นบุคคลภายนอกทำให้การเรียนการสอนภาษาจีนไม่มีความต่อเนื่อง

- แนวทางการปรับปรุงพัฒนาสื่อการสอนภาษาจีน

จากสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงพัฒนาสื่อการสอนภาษาจีน ได้แก่

1. ประเภทของสื่อการสอนที่ต้องการ

จากการสัมภาษณ์ผู้สอนภาษาจีนได้กล่าวถึงรูปแบบของสื่อที่นักเรียนให้ความสนใจก็คือสื่อมัลติมีเดียที่มีทั้งภาพ เสียง และตัวอักษร ดังที่.... (ครู หญิง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร อายุ 67 ปี) กล่าวว่า “ควรใช้มัลติมีเดียทางด้านอักษร รูป เสียง และวีดิทัศน์ ประกอบเข้าร่วมกันในการนำเสนอข้อความต่างๆ ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนมีความสนุกสนานสร้างความสนใจในการเรียนรู้ให้ผู้เรียน”

(ครู หญิง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร อายุ 37 ปี) กล่าวว่า “การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน เช่น วีดิโอการสอนทบทวนการดูภาษาจีนและเกิดความสนใจของนักเรียนดีและช่วยพัฒนาในการออกเสียงคำภาษาจีนได้ชัดเจนขึ้น”

ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับ (ครู หญิง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร อายุ 26 ปี) ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ว่า “ถ้าโรงเรียนสามารถจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนสื่อมัลติมีเดียให้มากขึ้นจะดีมากเพราะว่าการเรียนการสอนแบบนี้เป็นสิ่งแปลกใหม่สามารถสร้างบรรยากาศในการสอนได้ดีมากขึ้น ให้ผู้เรียนสามารถสัมผัสประสบการณ์ได้ต้องการให้โรงเรียนจัดหา”

จากข้อมูลในการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนภาษาจีนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนว่ามีส่วนช่วยให้การเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์โดยมีความต้องการสื่อที่ทันสมัยเนื่องจากทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น โดยต้องการสื่อประเภทมัลติมีเดียมาประยุกต์ใช้ในการเรียนสอนเป็นหลัก เช่น ภาพยนตร์ ภาพยนตร์การ์ตูน การ์ตูน บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อินเทอร์เน็ต วีดิทัศน์ การประชุมทางไกล และการนำเสนอโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (power point) โดยครูมีความคาดหวังให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อการสอนที่ทันสมัยมาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา ระดับชั้นอย่างเพียงพอ

2. ปริมาณของสื่อประกอบการเรียน

จากการสัมภาษณ์... (ครู หญิง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร อายุ 58 ปี) กล่าวว่า “การใช้สื่อน้อยมาก เนื่องจากข้อจำกัดของอุปกรณ์และสถานที่รวมทั้งเวลาในการศึกษาคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะในปัจจุบันอุปกรณ์ต่างๆ ยังไม่เพียงพอ”

(ครู ชาย โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร อายุ 34 ปี) แสดงความคิดเห็นว่า “เอกสารหนังสือเรียนมีมากมายเกินไปสำหรับการจัดการเรียนการสอนเวลาต้องใช้สำหรับการทำไม่มีเวลาใช้สื่อหรือทำให้เรียนอย่างมีความสุข”

(ครู หญิง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร อายุ 35 ปี) เป็นครูสังกัดกรุงเทพมหานครอีกท่านที่ให้สัมภาษณ์ว่า “การผลิตสื่อ (หนังสือเพื่อให้นักเรียนไม่เพียงพอให้ทุกคน)”

ผลจากการสัมภาษณ์ด้านความเพียงพอของการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครนั้น พบว่า

สื่อไม่เพียงพอความต้องการ เนื้อหาบทเรียนที่เป็นจำนวนมากไม่สอดคล้องกับเวลาเรียนที่จำกัด ทำให้มีเวลาไม่เพียงพอแก่การใช้สื่อช่วยสอนที่ทันสมัยเนื่องจากต้องเร่งสอนเนื้อหา สื่อบางอย่างใช้เวลามากเกินไปทำให้เวลาที่ใช้ในการสอนไม่เพียงพอ ครูมีความคาดหวังให้มีสื่อประกอบการเรียนที่ทันสมัยมากขึ้น ทั้งรูปแบบของสื่อก็ควรออกแบบให้ตรงตามช่วงวัยและความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้สื่อสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

สรุปผล

1. ความพึงพอใจของการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ครูผู้สอนมีความพึงพอใจในสื่อการสอนโดยภาพรวมในระดับมาก

2. พบปัญหาความต่อเนื่องของผู้สอนกับการใช้สื่อ ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนน้อยเกินไปไม่สามารถใช้สื่อทำให้ขาดประสิทธิภาพ และปริมาณของสื่อไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนสภาพปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสื่อที่ใช้ในการเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจเนื้อหาที่เรียนและควรมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และจัดหาสื่อการสอนให้เพียงพอแก่ความต้องการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนภาษาจีนต่อไป

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง “การใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร” สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. จากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโรงเรียนทั้งหมด 418 โรงเรียนร่วมกับการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยี

สำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่า ความพึงพอใจของการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ครูผู้สอนมีความพึงพอใจในสื่อการสอนโดยภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, $S.D.=0.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านเนื้อหาของสื่อ ($\bar{X}=3.91$, $S.D.=0.74$) รองลงมาคือ การออกแบบสื่อ ($\bar{X}=3.87$, $S.D.=0.75$) และ ด้านการนำไปใช้งานของสื่อ ($\bar{X}=3.84$, $S.D.=0.69$) ต่ำสุดคือ ด้านรูปแบบของสื่อ ($\bar{X}=3.83$, $S.D.=0.72$) สอดคล้องกับการศึกษาของวันชัย จันทะทอง. (2541: 45-50) สรุปได้ว่า ปัญหาในการผลิตสื่อการสอนมีปัญหาในระดับมากเนื่องจากมีขาดเจ้าหน้าที่ในการให้คำแนะนำการผลิตสื่อ ขาดงบประมาณ ห้องผลิตสื่อ ไม่เพียงพอ ครูมีชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลาผลิตสื่อ และขาดความรู้และประสบการณ์ในการผลิตสื่อการสอน ส่วนปัญหารองลงมา คือด้านการขาดวัสดุที่ใช้ในการผลิตสื่อ ไม่มีห้องผลิตสื่อโดยเฉพาะ ส่วนปัญหาในการใช้สื่อการสอนมีปัญหาในระดับมาก เนื่องจากการขาดเอกสาร สื่อการสอนไม่เพียงพอกับความต้องการ ขาดการฝึกอบรมการใช้และการบำรุงรักษาอุปกรณ์หรือเครื่องมือประกอบการใช้สื่อการสอนเป็นต้น ทั้งผลการศึกษายังสอดคล้องกับจินตนา วิเศษจินดา และสมพงษ์ จิตระดับ. (2561: 445-455) กล่าวว่า ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่มที่มีความหลากหลาย เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ควรใช้ภาษาจีนในการสื่อสารให้มากที่สุดโดยผู้สอนต้องสอดแทรกวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ในด้านสื่อการเรียนรู้อาจเลือกใช้แบบเรียนหรือตำราเรียนที่มีความต่อเนื่องกันไปตามระดับชั้น ควรจัดแบบเรียนนอกเวลาเพื่อพัฒนาและเสริมความรู้ทางภาษา รวมทั้งควรจำเป็นต้องใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยในการจัดการ

เรียนรู้ ทั้งยังต้องใช้ข่าวสารที่เป็นปัจจุบันหรืออยู่ในความสนใจของสังคมเป็นสื่อในการสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนรู้

2. ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบสภาพปัญหาความต่อเนื่องของผู้สอนกับการใช้สื่อ ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนน้อยเกินไปไม่สามารถใช้สื่อทำให้ขาดประสิทธิภาพ ปริมาณของสื่อไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ในการเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจเนื้อหาที่เรียน ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และจัดหาสื่อการสอนให้เพียงพอแก่ความต้องการ โดยสถานศึกษาควรสนับสนุนในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน ประเภทคู่มือ เอกสาร (Sheet) ภาพโปสเตอร์ กระดานดำ แผ่นภาพภาพถ่าย ภาพยนตร์ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อินเทอร์เน็ต ห้องปฏิบัติการทางภาษา วัสดุทัศน และการนำเสนอโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (power point) ให้เพียงพอกับความต้องการด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ จารุกร จรตล, ภารดี อนันต์นารี และเจริญวิษญ์ สมพงษ์ธรรม. (2558: 103) ที่เสนอแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาจีนว่า ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียน และสื่อควรสอดคล้องกับเนื้อหาจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรมีความชำนาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาและผลิตสื่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ รวมทั้งจัดส่งครูผู้สอนไปพัฒนาความรู้ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน และสอดคล้องกับการศึกษาของ นิภษิณี ปัตศรี (2560: 52) พบว่า สื่อการเรียนการสอนบนเว็บเรื่องการสอนภาษาจีนในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีคุณภาพระดับดีมากทั้งด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยี มีประสิทธิภาพ

สูงกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ คือ 82.33/90.22 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นมากกว่าการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ เซาวลิต ธาดาลิทธิเวช (2552: 142) ได้รายงานการพัฒนาหลักสูตร สื่อและการจัดการเรียนการสอน การศึกษาทางไกล หลักสูตรภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร พบว่า ผู้เรียนมีความเห็นเกี่ยวกับคุณภาพและประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้อย่างดีในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านความครบถ้วน และความเหมาะสมของสื่อ สำหรับการศึกษาด้วยตนเอง มีรูปแบบที่ง่ายต่อการศึกษาและทำความเข้าใจ การผลิตที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพของสื่อแต่ละชนิด

อาจกล่าวได้ว่าสภาพปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสื่อที่ใช้ในการเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจต่อเนื้อหาที่เรียน ซึ่งสื่อการเรียนการสอนเป็นการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้สื่อการเรียนรู้นี้เป็นกิจกรรมหนึ่งของการเรียนการสอนและยังเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลของการกระทำขึ้นอยู่กับผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องตามแนวคิดของคาร์เพนเตอร์และเดล (C.R. Carpenter and Edgar Dale ตามประมวลหลักการและทฤษฎีเทคโนโลยีทางการศึกษาในลักษณะของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เมื่อสื่อการเรียนรู้นี้มีสิ่งเร้าเป็นตัวกำหนดให้เกิดการเรียนรู้ได้นั้นจะต้องมีการรับรู้เกิดขึ้นก่อนเพราะการรับรู้เป็นหนทางที่นำไปสู่การแปลความหมายที่เข้าใจกันได้ ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนและการใช้สื่อการสอนจึงจำเป็นจะต้องให้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องมากที่สุด สอดคล้องตามแนวคิดของ Fleming ให้ข้อเสนอ

แนะว่ากระบวนการรับรู้ยังสามารถใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนด้วยมีเหตุผลหลายประการที่นักออกแบบเพื่อการเรียนการสอนจำต้องรู้และนำหลักการของการรับรู้ไปประยุกต์ใช้ จึงสามารถกล่าวได้ว่าการรับรู้เกิดจากการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ การรับรู้มีกระบวนการในการรับรู้ ซึ่งการรับรู้เกิดจากอวัยวะรับสัมผัส (Sensory motor) ซึ่งเรียกว่า เครื่องรับ (Sensory) ทั้ง 5 ชนิด คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง จึงสามารถกล่าวได้ว่าการรับรู้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ ถ้าไม่มีการรับรู้เกิดขึ้น การเรียนรู้อย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ การรับรู้จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ เมื่อมีสื่อเทคโนโลยีเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนภาษาจีนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบของสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาจีนต่อไป
2. ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ควรมีการทำการวิจัยทั่วประเทศอาจทำให้ผลการวิจัยละเอียดมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทุกโรงเรียนรวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยทำให้งานวิจัยชิ้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- จารุกร จรตล, ภารดี อนันต์นาวิ และเจริญวิชัย สมพงษ์ ธรรม. (2558). สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 16(3): 95-104.
- จินตนา วิเศษจินดา และสมพงษ์ จิตระดับ. (2561). แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 11(2): 445-455.
- ชาวลิต ธาดาสีทิว. (2552). รายงานการพัฒนาหลักสูตร สื่อและการจัดการเรียนการสอนการศึกษาทางไกล หลักสูตรภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: สถาบันการศึกษาทางไกล สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- นิภะนิภา พัดศรี. (2560). การพัฒนาการเรียนรู้นับวัน เรื่อง การสนทนาภาษาจีนในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วิทยจารย์*. 116(11): 52-55.
- ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร. (2556). *ภาษาต่างประเทศ=Foreign Languages*. สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2560, จาก <http://taamkru.com>.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2531). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์.
- วันชัย จำนงค์ทอง. (2541). *ปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดอุดรธานี*. รายงานการค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศศิณัฐ สุวรรคบุรานุรักษ์. (2560). สื่อมัลติมีเดียและเทคโนโลยีกับการสอนภาษาจีนในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 10(3): 1239-1256.

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

Creative Leadership Enhancement Program of Administrators under Khon Kaen Provincial Administration Organization

วรารัตน์ กางขุนทด¹, สาคร อัมจักร²

Wararat Kangkuntod¹, Sakorn Atthachakara²

Received: 20 December 2019

Revised: 24 February 2020

Accepted: 22 April 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 226 คน และประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 08-2120-2799 อีเมล: yoo.ying@outlook.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 043-754321 อีเมล: sakorn.a@msu.ac.th

¹ Master Student Major Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University
Tel. 08-2120-2799 อีเมล : yoo.ying@outlook.com

² Assistant professor, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University
Tel. 043-754321 E-mail : sakorn.a@msu.ac.th

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีทั้งหมด 7 ส่วน ประกอบด้วย 1) หลักการ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะส่งเสริมประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา การพัฒนาในหน่วยงาน และองค์กรทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้ผู้บริหารสถานศึกษา 3) เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว และการทำงานเป็นทีม 4) โครงสร้างของโปรแกรม ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การฝึกอบรม การบูรณาการสอดแทรกกับการปฏิบัติงาน และการประเมินผลหลังพัฒนา 5) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การอบรม การศึกษาดูงาน และการศึกษาค้นคว้า 6) ระยะเวลาในการพัฒนา จำนวน 110 ชั่วโมง และ 7) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินก่อนและหลังการพัฒนา การประเมินการทํากิจกรรมตามโปรแกรมที่กำหนด โดยผลการประเมินโปรแกรมของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

Abstract

This research project was designed to identify the current and desirable conditions, as well as the needs, of developing a start-up program titled "Creative Leadership Enhancement of Administrators" operating under the Khon Kaen Provincial Administration Organization. The teachers and administrators involved in the study were selected by purposive sampling from 226 participants. Focus group discussions included 7 professionals as informants. The research instruments were a questionnaire, and an evaluation form. The statistics used for analyzing data were modified priority needs index, mean and standard deviation.

1. The results of current conditions, desirable conditions and needs of the Creative Leadership Enhancement of Administrators under the Khon Kaen Provincial Administration Organization showed current conditions at a high level. Considering all items, it was found that most were at the high level. Desirable conditions of Creative Leadership Enhancement of Administrators under Khon Kaen Provincial Administration Organization were at the highest level. Considering all items, it was found that most desirable conditions were at the highest level. Priority needs of Creative Leadership Enhancement of Administrators under Khon Kaen Provincial Administration Organization were adaptability and flexibility followed by individualized consideration, teamwork, vision and creativity.

2. The results of the Development of Creative Leadership Enhancement Program of Administrators under Khon Kaen Provincial Administration Organization were presented in 7

parts: 1) Creative leadership will enhance the effectiveness of school administrators which will lead to solutions and systematic development in educational departments and organizations. 2) change in attitude toward reinforcing creative leadership for school administrators. 3) main points were vision, individualized consideration, creativity, adaptability and flexibility and teamwork. 4) structure points were preparation, training, integrated with operations and post-development evaluation. 5) development points were training, and self-study. 6) time in development was 110 hours and 7) evaluation points were pre-test, post-test and evaluation of activities according to the program. The results of the possibility and suitability of developing the start-up program were at the highest level.

Keywords: Creative Leadership Enhancement Program

บทนำ

การบริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21 เน้นที่ความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจมากกว่าการแข่งขัน ให้สมาชิกทุกคนในองค์กรช่วยกันคิด ช่วยกันทำ หรือเรียกว่าการทำงานเป็นทีม องค์กรจึงจะอยู่รอดและมีความเจริญก้าวหน้า ญุณแจสำคัญที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ คือ ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารและการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ (ชัยวัฒน์ ชยางกร, 2549) สอดคล้องกับ สุเทพ เชาวลิต (2555) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความสำเร็จขององค์การสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ต้องมีผู้นำทีมที่เข้มแข็ง แสดงออกถึงการเป็นผู้นำที่เด่นชัดและใช้หลักการทำงานเป็นทีม มีการสร้างทีมงานในองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมจะประสบความสำเร็จมากกว่าผู้นำลักษณะอื่นๆ ภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้นำจะต้องใช้รูปแบบการบริหารที่เน้นการพัฒนาางานด้วยการสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมมีคุณค่าต่อองค์กรในหลายประเด็น เนื่องจากการทำงานเกิดจากการประสานความสัมพันธ์ความสามารถที่แตกต่างของบุคคล

หลายฝ่าย การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานและการตัดสินใจ การปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ตลอดจนการรับรู้ในการเป็นสมาชิกของทีม (ไพวัล ไชยทองศรี, 2558) ผู้นำจึงเป็นบุคคลที่จะสร้างและขับเคลื่อนองค์กรและสังคมสู่การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ที่มีลักษณะเป็นพลวัตมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงที่ทุกคนต้องเผชิญ ดังนั้น ทุกองค์การจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีผู้นำที่มีศักยภาพสูง มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและมีพลังที่จะขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี และสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จเมื่อทุกองค์กรมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้สังคมโดยรวมสามารถก้าวทันและเตรียมพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้เป็นอย่างดี นำมาสู่ความสุขความเจริญทุกภาคส่วนของสังคม (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2551)

การสร้างผู้นำที่มีความสามารถและมีพลัง ที่จะขับเคลื่อนองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในโลกยุคใหม่นี้การ

จัดการศึกษา ต้องการพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ สอดคล้องกับสภาพ ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ความสำคัญ คือ การบริหารจัดการเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย (กรองทิพย์ นาควิเชตร, 2552) ผู้บริหารจึงเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด เพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงานของผู้บริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพทั้งหลายเป็นผู้มีเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจน และมีความมุ่งมั่นที่จะไปสู่เป้าหมายนั้นให้จงได้ ทুমเทพลังกายและความคิดให้เต็มกำลัง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการสูง มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์รอบรู้เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีความสามารถในการจัดการองค์กรบริหารจัดการให้มีครูสอนอย่างพอเพียง มอบหมายงานให้บุคลากรได้เหมาะสมกับศักยภาพ สอดรับกับภาระและปริมาณงานใช้หลักการกระจายอำนาจ (ธีระ ฤญเจริญ, 2554)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญในยุคปัจจุบันและอนาคตของทุกๆ องค์กร จากความเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมเศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมซึ่งการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้นั้น จึงต้องมีการแก้ไขปัญหาที่จะเข้ามากระทบหรือเป็นการมองหาโอกาสที่องค์กรจะได้รับเพื่อสร้างความเป็นผู้นำขององค์กรเอาไว้ ล้วนต้องอาศัยความสร้างสรรค์เพื่อผลักดันให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ สอดคล้องกับกิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555) กล่าวว่าเมื่อสังคม ปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต มีการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนคือ การแข่งขันที่เกิดขึ้นในสถานการณ์สภาพแวดล้อมที่มีความสลับ

ซับซ้อนและไร้ทิศทาง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงนั้น จะเห็นได้ว่าผู้นำหรือผู้บริหารเป็นบุคคลหลักที่จะต้องรับผิดชอบต่อบรรยากาศที่เกิดขึ้น ดังนั้นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการสร้างบรรยากาศที่ดีของโรงเรียน และหากสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลหรือที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยความทุ่มเท ความพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทาย ทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ ความมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการสอน เทคโนโลยี ภาวะความเป็นผู้นำทั้งของผู้บริหารและคณะครู บรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน ที่สำคัญก็คือ หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นทิศทางของการพัฒนาที่ถูกต้อง ถูกทิศทาง อันเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2553) สอดคล้องกับอุดม มุ่งเกษม (2551) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ควรที่จะเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในตัวของผู้บริหารหรือผู้นำทางการศึกษายุคใหม่ให้กว้างขวางโดยกล่าวถึงคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้นำทางการศึกษาไว้ว่า คุณลักษณะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการคือ 1) การมีความเป็นผู้นำเชิงรุก (Proactive) 2) การมีวิสัยทัศน์ (Visionary) 3) การทำงานเป็นทีม (Participative) 4) การมีทัศนคติเชิงบวก (Positive) และ 5) การมีความสามารถในการปรับตัว (Adaptive) เช่นเดียวกับแนวคิดของสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2549) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า ในยุคเศรษฐกิจสารสนเทศองค์กรที่จะประสบความสำเร็จจะต้องดำเนินงานโดยใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-Based Organizational Management) ปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง (Learning

Organization) สร้างความท้าทายให้กับผู้นำในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นผู้นำที่มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าและผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมใหม่โดยทำให้ทุกคนสามารถแสดงภาวะผู้นำได้อย่างกว้างขวางทั่วทั้งโรงเรียนจะเต็มไปด้วยผู้นำที่สร้างความเป็นประสิทธิภาพโดยการเรียนรู้การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมร่วมสร้างความสำนึกในความรับผิดชอบร่วมแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้งในสถานการณ์ปกติและสถานการณ์ที่เสี่ยงมุ่งปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในอนาคตและเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม

จากอดีตที่ผ่านมา พบว่า ผู้บริหารที่มีความรู้และความสามารถ บุคลิกภาพดี แต่งกายดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำงานหนัก และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ต่างมีโอกาสก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานซึ่งอาจจะแตกต่างจากปัจจุบันที่ถึงแม้ผู้บริหารจำนวนมากและมีคุณสมบัติดังกล่าวแต่กลับประสบกับความล้มเหลวในอาชีพและการบริหารงาน เพราะยังมีความคิดแบบเก่าๆ โดยหลายคนจะทำงานแบบข้ามาคนเดียว (One Man Show) ไม่วางแผน สิ่งงานไม่เป็นไม่มอบหมายงานและหวงอำนาจ ไม่เปิดโอกาสให้ลูกน้อง หรือคนอื่นๆ เพราะเกรงว่าตนเองจะสูญเสียอำนาจและความสำคัญและไม่ได้รับคำชื่นชมจากผู้บริหารระดับสูงทำให้ผลงานไม่ก้าวหน้าหรือพัฒนาไปตามที่ตนต้องการ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทำให้ผู้บริหารจะต้องรับความจริงว่า ความซับซ้อนและหลากหลายของงานในสังคมความรู้ (Knowledge Society) ทำให้เขาต้องรู้จักการจัดแบ่งงานการมอบอำนาจและกระจายความรับผิดชอบให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติงานแทน เพราะเขาไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้เพียง

ลำพัง ประการสำคัญผู้บริหารต้องเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง และพร้อมทำงานเป็นทีม (Teamwork) และสามารถสร้างประสิทธิภาพของทีมงาน (Team Building Effectiveness) โดยที่ผู้บริหารต้องปรับจากตัวหัวหน้า และคอยสั่งงานเพียงอย่างเดียวมาทำหน้าที่ชี้แนะ สอนงาน ควบคุม และร่วมทำงานกับผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ทำงานบรรลุผลสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ ที่ทีมต้องการ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผู้นำต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2554) สอดคล้องกับการศึกษาของพิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557) พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับน้อย ทั้งด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่น และด้านการมีจินตนาการ และมีคาดหวังต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนจังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ผู้บริหารได้พัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรด้วยผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนจังหวัดขอนแก่น จะเป็นผู้กำหนดทิศทางการศึกษาในส่วนของการจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่นซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของท้องถิ่นและรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาส่วนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้าฝ่าย ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 507 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามแบบจำนวน 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน ลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ลักษณะ

คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 41 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.55-0.90 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.99

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

1. การศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) โดยผู้วิจัยได้นำกรอบเนื้อหาการวิจัยในระยะที่ 1 รวมทั้งผลการศึกษาความต้องการจำเป็นมาใช้ในการจัดลำดับความสำคัญ เพื่อนำผลมาใช้ประโยชน์ในการวางแผน และกรอบในการสัมภาษณ์เชิงลึกที่เน้นรายละเอียดปัจจัยที่มีความต้องการจำเป็น ในการเข้าศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยวิธีการสัมภาษณ์สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบจาก 3 โรงเรียน จำนวน 6 คน ในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนพิศาลปัญญวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และโรงเรียนโนนหัววิทยายน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดขอนแก่น พร้อมการสังเกตการปฏิบัติงาน แล้วดำเนินการการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. การตรวจสอบยืนยัน/ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิ ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 7 ส่วนประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาสาระ 4) โครงสร้างของโปรแกรม 5) วิธีการพัฒนา 6) ระยะเวลาในการพัฒนา และ 7) การประเมินผล โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้บริหารและรองผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วดำเนินการประเมินโปรแกรมตามที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น พร้อมนำข้อเสนอแนะของโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิไปจัดทำโปรแกรมฉบับสมบูรณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับประเด็นข้อเสนอแนะการพัฒนาโปรแกรมของผู้ทรงคุณวุฒิ และการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

ผลการศึกษา

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.84) รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.86) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.84) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.47) รองลงมาคือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ($\bar{X}=4.69$, S.D.=0.42) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.50) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ (ดังตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
การมีวิสัยทัศน์	4.25	0.84	มาก	4.66	0.50	มากที่สุด	0.10	3
การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.23	0.86	มาก	4.70	0.47	มากที่สุด	0.11	2
การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.20	0.85	มาก	4.69	0.42	มากที่สุด	0.12	1
การมีความคิดสร้างสรรค์	4.22	0.86	มาก	4.54	0.48	มากที่สุด	0.08	5
การทำงานเป็นทีม	4.19	0.84	มาก	4.64	0.42	มากที่สุด	0.11	2
โดยรวม	4.22	0.85	มาก	4.65	0.46	มากที่สุด	0.10	

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ที่ได้จากการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความต้องการจำเป็น ในการนำไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา วิธีการนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติในการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ แล้วนำมาจัดทำโปรแกรมตามส่วนประกอบของโปรแกรมได้ทั้งหมด 7 ส่วน ประกอบด้วย 1) หลักการ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จะส่งเสริมประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา การพัฒนาในหน่วยงานและองค์กรทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้ผู้บริหารสถานศึกษา 3) เนื้อหาสาระ แบ่งออก 5 Module ได้แก่ 3.1) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 3.2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3.3) การมีวิสัยทัศน์ 3.4) การทำงานเป็นทีม 3.5) การมีความคิดสร้างสรรค์ 4) โครงสร้างของโปรแกรม ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การฝึกอบรม การ

บูรณาการสอดแทรกกับการปฏิบัติงาน และการประเมินผลหลังพัฒนา 5) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การอบรม การศึกษาด้วยตนเอง และการศึกษาดูงาน 6) ระยะเวลาในการพัฒนา จำนวน 110 ชั่วโมง และ 7) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินก่อนและหลังการพัฒนา การประเมินการทำกิจกรรมตามโปรแกรมที่กำหนด การประเมินความสนใจ และตั้งใจในการศึกษาด้วยตนเอง การประเมินการซักถามและการให้ข้อคิดเห็น และการประเมินการรายงานการอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนะในการปรับปรุงโปรแกรมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยให้รวมเนื้อหาที่มีสาระใกล้เคียงกันเข้าด้วยกัน ปรับระยะเวลาของกิจกรรมในแต่ละ Module ให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา ใช้การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกันเนื้อหา รวมทั้งได้เสนอแนะการนำโปรแกรมไปใช้ คือ ระยะเวลาในการฝึกอบรมตามโปรแกรมใช้ระยะเวลานาน ในบางเนื้อหาควรใช้การฝึกอบรมออนไลน์ และเนื่องจากกิจกรรมของโปรแกรมส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความหลากหลาย ผู้เข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมควรดำเนิน

กิจกรรมทุกกิจกรรมในโปรแกรมอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การพัฒนาตามโปรแกรมบรรลุผลสำเร็จได้ และผลการประเมินโปรแกรมของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$, S.D.=0.45) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.49)

สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) การมีความคิดสร้างสรรค์ 4) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 5) ด้านการทำงานเป็นทีม สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 2) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 3) การมีวิสัยทัศน์ 4) การทำงานเป็นทีม 5) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การทำงานเป็นทีม การมีวิสัยทัศน์ และการมีความคิดสร้างสรรค์ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญในยุคปัจจุบันและอนาคตของทุกๆ องค์การ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ซึ่งการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

ได้นั้น จึงต้องมีการแก้ไขปัญหาคือจะเข้ามากระทบหรือเป็นการมองหาโอกาสที่องค์กรจะได้รับเพื่อสร้างความเป็นผู้นำขององค์กรเอาไว้ ล้วนต้องอาศัยความสร้างสรรค์เพื่อผลักดันให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ (จักรกฤษณ์ โพดาพล, 2556) จึงทำผู้บริหารสถานศึกษา มีการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้นอีก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557) ได้ศึกษาและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีระดับน้อยทุกด้าน โดยด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีความยืดหยุ่น และด้านการมีจินตนาการ ตามลำดับ ส่วนสภาพที่คาดหวังต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านด้านการมีความยืดหยุ่น และ ด้านการมีจินตนาการ ตามลำดับ และความต้องการจำเป็นขององค์กรประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุดคือ ด้านการมีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับการวิจัยของพุทธรักษา ภูจอมจิต (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของครู โรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู โรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2. จากผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นทั้งหมด 7 ส่วน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาสาระ แบ่งออก 5 Module ได้แก่ 3.1) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 3.2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3.3) การมีวิสัยทัศน์ 3.4) การทำงานเป็นทีม 3.5) การมีความคิดสร้างสรรค์ 4) โครงสร้างของรูปแบบ 5) วิธีการพัฒนา 6) ระยะเวลาในการพัฒนา และ 7) การประเมินผล และโปรแกรมได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ โปรแกรมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นไปตามวิธีการสร้างโมเดลที่เป็นไปได้เกี่ยวกับโปรแกรมถูกคาดหวังว่า จะทำงานอย่างไรเพื่อที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ (Rogers, 2000) มีแผนหรือกิจกรรมอันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาที่สร้างขึ้นโดยการประยุกต์ จากองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของ หลักการแนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร (สมหมาย แจ่มกระจ่าง และดุสิต ขาวเหลือง, 2554) จึงทำให้โปรแกรมเป็นที่น่าเชื่อถือได้ สอดคล้องกับการวิจัยของบุญรอดา ทรงบุญศาสตร์ (2559) ได้ทำการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ

ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และ 4.24 ตามลำดับ และสอดคล้องกับการวิจัยของพุทธรชาติ ภูจอมจิต (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1) บทนำ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ 5) วัดและประเมินผล ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 การมีวิสัยทัศน์ Module 2 การมีจินตนาการ Module 3 การมีความยืดหยุ่น และ Module 4 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระยะเวลาการพัฒนา 180 ชั่วโมง วิธีการพัฒนา ใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถนำไปปรับเป็นหลักการในการพัฒนาตนเองต่อไป ซึ่งวิธีการต่างๆ ที่นำมาใช้วิธีดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การลงทะเบียนปฐมนิเทศ 2) การฝึกอบรม และ 3) การศึกษาดูงาน การดำเนินการพัฒนา ได้กำหนดกระบวนการพัฒนาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนา ขั้นที่ 3 การบูรณาการ และขั้นที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กรองทิพย์ นาควิชิตร, (2552). *ภาวะผู้นำสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา*. สมุทรปราการ: ชีรสาสน์พับลิวเซอร์.
- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
อาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). *สุดยอดภาวะผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: ชัดเชส มีเดีย.
- จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านช้าง.
- ชัยวัฒน์ ชยางกูร. (2549). *ผู้นำหลายมิติ*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ธีระ รุญเจริญ. (2554). *กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- บุญรอดา ทรงบุญศาสตร์. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพ์พร พิมพ์เกาะ. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พุทธชาติ ภูจอมจิต. (2562). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- ไพวัล ไชยทองศรี. (2558). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2551). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2553). *ผู้บริหารโรงเรียน: สามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มี
ประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- สมหมาย แจ่มกระจ่าง และดุสิต ขาวเหลือง. (2554). *การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ เอกสารคำสอน
รายวิชา 402401 Training for Professional Development*. ชลบุรี: ภาควิชาการอาชีวศึกษา
และพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุเทพ เชาวลิท. (2555). *การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
เสมาธรรม.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2549). *ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและปฏิบัติ: ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์*.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิรัตน์ เอ็ดดูลูเคชั่น.

-
- สุธรรม ธรรมทัศนันทน์. (2554). *หลักการทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุดม มุ่งเกษม. (2551). *Governance กับการพัฒนาข้าราชการ*. กรุงเทพมหานคร: ไอเดียแสดเวิร์.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 10(11): 308.
- Rogers, M. (2000). *Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research*. New York: The Free Press.

การศึกษาการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครู

A study perception of learning and teaching principles of Pre-Service Teachers

จิตติวรดา พลเยี่ยม¹

Titiworada Polyiem¹

Received: 5 February 2020

Revised: 24 February 2020

Accepted: 22 April 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครู 2) เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้หลักการเรียนการสอนของนิสิตครูจำแนกตามสาขาวิชาเอก ประชากร ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาหลักการเรียนและการสอน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนทั้งหมด 464 คน ประกอบด้วย สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป จำนวน 50 คน สาขาวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 79 คน สาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา จำนวน 60 คน สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 70 คน สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 85 คน สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 75 คน และสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ จำนวน 45 คน ตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาหลักการเรียนและการสอน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนทั้งหมด 391 คน ประกอบด้วย สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป จำนวน 44 คน สาขาวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 63 คน สาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา จำนวน 52 คน สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 59 คน สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 70 คน สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 63 คน และสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ จำนวน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่ แบบสอบถามระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครู และแบบสัมภาษณ์นิสิต ซึ่งประกอบด้วยคำถาม จำนวน 6 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้ โดยใช้ Oneway-MANOVA ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครู โดยภาพรวมมีระดับการรับรู้อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา และสาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Faculty of Education, Mahasarakham University

ศึกษา ตามลำดับ 2) ผลเปรียบเทียบการรับรู้หลักการเรียนการสอนของนิสิตครูจำแนกตามสาขาวิชาเอก พบว่า นิสิตมีระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอน ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การรับรู้, นิสิตครู

Abstract

This research program discusses: 1) Pre-Service teacher's depth of perception and understanding of the learning and teaching principles held by fellow Pre-Service Teachers, 2) the depth of perception is discussed amongst the teachers, who have been classified by the program, and are 3rd year students who study Learning and Teaching Subjects in the second semester of academic year 2019, at the Faculty of Education Mahasarakham University. The total represents 464 people, consisting of General Science Programs 50 people, Mathematics Programs 79 people, Technology Education and Computer Studies Programs 60 people, Social Studies Programs 74 people English Language Programs 85 people, Thai Language Programs 75 people and Early Childhood Education Programs 45 people. The research sample consisted of the 3rd year students studying courses, learning principles and teaching in semester 2 of academic year 2019, Faculty of Education Mahasarakham University, The research tools were an assessment form for the perception of learning and teaching principles of Pre-Service Teachers and interview forms consisting of 6 questions. Quantitative data were analyzed by using the mean and standard deviation Qualitative data used content analysis from the interview form. The results showed that overall 1) level of perception, learning principles and teaching of Pre-Service Teachers had a high level of perception in every subject in the following order: Thai Language Program, English Language Program, General Science Program, Mathematics Program, Early Childhood Education Program, Social Studies Program, and Technology Education and Computer Studies programs respectively, 2) the comparison of the perception of the teaching principles of Pre-Service Teachers classified by program found that the teachers have a level of perception of learning and teaching in curriculum, content, measurement and evaluation Differences were statistically significant at the .05 level.

Keywords: Perception, Pre-Service Teachers

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการให้และการรับความรู้ประสบการณ์ การปรับเปลี่ยนทัศนคติการ สร้างจิตสำนึก การเพิ่มพูนทักษะ การทำความเข้าใจให้กระจ่าง การอบรมปลูกฝังค่านิยม การถ่ายทอดศาสนาคติและวัฒนธรรมของสังคม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บุคคลมีความเจริญงอกงามทางปัญญา มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตได้ อย่างเหมาะสม มีค่านิยมที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นความอย่างมีความสุขและที่สำคัญ การศึกษาเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง การศึกษาจะช่วยยกระดับคุณภาพประชากรของชาติให้มีคุณภาพ (นลินี พานสายดา, 2555: 1-3) สอดคล้องตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หากประเทศมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย สภาพของสังคม เศรษฐกิจและการเมือง การจัดการศึกษาของประเทศก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยแนวทางในการจัดการศึกษาในแต่ละประเทศจึงแตกต่างกันตามความเชื่อแนวคิดและปรัชญาการจัดการศึกษา

กระบวนการผลิตครูถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การที่จะสร้างและเตรียมประชากรให้มีคุณภาพและมีศักยภาพสูงไปแข่งขันกับนานาชาติในระดับอาเซียน หรือระดับ โลกต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ ซึ่งครูผู้สอนนับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ดังนั้นการเตรียมการและการมีกระบวนการ ในการผลิตครูที่มีคุณภาพเพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้ในเชิงวิชาการควบคู่กับคุณธรรม จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำพาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป (ต้องตา สมใจเพ็ง และคณะ, 2559: 63) ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญใน

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพครูต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เป็นอย่างดีในเนื้อหาวิชาเฉพาะมีทักษะการถ่ายทอดความรู้ ทักษะและกระบวนการของเนื้อหาวิชาเฉพาะ มีคุณลักษณะการเป็นครูที่ดี ซึ่งสถาบันผลิตครู อันได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์/คณะครุศาสตร์ รวมทั้งองค์กรวิชาชีพคือคุรุสภา ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิตครูจึงได้ดำเนินการตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 อันเป็นกฎหมายเฉพาะสำหรับการศึกษา ดังในมาตรา 52 กำหนดไว้ว่า “ให้รัฐส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานงานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2556)

นิสิตครู ถือเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งในการขับเคลื่อนการศึกษา เพราะคือครูในอนาคตข้างหน้า เพื่อให้การผลิตครู ของมหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาชีพครู จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ค้นคว้าหาความรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หลักสูตร มีการส่งเสริม การรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา โดยผ่านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในแบบต่างๆ เพื่อให้ นิสิตครูได้มีความรู้ความเข้าใจในแต่ละบริบทรายวิชา และสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียน การสอนได้อย่างหลากหลาย นำไปใช้ได้ สถานการณ์จริง

จากข้อมูลการประเมินคุณภาพพระดับหลักสูตรและข้อมูลความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต ในปีการศึกษา 2559-2561 พบว่า ผู้ใช้บัณฑิต

สะท้อนผลเกี่ยวกับบัณฑิตในด้านของการจัดการเรียนการสอน วิธีการสอน การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งบัณฑิตยังไม่สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร และสอดคล้องกับตัวชี้วัดของสาขาวิชา ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ค่อยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และยังส่งผลให้การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเนื่องจากบัณฑิตยังไม่มีความรู้ความเข้าใจหรือการรับรู้เกี่ยวกับหลักสูตรเกี่ยวกับเนื้อหา และการวัดและประเมินผลเท่าที่ควร (งานประกันคุณภาพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปี 2559-2561) ซึ่งเป็นการส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ถ้าหากบัณฑิตมีความรู้ความเข้าใจหรือมีการรับรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เนื้อหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล จะส่งผลให้ตัวบัณฑิตเองมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาบัณฑิตเองได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มวิชาชีพครูและได้นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งนี้การที่จะสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จได้ส่วนหนึ่งมาจากกระบวนการรับรู้ของบัณฑิต ซึ่งการรับรู้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคล เพราะการตอบสนองพฤติกรรมใดๆ จะขึ้นอยู่กับ การรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตนเองและความสามารถในการแปลความหมายนั้นๆ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546: 151)

การรับรู้ของนิสิตครูที่มีต่อการเรียนการสอนในรายวิชาหลักการเรียนและการสอน ซึ่งเป็นหนึ่งในรายวิชาชีพครู ที่จัดกิจกรรมการเรียน

การสอนเกี่ยวกับหลักการสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ในการเรียน การสอน รูปแบบการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน การบูรณาการการคิดในชั้นเรียนการวางแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและทักษะในศตวรรษที่ 21 และการฝึกปฏิบัติการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ การที่จะทำให้ให้นิสิตครูประสบผลสำเร็จในการเรียนเพิ่มขึ้น ผู้สอนควรเน้นให้นิสิตมีการรับรู้ประสิทธิภาพการเรียนของตนเอง การรับรู้เช่นนี้ก็จะทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเอง และผู้สอนควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของตนเอง และเพื่อพัฒนาทักษะในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาขาวิชาของตนเอง และสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนในอนาคตได้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครู เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนานิสิตนครูให้มีความพร้อม มีศักยภาพที่จะเข้าสู่วิชาชีพ และพัฒนาการเรียน การสอนในรายวิชาชีพครูต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอน ของนิสิตครู
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครูจำแนกตามสาขาวิชาเอก

วิธีการศึกษา

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาหลักการเรียนและการสอน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนทั้งหมด 464 คน ประกอบด้วย สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป จำนวน 50 คน สาขาวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 79 คน สาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา จำนวน 60 คน สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 70 คน สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 85 คน สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 75 คน และสาขาวิชาการศึกษปฐมวัย จำนวน 45 คน

ตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาหลักการเรียนรู้และการสอน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนทั้งหมด 391 คน ประกอบด้วย สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป จำนวน 44 คน สาขาวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 63 คน สาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา จำนวน 52 คน สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 59 คน สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 70 คน สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 63 คน และสาขาวิชาการศึกษปฐมวัย จำนวน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระดับการรับรู้ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามระดับการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอนของนิสิตครู แบ่งเป็น 3 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอนของนิสิตครู จำนวน 3 ด้าน ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

แบบสัมภาษณ์นิสิตโดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 6 คำถาม ซึ่งมีความสอดคล้องกับแบบสอบถามและวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. นิสิตคิดว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการเรียนรู้และการสอนมีประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูหรือไม่อย่างไร

2. นิสิตคิดว่าเพราะเหตุใดครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร

3. นิสิตคิดว่าเพราะเหตุใดครูต้องมีความรู้ในเนื้อหา เทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียน

4. นิสิตคิดว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการเรียนรู้และการสอนสามารถช่วยเพิ่มขีดความสามารถของนิสิตให้มีความพร้อมในประกอบวิชาชีพครูได้หรือไม่อย่างไร

5. นิสิตคิดว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ในสาขาวิชาเอกของตนเองได้อย่างไร

6. นิสิตคิดว่ารายวิชาหลักการเรียนรู้และการสอนมีเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองของนิสิตครูหรือไม่อย่างไร

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอน

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามระดับการรับรู้

1.2 กำหนดขอบเขตและโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามระดับการรับรู้โดยให้มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

1.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของเนื้อหา โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดและประเมิน

ผล จากนั้นแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ซึ่งจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญผลปรากฏว่าข้อคำถาม ด้านหลักสูตรมีข้อคำถามที่มีค่า IOC 0.80 ถึง 1.00 ด้านเนื้อหา มีข้อคำถามที่มีค่า IOC 0.60 ถึง 1.00 และด้านการวัดและประเมินผลข้อคำถามที่มีค่า IOC 0.80 ถึง 1.00

1.4 นำแบบสอบถามการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอนไปทดลองใช้กับนิสิตที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ซึ่งเป็นนิสิตที่เรียนในรายวิชาหลักการเรียนและการสอน และนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ พบว่าด้านหลักสูตร ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .45 ถึง .77 ด้านเนื้อหาได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .58 ถึง .84 ด้านการวัดและประเมินผลได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .48 ถึง .81 และได้ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

1.5. ปรับปรุงแก้ไข พิมพ์แบบสอบถามการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอนฉบับจริง แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ และกำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 กำหนดนิยามของแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.3 ร่างข้อคำถามแบบสัมภาษณ์และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง ซึ่งจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญผลปรากฏว่ามีข้อคำถามที่มีค่า IOC 0.80 ถึง 1.00 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนการวิจัย

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครู ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาหลักการเรียนและการสอน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนทั้งหมด 391 คน ประกอบด้วย สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป จำนวน 44 คน สาขาวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 63 คน สาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา จำนวน 52 คน สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 59 คน สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 70 คน สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 63 คน และสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ จำนวน 40 คน

2. นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากตัวแทนนิสิต จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นตัวแทนนิสิตจากสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย และสาขาวิชาสาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนักวิจัยจนครบตามจำนวนในแต่ละส่วนของข้อมูล และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครูและแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับการรับรู้โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบระดับการรับรู้ของนิสิตจำแนกตามสาขาวิชาเอกโดยใช้การวิเคราะห์ One-way MANOVA

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ One-way MANOVA (λ) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

(Qualitative Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาระดับการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอนของนิสิตครู ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงระดับการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอนของนิสิตครู จำนวน 391 คน โดยแยกตามสาขาวิชา

สาขาวิชา	ด้านหลักสูตร			ด้านเนื้อหา			ด้านการวัดและประเมินผล			โดยรวม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
วิทยาศาสตร์ทั่วไป	4.50	0.14	มาก	4.40	0.26	มาก	4.40	0.25	มาก	4.41	0.18	มาก
คณิตศาสตร์	4.33	0.19	มาก	4.41	0.18	มาก	4.39	0.23	มาก	4.37	0.20	มาก
เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา	4.30	0.16	มาก	4.31	0.21	มาก	4.18	0.20	มาก	4.22	0.10	มาก
สังคมศึกษา	4.27	0.21	มาก	4.31	0.23	มาก	4.33	0.23	มาก	4.30	0.22	มาก
ภาษาอังกฤษ	4.45	0.15	มาก	4.48	0.16	มาก	4.49	0.14	มาก	4.47	0.15	มาก
ภาษาไทย	4.47	0.15	มาก	4.56	0.20	มากที่สุด	4.53	0.17	มากที่สุด	4.52	0.17	มากที่สุด
การศึกษาปฐมวัย	4.39	0.20	มาก	4.36	0.18	มาก	4.31	0.33	มาก	4.35	0.23	มาก
โดยรวม	4.39	0.19	มาก	4.41	0.22	มาก	4.39	0.24	มาก	4.39	0.21	มาก

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ระดับการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอนของนิสิตครู โดยภาพรวมมีระดับการรับรู้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.21 โดยเรียงลำดับดังนี้ สาขาวิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ย 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.17 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ย 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.15 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปมีค่าเฉลี่ย 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.18 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.20 สาขา

วิชาการศึกษาปฐมวัย มีค่าเฉลี่ย 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.23 สาขาวิชาสังคมศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.22 และสาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษามีค่าเฉลี่ย 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.10 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอนของนิสิตครูจำแนกตามสาขาวิชาเอก ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณทางเดียว (One-way MANOVA) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครูจำแนกตามสาขาวิชาเอก

Effect		Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.
Intercept	Pillai's Trace	.999	139398.647 ^a	3.000	382.000	.000
	Wilks' Lambda	.001	139398.647 ^a	3.000	382.000	.000
	Hotelling's Trace	1094.754	139398.647 ^a	3.000	382.000	.000
	Roy's Largest Root	1094.754	139398.647 ^a	3.000	382.000	.000
sec1	Pillai's Trace	.391	9.597	18.000	1152.000	.000
	Wilks' Lambda	.637	10.370	18.000	1080.944	.000
	Hotelling's Trace	.525	11.109	18.000	1142.000	.000
	Roy's Largest Root	.429	27.457 ^b	6.000	384.000	.000

จากตาราง 2 พบว่า เมื่อจำแนกนิสิตตามสาขาวิชาเอก นิสิตมีระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอน ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ในตาราง 2 เมื่อ

พบว่านิสิตที่จำแนกตามสาขาวิชาเอกมีระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอนในด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล มีระดับการรับรู้แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงมีการศึกษาว่าตัวแปรด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อระดับการรับรู้ทั้ง 3 ด้าน จึงทำการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis) ตามสาขาวิชาเอก ดังตาราง 3 4 และ 5

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้านหลักสูตร

ตัวแปรตาม	สาขาวิชาเอก	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	Sig.
ด้านหลักสูตร	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับคณิตศาสตร์	.1651*	.03443	.001
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา	.1904*	.03589	.000
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับสังคม	.2288*	.03490	.000
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับภาษาอังกฤษ	.0414	.03371	.958
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับภาษาไทย	.0206	.03443	.999
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับการศึกษาปฐมวัย	.1075	.03828	.250
	คณิตศาสตร์กับเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา	.0253	.03283	.996
	คณิตศาสตร์กับสังคม	.0637	.03175	.673
	คณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ	-.1237*	.03043	.012

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้านหลักสูตร (ต่อ)

ตัวแปรตาม	สาขาวิชาเอก	ความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ย	ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน	Sig.
คณิตศาสตร์กับภาษา		-.1444*	.03122	.002
คณิตศาสตร์กับการศึกษาปฐมวัย		-.0576	.03543	.852
เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษากับสังคม		.0384	.03333	.970
เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษากับภาษาอังกฤษ		-.1490*	.03208	.002
เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษาภาษาไทย		-.1697*	.03283	.000
เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษากับการศึกษาปฐมวัย		-.0829	.03685	.537
สังคมกับภาษาอังกฤษ		-.1874*	.03097	.000
สังคมกับภาษาไทย		-.2082*	.03175	.000
สังคมกับการศึกษาปฐมวัย		-.1213	.03589	.079
ภาษาอังกฤษกับภาษาไทย		-.0208	.03043	.998
ภาษาอังกฤษกับการศึกษาปฐมวัย		.0661	.03473	.728
ภาษาไทยกับการศึกษาปฐมวัย		.0869	.03543	.424

จากตาราง 3 พบว่า เมื่อจำแนกนิสิตตามสาขาวิชาเอก นิสิตมีระดับการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอน ด้านหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปแตกต่างกับสาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา และสาขาวิชาสังคมศึกษา

สาขาวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกับสาขาวิชาภาษาอังกฤษและสาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษาแตกต่างกับสาขาวิชาภาษาอังกฤษและสาขาวิชาภาษาไทย และสาขาวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกับสาขาวิชาภาษาอังกฤษและสาขาวิชาภาษาไทย

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้านเนื้อหา

ตัวแปรตาม	สาขาวิชาเอก	ความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ย	ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน	Sig.
ด้านเนื้อหา	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับคณิตศาสตร์	-.0147	.04081	1.000
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา	.0831	.04255	.701
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับสังคม	.0908	.04138	.569
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับภาษาอังกฤษ	-.0842	.03996	.618
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับภาษาไทย	-.1664*	.04081	.012
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับการศึกษาปฐมวัย	.0404	.04538	.992
	คณิตศาสตร์กับเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา	.0831	.04255	.701
	คณิตศาสตร์กับสังคม	.0908	.04138	.569
	คณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ	-.0842	.03996	.618
	คณิตศาสตร์กับภาษา	-.1664*	.04081	.012
	คณิตศาสตร์กับการศึกษาปฐมวัย	.0404	.04538	.992
	เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษากับสังคม	.0076	.03951	1.000
	เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษากับภาษาอังกฤษ	-.1673*	.03803	.004
	เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษาภาษาไทย	-.2495*	.03892	.000
	เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษากับการศึกษาปฐมวัย	-.0427	.04369	.987
	สังคมกับภาษาอังกฤษ	-.1750*	.03671	.001
	สังคมกับภาษาไทย	-.2572*	.03763	.000
	สังคมกับการศึกษาปฐมวัย	-.0504	.04254	.965
	ภาษาอังกฤษกับภาษาไทย	-.0822	.03607	.521
	ภาษาอังกฤษกับการศึกษาปฐมวัย	.1246	.04117	.168
	ภาษาไทยกับการศึกษาปฐมวัย	.2068*	.04199	.001

จากตาราง 4 พบว่า เมื่อจำแนกนิสิตตามสาขาวิชาเอก นิสิตมีระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอน ด้านเนื้อหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ดังนี้ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั้งไปแตกต่างกับสาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกับสาขาวิชาภาษา

ไทย สาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษาแตกต่างกับสาขาวิชาภาษาอังกฤษและสาขาภาษาไทย สาขาวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกับสาขาวิชาภาษาอังกฤษและสาขาภาษาไทย และสาขาวิชาภาษาไทยแตกต่างกับสาขาวิชาการศึกษารัฐมวัย

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้านการวัดและประเมินผล

ตัวแปรตาม	สาขาวิชาเอก	ความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ย	ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน	Sig.
ด้านการวัดและ ประเมินผล	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับคณิตศาสตร์	.0154	.04388	1.000
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา	.2187*	.04575	.001
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับสังคม	.0715	.04449	.859
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับภาษาอังกฤษ	-.0848	.04297	.691
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับภาษาไทย	-.1275	.04388	.211
	วิทยาศาสตร์ทั่วไปกับการศึกษารัฐมวัย	.0875	.04880	.781
	คณิตศาสตร์กับเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา	.2034*	.04185	.001
	คณิตศาสตร์กับสังคม	.0561	.04047	.926
	คณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ	-.1002	.03879	.354
	คณิตศาสตร์กับภาษา	-.1429*	.03980	.047
	คณิตศาสตร์กับการศึกษารัฐมวัย	.0721	.04516	.862
	เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษากับสังคม	.1472	.04249	.000
	เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษากับภาษาอังกฤษ	-.3036 ⁺	.04089	.000
	เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษาภาษาไทย	-.3462 ⁺	.04185	.000
	เทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษากับการศึกษารัฐมวัย	-.1312	.04697	.256
	สังคมกับภาษาอังกฤษ	-.1750 ⁺	.03671	.001
	สังคมกับภาษาไทย	-.2572 ⁺	.03763	.000
	สังคมกับการศึกษารัฐมวัย	-.0504	.04254	.965
	ภาษาอังกฤษกับภาษาไทย	-.0822	.03607	.521

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้านการวัดและประเมินผล (ต่อ)

ตัวแปรตาม	สาขาวิชาเอก	ความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ย	ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน	Sig.
	ภาษาอังกฤษกับการศึกษาปฐมวัย	.1246	.04117	.168
	ภาษาไทยกับการศึกษาปฐมวัย	.2068	.04199	.001

จากตาราง 5 พบว่า เมื่อจำแนกนิสิตตามสาขาวิชาเอก นิสิตมีระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอน ด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปแตกต่างกับสาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกับสาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษาและสาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษาแตกต่างกับสาขาวิชาภาษาอังกฤษและสาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกับสาขาวิชาภาษาอังกฤษและสาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาอังกฤษแตกต่างกับสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย และสาขาวิชาภาษาไทยแตกต่างกับสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

ผลที่ได้จากการสังเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตครู

1. สิ่งที่ได้จากการเรียนการสอนในรายวิชาหลักการเรียนและการสอนทำให้นิสิตมีความรู้เกี่ยวกับหลักสำคัญของการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ รวมไปถึงหลักพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้และหลักพื้นฐานในการสอน

2. ได้เรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ถูกต้องและ

มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการนำทฤษฎีการเรียนรู้ไปบูรณาการให้เข้ากับรูปแบบการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอนแบบต่างๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสาขาวิชาและผู้เรียน

3. มีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียน สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและผู้เรียน สามารถนำองค์ความรู้ของวิธีการสอน เทคนิคการสอน มาออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ

ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์นิสิต โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แยกตามประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. นิสิตคิดว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการเรียนและการสอนมีประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูหรือไม่อย่างไร

“...มีประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูในเรื่องของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยการบูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเลือกใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน...”

(นิสิต ก. มกราคม 2563: สัมภาษณ์)

2. นิสิตคิดว่าเพราะเหตุใดครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร

“...เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในโรงเรียน และเป็นแนวทางในการจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ ตามต้องการ และหลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนสำหรับครู และสิ่งสำคัญอีกประการที่ครูจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร คือ เพื่อที่ครูจะใช้เป็นแนวทางในการนำไปสู่การจัดการศึกษา และ จัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาและ การจัดการเรียนการสอนจะต้องให้สอดคล้อง บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร...”

(นิสิต ข. มกราคม 2563: สัมภาษณ์)

3. นิสิตคิดว่าเพราะเหตุใดครูต้องมีความรู้ในเนื้อหา เทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียน

“...ครูต้องมีความรู้ในเนื้อหาเพราะ เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอน ครูควรมีความสามารถและทักษะในวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี ตลอดจนข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน รวมไปถึงเทคนิคและวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ อีกทั้งถ้าครูมีกระบวนการวัดและประเมินผลที่ถูกต้องหลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียนและจะทำให้ครูสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ถ้าหากครูมีความเชี่ยวชาญจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็ว และทำให้เกิดการยอมรับนับถือ ยกย่องจากผู้เรียนอีกด้วย ...”

(นิสิต ค. มกราคม 2563: สัมภาษณ์)

4. นิสิตคิดว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการเรียนและการสอนสามารถช่วยเพิ่มขีดความสามารถของนิสิตให้มีความพร้อมในประกอบวิชาชีพครูได้หรือไม่อย่างไร

“...ได้ ซึ่งรายวิชาหลักการเรียนและการสอนเป็นรายวิชาที่สอนเกี่ยวกับหลักการสำคัญของการจัดการเรียนการสอน รูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับบริบทและเนื้อหาวิชา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน โดยนิสิตได้ฝึกปฏิบัติจริง และเป็นรายวิชาสำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าสู่วิชาชีพ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในวิชาชีพครูได้อย่างถูกต้องเหมาะสม...”

(นิสิต ง. มกราคม 2563: สัมภาษณ์)

5. นิสิตคิดว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสาขาวิชาเอกของตนเองได้อย่างไร

“... สามารถนำความรู้ที่ได้ไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยการ บูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถเลือกใช้นวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน...”

(นิสิต จ. มกราคม 2563: สัมภาษณ์)

6. นิสิตคิดว่ารายวิชาหลักการเรียนการสอนมีเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองของนิสิตครูหรือไม่อย่างไร

“...มีประโยชน์ในด้านของการเรียนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการนำหลักการทางจิตวิทยาไปใช้สำหรับจัดกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ วัดและประเมินการเรียนการสอนที่

สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจเนื้อหาสาระทางวิชาการ และวิชาชีพ มีทักษะการเขียนแผนและการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสามารถปฏิบัติการสอนและสร้างเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ตามบทบาทหน้าที่ครู...

(นิติต ก. มกราคม 2563: สัมภาษณ์)

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครู พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการรับรู้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.21 โดยเรียงลำดับดังนี้ สาขาวิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ย 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.17 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ย 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.15 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปมีค่าเฉลี่ย 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.18 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.20 สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย มีค่าเฉลี่ย 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.23 สาขาวิชาสังคมศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.22 และสาขาวิชาเทคโนโลยีศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.10 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ได้จัดให้กับนิสิตที่เรียนในรายวิชาชีพครู ได้มีการกำหนดรายละเอียดของรายวิชา (มคอ.3) ให้สอดคล้องกับรายละเอียดของหลักสูตร (มคอ.2) และสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของรายวิชาหลักการเรียนและการสอน ได้จัดให้สอดคล้องและเป็นไปตามแผนที่วางไว้ในรายละเอียดของหลักสูตรที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรายละเอียดของเนื้อหา

ความรู้ในรายวิชา รวมไปถึงแนวทางการปลูกฝังทักษะด้านต่างๆ ตลอดจนคุณลักษณะอื่นๆ ที่นิสิตครูควรได้รับการพัฒนา ให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา ตามที่ได้กำหนดไว้ รวมไปถึงวิธีการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลในรายวิชา ซึ่งกระบวนการต่างๆ ได้มีการเชื่อมโยงไปสู่การฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้นิสิตสามารถนำไปพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่วิชาชีพครู ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งที่นิสิตครูมีระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอนอยู่ในระดับมาก ทุกสาขาวิชาอาจเป็นเพราะนิสิตที่ผ่านการเรียนรายวิชาหลักการเรียนและการสอน ได้ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนเทคนิคการสอน ในรูปแบบต่างๆ ที่เน้นให้นิสิตเป็นผู้ลงมือกระทำ หรือฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีการนำเสนอและอภิปรายเนื้อหาหรือกิจกรรมร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยผ่านกระบวนการรับรู้ที่ถูกต้อง เพราะการรับรู้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ เพราะการที่นิสิตมีความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ต้องเริ่มมาจากการรับรู้ การรับรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยเหตุผลนี้ทำให้นิสิตมีการรับรู้หลักการเรียนและการสอนอยู่ในระดับมาก รวมไปถึงกระบวนการที่นิสิตได้รับ และแปลความหมายหรือตีความจากสิ่งที่ได้รับรู้ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จนสามารถวิเคราะห์โดยอาศัยความจำ ความรู้ ผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ออกมาเป็นความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Schiffman and Kanuk, 2000: 146 ; พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 96-97 ; Hanna and Wozniak, 2001: 102 ; Ibrahim and auther, 2011: 205-216 ; Urag and Asiltürk, 2018: 170-183)

2. ผลเปรียบเทียบการรับรู้หลักการเรียนรู้การสอนของนิสิตครูจำแนกตามสาขาวิชาเอก พบว่า นิสิตมีระดับการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอน ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งนี้เนื่องจากการรับรู้เป็นพื้นฐานที่สำคัญของแต่ละบุคคล เพราะการตอบสนองพฤติกรรมใดๆ จะขึ้นอยู่กับความรู้จากสภาพแวดล้อมของตนเองและความสามารถในการแปลความหมายของสภาพนั้นๆ ดังนั้นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าและปัจจัยการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยความรู้เดิม เจตคติ และความต้องการ การแปลความ (มาลีณี มาลีคล้าย, 2554: 14) ซึ่งการที่นิสิตแต่ละสาขาวิชาเอกมีระดับการรับรู้แตกต่างกันอาจเกิดจากการได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ของแต่ละบุคคลต่อสถานการณ์นั้น บุคคลเรียนรู้โดยการผ่านประสบการณ์สัมผัสทั้งห้า บุคคลสามารถสร้างการเรียนรู้แตกต่างกันได้จากการกระตุ้นสิ่งเดียวกัน เนื่องมาจากกระบวนการรับรู้ 3 ขั้นตอน คือ การเลือกให้ความสนใจ การเลือกแปลความหมายบิดเบือน และการเลือกเก็บรักษา (Kotler, Philip อ้างถึงใน วารุณี ดันติวงศ์วานิช และคณะ, 2546: 76) และการรับรู้หลักการเรียนรู้และการสอนของนิสิตครูมีความแตกต่างกันอาจเกิดจากลำดับขั้นของการเรียนรู้ในกระบวนการเรียนรู้ของคนเรานั้น จะประกอบด้วยลำดับขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ 1) ประสบการณ์ที่ผ่านประสบการณ์สัมผัสทั้งห้า ประสบการณ์เหล่านี้จะเป็นเสมือนช่องประตูที่จะให้บุคคลได้รับรู้และตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลได้รับนั้นย่อมจะแตกต่างกัน บางชนิดก็เป็นประสบการณ์ตรง บางชนิดเป็นประสบการณ์แทน บางชนิดเป็นประสบการณ์รูปธรรมและบางชนิดเป็นประสบการณ์นามธรรม หรือเป็นสัญลักษณ์ 2) ความเข้าใจ หลังจากบุคคลได้รับประสบการณ์

แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ ตีความหมายหรือสร้างมโนคติ ในประสบการณ์นั้นกระบวนการนี้เกิดขึ้นในสมองหรือจิตของบุคคล เพราะสมองจะเกิดสัญชาตญาณ (percept) และมีความทรงจำขึ้น ซึ่งเราเรียกกระบวนการนี้ว่า “ความเข้าใจ” ในการเรียนรู้ นั้น บุคคลจะเข้าใจประสบการณ์ที่เขาประสบได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถจัดระเบียบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ประสบการณ์ต่างๆ จนกระทั่งหาความหมายอันแท้จริงของประสบการณ์นั้นได้ และ 3) ความนึกคิด ความนึกคิดถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมอง Crow (1962) ได้กล่าวว่า ความนึกคิดที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเป็นความนึกคิดที่สามารถจัดระเบียบประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับให้เข้ากันได้ สามารถที่จะค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทั้งเก่าและใหม่ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิดบูรณาการการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

ผลจากการสัมภาษณ์ของนิสิต สามารถสรุปในเบื้องต้น ได้ว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการเรียนรู้และการสอนมีประโยชน์ ต่อการพัฒนาวิชาชีพครู ในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน โดยสามารถบูรณาการวิธีสอน เทคนิคการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสาขาวิชาเหมาะสมกับระดับและวัย ของผู้เรียน รวมไปถึงการมีกระบวนการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาวิชา ซึ่งนิสิตที่ผ่านการเรียนรายวิชาหลักการเรียนรู้และการสอนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถเลือกใช้นวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และสามารถปฏิบัติ การสอนและสร้างเสริมบรรยากาศ การเรียนรู้ตามบทบาทหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากการวิจัยพบว่า ระดับการรับรู้หลักการเรียนและการสอนของนิสิตครูเมื่อจำแนกตามสาขามีระดับการรับรู้แตกต่างกัน จากข้อมูลนี้ควรมีการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นสารสนเทศให้กับผู้สอนได้มีการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพธรรมชาติของแต่ละสาขาวิชา รวมไปถึงปรับปรุงการเขียนรายละเอียดของรายวิชาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของปัจจุบัน และให้สอดคล้องกับรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนเพื่อให้ตรงกับสภาพปัญหาที่แท้จริงสามารถนำไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับนิสิตให้มากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านของตัวผู้สอน ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นิสิตฝึกปฏิบัติให้มากที่สุด โดยสามารถจัดกิจกรรมที่ให้นิสิตฝึกทำเป็น

กลุ่มเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนิสิตด้วยกันเอง และเป็นการฝึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสู่วิชาชีพที่ดีในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการรับรู้ของนิสิตครูต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาชีพครูวิชาอื่น ซึ่งการรับรู้ของนิสิตครูจะนำมาซึ่งการปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชา รวมไปถึงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตัวผู้สอนในรายวิชานั้นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาและติดตามนิสิตที่ออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งในการปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดของรายวิชา และเป็นการกำกับติดตามการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

เอกสารอ้างอิง

- คณะศึกษาศาสตร์. (2561). *งานประกันคุณภาพ ปีการศึกษา 2559-2561*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ต้องตา สมใจเพ็ง และคณะ (2559). การรับรู้ด้านความรู้และความสามารถในการสอนเนื้อหาวิชาเฉพาะโดยใช้เทคโนโลยี (TPACK) ของนิสิตฝึกวิชาชีพครูคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 31(1): 64-73.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นลินี พานสายตา. (2555). *การรับรู้ภาพลักษณ์ คุณภาพบัณฑิต หลักสูตรและการเรียนการสอน ของนักศึกษาที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐ*. วิทยานิพนธ์.ปริญญามหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *จิตวิทยาการศึกษา (Educational Psychology)*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด
- มาลินี มาลีคล้าย. (2554). *การรับรู้การสื่อสารการตลาดของผู้บริโภคที่มีผลต่อภาพลักษณ์ตราสินค้าอิซตันในเขตกรุงเทพมหานคร*. การศึกษาด้านควาอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- วารุณี ตันติวงศ์วานิช และคณะ. (2546). *หลักการตลาด*. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2556). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: เดอะบुकส์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Crow, L.D. and Crow. (1962). *A. Child Developmental and Adjustment*. (2nd ed.). New York: The Macmilan.
- Hanna, N. and Wozniak, R. (2001). *Consumer behavior: An applied approach*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Ibrahim, R., Yusoff, R., and Mohamed, H. (2011, January). Students Perceptions of Using Educational Games to Learn Introductory Programming. *Computer and Information Science*, 4(1): 205-216
- Schiffman, L.G., and Kanuk, L.L. (2000). *ConsumerBbehavior*. 7th ed.. Upper Saddle River, N.J Prentice Hall.
- Urag, M., Asiltürk, E. (2018, March). Perceptions of Science Teachers on Implementation of Seven Principles for Good Practice in Education by Chickering and Gamson in Courses. *Journal of Education and Training Studies*, 6(3): 170-183.

ศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชน อ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์

The Potential of Lam Phok Community in Managing Community-Based Tourism of the Lam Phok Surin Province

นัชณลิน อินทนุพัฒน์¹
Naknalin Intanupat¹

Received: 3 September 2019

Revised: 16 March 2020

Accepted: 13 March 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชน อ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ มุ่งเน้นศึกษาศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก ผลการศึกษาระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวในด้านธรรมชาติและด้านศิลปวัฒนธรรมและวิถีชุมชน รวมทั้งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านผู้นำชุมชน ภาวศึเครือข่าย และหน่วยงานภาครัฐ พบว่ามีระดับคุณภาพสูง ซึ่งมีความพร้อมที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงชุมชนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พบว่า ด้านที่พักและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับไม่มีคุณภาพ เมื่อพิจารณาด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรและประชาชนทั่วไปในชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และผลการศึกษาระดับองค์ประกอบสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก เมื่อพิจารณาการเข้าถึงสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า อ่างเก็บน้ำลำพอกมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาสู่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ ภายใต้องค์ประกอบดังนี้ 1) ลักษณะเฉพาะของชุมชน 2) กลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ 3) การเพิ่มขีดความสามารถการท่องเที่ยวชุมชน 4) การกำหนดแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการท่องเที่ยว และ 5) กระบวนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

คำสำคัญ: ชุมชน, ศักยภาพ, การจัดการท่องเที่ยว

¹ อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์, อีเมลล์: Naknalin3571@gmail.com

¹ Lecturer, Major Tourism and Hotel Management, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Surin Campus, Email: naknalin3571@gmail.com

Abstract

The potential of the community of Lam Phok in Surin Province to properly manage a community-based tourism program was under consideration in this report. The community's strengths and weaknesses were identified, but the report focuses primarily on the capabilities and potential of the community itself. The researcher reported that the components of community based tourism highlight the area's natural surroundings, its versatile culture, and the community manager's ability to serve as liaison between various levels of managers and government officials. In addition, participation of community leaders, network associates and government officials means a community should maintain a high level of quality. As an example, one component of community based tourism program found that accommodations and tourism management models had poor quality. Other components of of Lam Phok community based tourism management program consider the display of attractive souvenirs, facilities, accommodations and tourism activities. When judging the staff and people in Lam Phok community, it was reported that they lacked knowledge about general information of tourism managing by community. Overall, the researcher found that Lam Phok has the potential to be developed by the community into a tourist attraction under the component structure as follows; 1) Community characteristics, 2) Cooperative network group, 3) Increasing Community tourism's potential, 4) model scheme and tourism planning, 5) Cooperative network group development.

Keywords: Community, Potentials, Tourism management

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถผลักดันให้เศรษฐกิจโลกเกิดการเจริญเติบโตขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาและประเทศไทยเป็นประเทศเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโลกมากขึ้น จากรายงานของสภาการเดินทางและการท่องเที่ยวโลก (World Travel and Tourism Council, 2017) พบว่า ปี พ.ศ. 2559 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีมูลค่าประมาณ 82.50 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 20.60 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทยมีรายได้จากการ

ท่องเที่ยวประมาณ 2.90 ล้านล้านบาท คิดเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน 1.89 ล้านล้านบาท ซึ่งมีรายได้มากกว่าในปี พ.ศ. 2558 และ 2557 ที่ 2.23 ล้านล้านบาท และ 1.17 ล้านล้านบาท ตามลำดับ และคาดว่าจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด 3.18 ล้านล้านบาท ในปี พ.ศ. 2560 และ 5.98 ล้านล้านบาทในปี พ.ศ. 2570 (World Travel and Tourism Council, 2017) ปัจจุบันพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั่วโลกให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในด้านประสบการณ์ที่ได้จากการท่องเที่ยวมากกว่าการให้ความสำคัญกับความพึงพอใจจากวัตถุ นักท่องเที่ยวจึงเน้นการท่องเที่ยวที่สามารถนำเสนอประสบการณ์ ที่น่าสนใจและ

แปลกใหม่มากขึ้น ซึ่งคาดการณ์ว่า ในปี พ.ศ. 2568 อัตราการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการซื้อประสบการณ์จากการท่องเที่ยวจะมีมากกว่าการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเชิงวัตถุประสงค์ร้อยละ 55 (Amadeus, 2016)

จากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั่วโลกให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในด้านประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนท้องถิ่นที่หลากหลาย แต่ละจังหวัดมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะอันโดดเด่น เมื่อพิจารณาจุดแข็งของการท่องเที่ยวของประเทศไทย พบว่าชุมชนหลายแห่งในหลายบริบทสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวโดยชุมชนแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนได้รับโดยตรงและโดยอ้อมครบทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและชุมชน สร้างความภาคภูมิใจ สร้างการรับรู้ให้แก่สังคมภายนอก และพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน เมื่อพิจารณาจุดอ่อน พบว่าชุมชนที่เริ่มมีชื่อเสียงจะมีนักท่องเที่ยวเข้าไปจำนวนมากแต่ยังขาดระบบการวางแผนและจัดการพื้นที่ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล รวมทั้งการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการใช้ทรัพยากรของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวบางชุมชนขาดระบบการจัดการบริหารผลประโยชน์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมสำหรับสมาชิกในชุมชนตามความเหมาะสม ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนและมองว่าการท่องเที่ยวนำประโยชน์มาให้กลุ่มคนไม่กี่คนและชุมชนไม่ได้อะไร (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีจุดเด่นอยู่ที่แต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิมเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่ง ซึ่งชุมชนเข้ามาบริหารจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง (วรรณวิมล ภูนาศ, 2558)

อ่างเก็บน้ำลำพอก ตำบลกุดหวาย อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เกิดขึ้นจากสภาพธรรมชาติที่ราบลุ่มที่ลำนํ้าจากเทือกเขาพนมดงรัก ไหลผ่านพื้นที่อำเภอกาบเชิง อำเภอสังขะ อำเภอลำดวน เข้าเขตอำเภอศีขรภูมิที่ตำบลตรมไพร และไหลรวมกันที่อ่างเก็บน้ำลำพอก ซึ่งมีเนื้อที่ 8,832 ไร่ บริเวณพื้นที่ห้วยลำพอกเป็นแหล่งรวมอารยธรรมโบราณ เป็นที่ตั้งของปราสาทบ้านอนันต์ โบราณสถานพุทธศตวรรษที่ 16 ปราสาทศีขรภูมิโบราณสถานพุทธศตวรรษที่ 17 และอโรคยาศาลาหรือพยาบาลสถานแห่งพระพุทธรเจ้า จัดสร้างในพุทธศตวรรษที่ 17 และเป็นศูนย์รวมอารยธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ลาวและกวย ที่สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีมาอย่างยาวนาน นอกจากนี้อ่างเก็บน้ำลำพอกยังมีวิถีชีวิตชุมชนที่น่าสนใจโดยชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำลำพอกใช้เป็นแหล่งสร้างรายได้จากการจำหน่ายสัตว์น้ำ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกก แหล่งวิถีชีวิตควายนํ้า รวมทั้งเป็นแหล่งดูนกเปิดน้ำที่อพยพมาจากไซบีเรีย (อิทธิศักดิ์ นันทิเดชาพันธ์, 2562)

อ่างเก็บน้ำลำพอกจึงเปรียบเสมือนโลหิตที่ค่อยหล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนตามริมน้ำ รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เริ่มได้รับความนิยม

มากขึ้น ส่งผลให้มีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค ปรับปรุงถนน เพื่อตอบสนองความต้องการของ ตลาดการท่องเที่ยว มีการปรับปรุงพื้นที่รอบ อ่างเก็บน้ำห้วยลำพอก เพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยชุมชน จากการพัฒนาดังกล่าวทำให้ชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงในเชิงบวก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ชุมชน จำหน่ายได้มากขึ้นก่อให้เกิดการสร้างงานที่ เกี่ยวข้อง รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ต่างๆ แต่มีการเปลี่ยนแปลงในเชิงลบเช่นกัน ได้แก่ ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ความขัดแย้งภายในชุมชน การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึงในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วย่อม มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทั้งใน ด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (วรรณวิมล ภู่นาค, 2558)

ด้วยเหตุนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวทั้งในภาครัฐ เอกชน หรือ ชุมชนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับ การจัดการการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการ จัดการการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งแหล่งท่องเที่ยว ทางธรรมชาติส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ชุมชน ดังนั้นจึง หลีกเลียงไม่ได้ที่ชุมชนและองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจะเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการบริหาร จัดการการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนเพื่อการ จัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการ การท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์

วิธีการศึกษา

การศึกษาศักยภาพชุมชนเพื่อการ จัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาชุมชน อ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ ใช้วิธีการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษา จากเอกสาร หนังสือ เอกสารทางวิชาการ และ ข้อมูลจากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้ง การศึกษาจากข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) (วรรณ วิมล ภู่นาค) ด้วยการสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมี หน้าที่ควบคุม ดูแลและอำนวยความสะดวก ในการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการ ในชุมชนและชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงต่อการจัดการ ท่องเที่ยว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล หลัก จำนวน 36 คน ซึ่งงานวิจัยของ Sampson (1967) แนะนำว่าจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสม สำหรับการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ควร มีประมาณ 20 ราย งานวิจัยนี้ใช้วิธีการเลือก ตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 3 คน ผู้ประกอบการ ในชุมชน จำนวน 8 คน หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 4 คน และชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก ประกอบด้วย ผู้สูงอายุ จำนวน 6 คน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 10 คน และ เยาวชน จำนวน 5 คน โดยดำเนินการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ในประเด็นศักยภาพชุมชนเพื่อ การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน และองค์ประกอบ ที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่าง เก็บน้ำลำพอก

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกและแบบสนทนากลึ่งคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) โครงสร้างการสัมภาษณ์พัฒนาจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับองค์กรในพื้นที่ที่มีบทบาท หน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับการสนทนากลุ่มของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจและประชาชนในพื้นที่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพจริงกระทำโดยการบันทึกข้อมูลทุติยภูมิจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ และ ข้อมูลจากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในช่วงเวลาก่อนและภายหลังการสำรวจภาคสนาม การสังเกตสภาพจริงในขณะ

สำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น กระทำโดยการสอบถาม การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษาศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกและองค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพและศักยภาพของการท่องเที่ยว ดังตารางที่ 1 ซึ่งข้อมูลการวิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม รวมทั้งข้อมูลจากเอกสาร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และสรุปผลเพื่อเสนอเป็นแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

ตารางที่ 1 เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพและศักยภาพของการท่องเที่ยว (Pisamai Jarujittipant, 2014)

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น	ระดับคุณภาพขององค์ประกอบ	ระดับศักยภาพการท่องเที่ยว
0-1.50	ไม่มีคุณภาพ (ต้องปรับปรุง)	ไม่มีศักยภาพ
1.51-2.50	ไม่มีคุณภาพ (ต้องปรับปรุง)	ไม่มีศักยภาพ
2.51-3.50	พอใช้	ปานกลาง
3.51-4.50	ดี	สูง
4.51-5.00	ดีมาก	สูง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ด้วยหลักการของ (Middleton, V., Fyall, A., Margan, M. and Ranchhod, A., 2009) รายละเอียดดังนี้

การเข้าถึงอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีเนื้อที่ 8,832 ไร่ รอบล้อมด้วยชุมชนบ้านสมบุรณ์บ้านสะตีย์บ้านโคกสนวนบ้านจารพัดและบ้านอนันต์ ตำบลกุดหวาย และตำบลยาง อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ อ่างเก็บน้ำลำพอกสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกที่สุดโดยรถยนต์เดินทางจากอำเภอสี่ขรภูมิประมาณ 15 กิโลเมตร บนถนนหมายเลข 226 สุรินทร์-ศรีสะเกษ

สิ่งดึงดูดใจชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจดังนี้ 1) สิ่งดึงดูดใจด้านธรรมชาติ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำลำพอก พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ฝูงนกเป็ดน้ำ นกกระยาง นกกระजิบ สัตว์น้ำ พร้อมสัมผัสกับทุ่งบัวขาวคุ่มสวย 2) สิ่งดึงดูดใจด้านศิลปวัฒนธรรมและวิถีชุมชน ได้แก่ ชุมชนเรือประมงวิถีชีวิตคนริมน้ำลำพอก ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนที่หลากหลาย เช่น ประเพณีแซนโฎนตา บูชาบรรพบุรุษ (บุญเดือนสิบ) สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมของชุมชนผ่านทางกิจกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับ (Wurzbarger, R., Aagesen, T., Pattakos, A., and Pratt, S., 2009) ด้วยการพัฒนาและสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในด้านวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของ

ชุมชน และ 3) สิ่งดึงดูดใจด้านสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์ ได้แก่ ศาลหลักเมืองซึ่งเป็นที่ตั้งเดิมอำเภอสี่ขรภูมิ (เชียงใหม่) พื้นที่ประวัติศาสตร์ที่บอกเล่าเรื่องราวของผู้จับช้างแตกเพนียดในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายทำให้ได้รับบรรดาศักดิ์เป็นพ่อเมืองสี่ขรภูมิ ปราสาทหินบ้านอนันต์ที่ตั้งเดิมอำเภอสี่ขรภูมิ (ตากันจะ) ปราสาททะแวง (ปราสาทสี่ขรภูมิในปัจจุบัน) และตำนานกำแลงตำราย (ที่พักโขลงช้างเล่นน้ำห้วยลำพอก)

สิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกยังคงเป็นชุมชนที่คงวิถีชุมชนดั้งเดิม ดังนั้นจึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ประปา และไฟฟ้า

ที่พัก ชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกยังไม่มีระบบบริการที่พักแรมของชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาการบริการที่พักแรมและโฮมสเตย์ที่ถูกต้องตามกระบวนการของกรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก ประกอบด้วย กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาเส้นทางธรรมชาติและวิถีชุมชน เช่น ชุมชนเรือประมงวิถีชีวิตคนริมน้ำ การเลี้ยงควายแบบดั้งเดิม (ควายน้ำ) และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวตามเส้นทางประวัติศาสตร์

การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเกื้อกูล

องค์ประกอบ การท่องเที่ยวเชิงชุมชน	ระดับคุณภาพ	การวิเคราะห์สภาพ แวดล้อมภายนอก และภายในของชุมชน
1. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว		
1.1 ด้านธรรมชาติ	ดี	สูง (S)
1.2 ด้านศิลปวัฒนธรรมและวิถีชุมชน	ดี	สูง (S)
1.3 ด้านสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น	พอใช้	ปานกลาง (T)
2. ด้านการบริการและการให้ประสบการณ์ ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว		
2.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ	พอใช้	ปานกลาง (T)
2.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น	พอใช้	ปานกลาง (T)
3. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว		
3.1 สิ่งอำนวยความสะดวก	พอใช้	ปานกลาง (T)
3.2 ที่พัก	ไม่มีคุณภาพ (ต้องปรับปรุง)	ต่ำ (W)
3.3 บุคลากร	พอใช้	ปานกลาง (T)
3.4 รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	ไม่มีคุณภาพ (ต้องปรับปรุง)	ต่ำ (W)
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน		
4.1 ผู้นำชุมชน	ดี	สูง (S)
4.1 ประชาชน	พอใช้	ปานกลาง (T)
4.3 ภาคีเครือข่าย	ดี	สูง (T)
4.4 หน่วยงานภาครัฐ	ดี	สูง (T)

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาระดับคุณภาพและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเกื้อกูลพบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงชุมชนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในด้านธรรมชาติและด้านศิลปวัฒนธรรมและวิถีชุมชน รวมทั้งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านผู้นำชุมชน ภาคีเครือข่าย และหน่วยงานภาครัฐ มีระดับคุณภาพดี ซึ่งเป็น

จุดแข็ง (Strengths) ของชุมชนซึ่งมีความพร้อมที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากชุมชนอย่างเกื้อกูลยังคงวิถีหรืออัตลักษณ์ของชุมชนริมน้ำ ซึ่งเป็นชุมชนเชื้อสายเขมรที่มีวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น ประเพณีแซนโฎนตา การทำขนมโบราณ (นมเนย) ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวควรเน้นความเข้าใจวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่เน้นการนำวัฒนธรรมเป็น

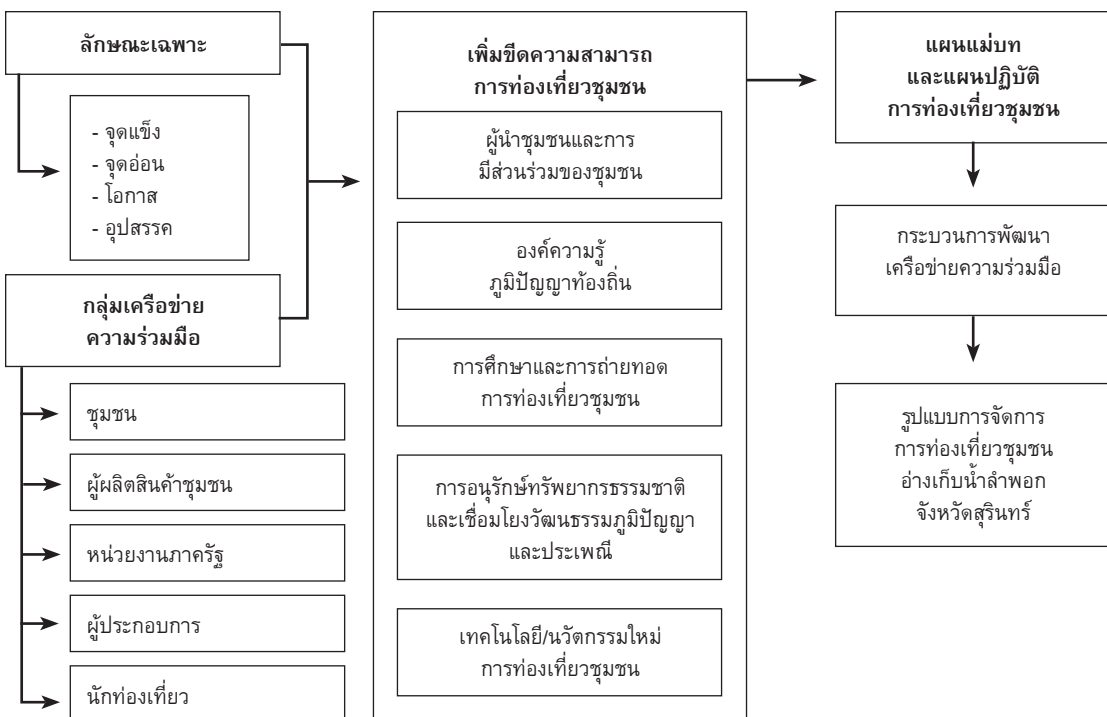
เครื่องมือทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้และสร้างความประทับใจ พร้อมกับการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อผลักดันให้เกิดการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมให้คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชน (Ximba, E.Z., 2009)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงชุมชนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวพบว่า ระดับคุณภาพของ ที่พักและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับไม่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นจุดอ่อน (Weaknesses) ของการท่องเที่ยวเชิงชุมชนเนื่องจากการพัฒนาการบริการที่พักรวมและโฮมสเตย์ต้องเป็นไปตามกระบวนการของกรมการท่องเที่ยว และขาดการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่น่าสนใจบนพื้นฐานของสิ่งอำนวยความสะดวก

ที่สามารถสร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาระดับคุณภาพและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกในด้านบุคลากร พบว่า ประชาชนทั่วไปในชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งหากมีกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ดังกล่าวจะสามารถยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นได้ (Opportunities) เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวให้สูงขึ้นได้

ผลการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำ ลำพอก จังหวัดสุรินทร์ ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 องค์ประกอบสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์

จากรูปที่ 1 การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ลักษณะเฉพาะของชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก 2) กลุ่มเครือข่ายความร่วมมือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่ทำให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วน เช่น ชุมชนต่างๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการการท่องเที่ยว ผู้ผลิตสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชน รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เชื่อมต่อระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ดังนั้น การเรียนรู้ของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนและสร้างความเข้มแข็งของการท่องเที่ยวชุมชน (Zapata, Maria Jose, Michael C. Hall, Patricia Lindo and Mieke Vandershaeghe., 2011: 3) การเพิ่มขีดความสามารถการท่องเที่ยวชุมชนทั้งในระดับคนในชุมชน ผู้นำชุมชน รวมถึงการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ ชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดกันมา สามารถพัฒนาสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาชุมชนสู่การสร้างเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของการต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) การกำหนดแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกภายใต้ศักยภาพของชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองต่อนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ โดยมีเป้า

หมายเพื่อสร้างเศรษฐกิจสู่ชุมชนฐานราก และ 5) กระบวนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกที่สอดคล้องกับนโยบายขององค์การการท่องเที่ยวโลกที่มุ่งเน้นให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกี่ยวข้องกับ 1) กิจการการท่องเที่ยวอยู่ภายใต้ความสามารถการรองรับของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน 2) ตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตชุมชน 3) การมีส่วนร่วมชุมชนและการกระจายรายได้ให้กับชุมชน และ 4) การพิจารณาความจำเป็นของการพัฒนาทางเลือกของชุมชนและกำหนดแผนงานทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (World Tourism Organization, 2011)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจุบันพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั่วโลกให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในด้านประสบการณ์ที่ได้จากการท่องเที่ยวมากกว่าการให้ความสำคัญกับความพึงพอใจจากวัตถุ นักท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวที่สามารถนำเสนอประสบการณ์ที่น่าสนใจและแปลกใหม่มากขึ้น (World Travel and Tourism Council, 2017) ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานของศักยภาพชุมชนที่มี จึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจ เนื่องจากการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเป็นการพัฒนาและค้นหาจุดเด่นของชุมชนเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อการสร้างอาชีพ การจ้างงานและเอื้อให้นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์และคุณค่าไปพร้อมๆ กัน (Panyanuwat, A., et al., 2014) รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

มีความพิเศษที่นักท่องเที่ยวสามารถหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีการบอกเล่าเรื่องราวการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมองค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัย (กาญจนา แสงลิมสุวรรณ และ ศรินยา แสงลิมสุวรรณ, 2555) ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของชุมชนต้องให้พลังอำนาจกับชุมชน เนื่องจากชุมชนเป็นกลไกหลักที่สามารถทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาเชิงพื้นที่ นอกจากนั้นการหนุนเสริมศักยภาพชุมชนยังทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากร ชุมชนและสำนึกสาธารณะว่าได้รับประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างแท้จริง (Mangkhang, C., et al., 2016) การพัฒนาบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้ทุกภาคส่วนได้รับประสบการณ์การทำงานร่วมกันทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในกิจกรรมการบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและภารกิจของแต่ละหน่วยงาน (Watcharakiet-tisak, T., 2017)

ดังนั้น การศึกษาศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก พบว่าถึงแม้อ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ มีเนื้อที่ 8,832 ไร่ แต่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกด้วยการเดินทางจากอำเภอด่านชุมพล ประมาณ 15 กิโลเมตร บนถนนหมายเลข 226 สุรินทร์-ศรีสะเกษ อ่างเก็บน้ำลำพอก มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจทั้งด้านธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมและวิถีชุมชน ซึ่งชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกยังคงเป็นชุมชนที่คงวิถีชุมชนดั้งเดิม ดังนั้นจึงมีสิ่งอำนวยความสะดวก

ขั้นพื้นฐาน แต่ชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกยังไม่มีระบบบริการที่พักและโฮมสเตย์ที่ถูกต้องตามกระบวนการของกรมการท่องเที่ยว และเมื่อพิจารณากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก ประกอบด้วย กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

องค์ประกอบสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ 1) ลักษณะเฉพาะของชุมชน 2) กลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ 3) การเพิ่มขีดความสามารถการท่องเที่ยวชุมชน 4) การกำหนดแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการท่องเที่ยว และ 5) กระบวนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา (กาญจนา แสงลิมสุวรรณ และ ศรินยา แสงลิมสุวรรณ, 2555) ขั้นตอนของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนประกอบด้วยการตลาดที่ต้องตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยว การวางแผนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการวางแผนการใช้พื้นที่ การวางแผนการขนส่ง การประเมินผลกระทบและศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการโครงสร้างองค์กรและการจัดการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และสิ่งสำคัญที่สุดคือการปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยให้ความรู้บรรณารักษ์ ให้มีจิตสำนึกในการดูแลและรักษาสสิ่งแวดลอม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ควรปลูกฝังตั้งแต่ระดับเยาวชน โดยให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ เรียนรู้ความเป็นมา มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชนโดยภาครัฐให้การ

สนับสนุนทางวิชาการและขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกวิธี กระตุ้นให้เกิดความคุ้มค่าในการเรียนรู้สร้างความรู้สึกรู้สึกหงวเหวให้เกิดขึ้น ความอยากเรียนรู้เพื่อที่จะอนุรักษ์จะตามมา จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้แก่คนท้องถิ่น (บุพชาติ ดวงดี, 2560)

สรุปผลการวิจัย

ศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชน อ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ระดับคุณภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกพิจารณาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงชุมชนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในด้านธรรมชาติและด้านศิลปวัฒนธรรมและวิถีชุมชน รวมทั้งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านผู้นำชุมชน ภาควิชา และหน่วยงานภาครัฐ มีระดับคุณภาพสูง ซึ่งสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแต่ต้ององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงชุมชนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พบว่า ระดับคุณภาพชุมชนด้านที่พักและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับไม่มีคุณภาพ เมื่อพิจารณาระดับคุณภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกในด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรและประชาชนทั่วไปในชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ เมื่อพิจารณาด้วยหลักการของการเข้าถึง สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และ กิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า อ่างเก็บน้ำลำพอกมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาสู่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ ภายใต้ต้ององค์ประกอบ 1) ลักษณะเฉพาะของชุมชน 2) กลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ 3) การเพิ่มขีดความสามารถการท่องเที่ยวชุมชน 4) การกำหนดแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการท่องเที่ยว และ 5) กระบวนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้ชุมชนมองเห็นศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมิติต่างๆ และควรศึกษาหาแนวทางการบูรณาการการท่องเที่ยวร่วมกับภูมิภาคอื่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน บุคลากรของคณะเทคโนโลยีการจัดการทุกท่าน ไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แสงลัมสุวรรณ และ ศรีนยา แสงลัมสุวรรณ. การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. *วารสารนักบริหาร ปีที่ 32, ฉบับที่ 4 (ต.ค.-ธ.ค. 2555) หน้า 139-146.*
- บุพชาติ ดวงดี. 2560. รูปแบบการพัฒนาการเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดนันทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปีที่ 36 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม.*
- วรรณวิมล ภูนาศ. (2558) ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน:กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2558.*

- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ พ.ศ. 2561- 2565. <https://secretary.mots.go.th>. (21 พฤษภาคม).
- อิทธิศักดิ์ นันทิเดชาพันธ์. (2562). *อารยธรรมล้าพอก วิถีชีวิตคนสี่ขรภูมิ. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดสุรินทร์*. http://thainews.prd.go.th/th/website_/news/print_news/WNSOC6011210010049. (25 พฤษภาคม).
- Sampson, Peter M.J. (1967). Commonsense in qualitative research. *Journal of the Market Research Society*. Vol.9 (1), 30-38
- Amadeus. (2016). *Shaping the Future of Luxury Travel*. retrieved October 24, 22016 from <http://www.amadeus.com/documents/future-traveller-tribes-2030/luxury-travel/shaping-the-future-of-luxury-travel-report.pdf>
- Pisamai Jarujittipant. (2014). Potential for Ecotourism Development in Koh Samui Journal of Social Sciences. *Srinakharinwirot University*. Vol. 17, pp. 131-150
- Panyanuwat, A., et al. (2014). *Assessing the cost of administering the designated areas for sustainable tourism*. Bangkok: Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization).
- Mangkhang, C., et al. (2016). *A study project of the royal project's knowledge transfer and capacity building for highland communities*. Chiang Mai: Highland Research and Development Institute (Public Organization).
- Middleton, V., Fyall, A., Margan, M. and Ranchhod, A. (2009). *Marketing in Travel and Tourism 4th ed*. Oxford, UK: Butterworth-Heinemann.
- Watcharakiettisak, T. (2017) Community economic strengthening by developing community enterprise group at Tambon polsongkram administration organization, Nonsung district, Nakhornratchasima province. *Journal of Business Administration, The Association of Private Higher Education Institution of Thailand*, vol. 5, no. 1, pp. 43-54.
- World Tourism Organization. (2011). *Quality in Tourism*. E-Bulletin, February 2011.
- World Travel and Tourism Council (2017), *Travel and Tourism Economic Impact 2017 Thailand*.
- Wurzburger, R., Aagesen, T., Pattakos, A., and Pratt, S. (2009). *Creative Tourism: A Global Conversation: How to Provide Unique Creative Experiences for Travelers Worldwide*. Paper Presented at the 2008 Santa Fe and UNESCO International Conference on Creative Tourism in Santa Fe, New Mexico, USA.
- Ximba, E. Z. (2009). *Cultural and heritage tourism development and promotion in the Ndwedwe municipal area: perceived policy and practice (Master dissertation, University of Zululand)*. Retrieved September 15, 2012, from <http://uzspace.uzulu.ac.za/xmlui/bitstream/handle/10530/419/Cultural%20and%20heritage%20tourism.pdf?sequence=1>

Zapata, Maria Jose, Michael C. Hall, Patricia Lindo and Mieke Vandershaeghe. (2011). Can Community-Based Tourism Contribute to Development and Poverty Alleviation? Lesson from Nicaragua. *Current Issue in Tourism*, 14(8): 725-749.

การจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง

Conflict Management of an Organization's Employees in Trang Province

ปรารถนา หลีกภัย¹

Pradthana Leekpai¹

Received: 21 February 2020

Revised: 24 March 2020

Accepted: 22 April 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสาเหตุของความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง 2) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง และ 3) เพื่อเปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรังจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ คือ พนักงานซึ่งทำงานในองค์กรในจังหวัดตรังจำนวน 400 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.992 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าที (t-test) และสถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความขัดแย้งในองค์กรตามความเห็นของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรังในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.38$, S.D.=1.08) สาเหตุของความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง คือ สาเหตุจากปัจจัยด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล ($\bar{X}=3.47$, S.D.=1.10) สาเหตุจากปัจจัยด้านสภาพองค์กร ($\bar{X}=3.40$, S.D.=1.09) และสาเหตุจากปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน ($\bar{X}=3.28$, S.D.=1.04) ตามลำดับ 2) วิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง คือ วิธีการประนีประนอม ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.96) วิธีการเผชิญหน้า ($\bar{X}=3.52$, S.D.=0.99) วิธีการไกล่เกลี่ย ($\bar{X}=3.49$, S.D.=0.97) วิธีการหลีกเลี่ยง ($\bar{X}=3.30$, S.D.=1.04) และวิธีการบังคับ ($\bar{X}=2.90$, S.D.=1.13) ตามลำดับ 3) จากการเปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: สาเหตุของความขัดแย้ง, การจัดการความขัดแย้ง, พนักงานองค์กร, จังหวัดตรัง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
E-mail: pradthana.l@psu.ac.th

¹ Assistant Professor, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus,
E-mail: pradthana.l@psu.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the causes of conflicts among employees in organizations in Trang Province 2) study the methods of conflict management among employees in Trang Province, and 3) compare the methods of conflict management classified by gender, age, education level and work experience. The samples consisted of 400 employees with accidental sampling in Trang Province. The instrument used for data collection was a questionnaire with its reliability of .992. The statistics used for the analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results of the research revealed that 1) employees' opinions towards organizational conflicts were rated on a scale of medium ($\bar{X}=3.38$, S.D.=1.08) and the causes of organizational conflicts arose from individual factors ($\bar{X}=3.47$, S.D.=1.10), organizational conditions ($\bar{X}=3.40$, S.D.=1.09) and interaction issues ($\bar{X}=3.28$, S.D.=1.04) respectively. 2) Conflict management methods among employees in Trang Province were compromise ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.96), confrontation ($\bar{X}=3.52$, S.D.=0.99), smoothing ($\bar{X}=3.49$, S.D.=0.97), withdrawal ($\bar{X}=3.30$, S.D.=1.04) and forcing ($\bar{X}=2.90$, S.D.=1.13) respectively. 3) the comparison of the methods of conflict management of employees in organizations in Trang Province classified by gender, age, education level and work experience were not different.

Keywords: Causes of conflict, conflict management, organization employee, Trang Province

บทนำ

ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ซึ่งบุคคล องค์กร และสังคมไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ รอบบินส์ (Robbins, 2001) ได้กล่าวไว้ว่า ความขัดแย้งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แนวคิด คือ 1) แนวคิดแบบดั้งเดิม (The Traditional View) ที่มองว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่ดี ทำให้เกิดผลร้ายและมีผลกระทบด้านลบต่อองค์กร ดังนั้นหากหลีกเลี่ยงได้จึงควรหลีกเลี่ยงและพยายามที่จะไม่ให้มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในองค์กร เพราะเล็งเห็นว่าความขัดแย้งนั้นก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์กรมากกว่าผลดี 2) แนวคิดเชิงมนุษยสัมพันธ์ (The Human Relations) ซึ่งยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งและหลีกเลี่ยงไม่ได้ในทุกองค์กร เพราะในองค์กรประกอบด้วยสมาชิกที่

มีทัศนคติ ค่านิยม ความคิดเห็น ความสนใจ แตกต่างกัน ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และเป็นที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องแก้ไขและจัดการความขัดแย้งเหล่านั้นให้หมดสิ้นไปจากองค์กร ซึ่งอาจจะทำได้โดยการศึกษาถึงสาเหตุและวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้ง เพื่อให้สามารถควบคุมให้อยู่ในระดับที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร และ 3) แนวคิดแบบนักปฏิสัมพันธ์หรือแนวความคิดสมัยใหม่ (Contemporary View) มองว่าความขัดแย้งก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าโทษ เพราะความขัดแย้งจะนำไปสู่การค้นหาแนวทางแก้ปัญหาที่ได้ผลลัพธ์ดีกว่า และยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ความขัดแย้งเป็นเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นเมื่อบุคคลหรือทีมมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ความขัดแย้งถือเป็นเหตุการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้น ในการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกัน คนโดยทั่วไปมักนึกถึงความขัดแย้งในเชิงทำลาย แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าหากความขัดแย้งเกิดขึ้นในปริมาณที่พอเหมาะ ความขัดแย้งนั้นจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์ ความขัดแย้งมีทั้งผลดีผลเสียเปรียบเสมือนดาบสองคม ถ้าผู้บริหารทำการบริหารโดยใช้ประโยชน์จากความขัดแย้งได้ในระดับพอเหมาะจะเกิดประโยชน์มากกว่า โดยความขัดแย้งมีผลดีหลายประการ คือ 1) ก่อให้เกิดการตระหนักและรับรู้ในปัญหาที่เกิดขึ้น 2) ความขัดแย้งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ 3) ความขัดแย้งช่วยให้มีการปรับปรุงทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 4) ช่วยสร้างความรู้สึกร่วมในปัญหาที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมในการ วิพากษ์วิจารณ์ช่วยทำให้บุคคลมีความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้และการแก้ปัญหา 5) ช่วยก่อให้เกิดการเรียนรู้และปรับปรุงพฤติกรรมซึ่งกันและกัน ทุกคนได้เรียนรู้ว่าพฤติกรรมของเขามีผลต่อบุคคลอื่นอย่างไร และเรียนรู้การอดกลั้นต่อพฤติกรรมและอารมณ์ของผู้อื่นมากขึ้น 6) ช่วยเพิ่มวุฒิภาวะให้กับบุคคล เกิดการเรียนรู้ที่จะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเพิ่มมากขึ้นมีความกล้าที่จะรับผิดชอบและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น 7) ช่วยให้เกิดการพิสูจน์หาข้อเท็จจริงที่สมเหตุสมผล 8) ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ขึ้นทำให้องค์กรเจริญก้าวหน้าไม่หยุดนิ่ง และ 9) ทำให้เกิดการตรวจสอบการทำงานและความคิดเห็นของฝ่ายบริหาร (วนิดา ชนินทุยทวงศ์, 2557)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งเป็นเหตุการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้น ในการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกัน และเมื่อผู้วิจัยได้

ทำการทบทวนวรรณกรรมที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งในองค์กรในจังหวัดตรัง พบว่ายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความขัดแย้งขององค์กรในจังหวัดตรัง นอกจากนั้นในภาพรวมของการศึกษาเรื่องความขัดแย้งภายในองค์กรงานวิจัยที่ได้ดำเนินการมาแล้วในอดีต ส่วนใหญ่ทำการศึกษาถึงสาเหตุของความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาภาครัฐบาล การศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งในองค์กรภาคเอกชนยังมีจำนวนน้อย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงสาเหตุของความขัดแย้งและวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการบริหารและการจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรให้สูงขึ้นต่อไป

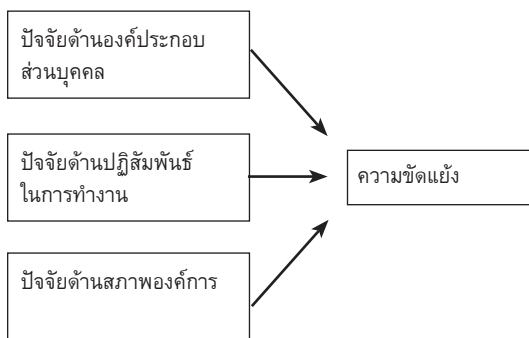
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง
3. เพื่อเปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของความขัดแย้งของนิวแมนและบรูล (Pneuman and Bruehl, 1982) ซึ่งความขัดแย้งภายในองค์กรมีสาเหตุมาจาก 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน และปัจจัยด้านสภาพ

องค์การ ดังภาพที่ 1 สำหรับการจัดการความขัดแย้ง ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดของ โฮวาทและลอนดอน (Howat and London, 1980) ซึ่งได้จำแนกวิธีการจัดการความขัดแย้งออกเป็น 5 วิธี คือ วิธีเผชิญหน้า (Confrontation) วิธีหลีกเลี่ยง (Withdrawal) วิธีการบังคับ (Forcing) วิธีการไกล่เกลี่ย (Smoothing) และวิธีการประนีประนอม (Compromise)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของความขัดแย้ง

อรุณ รักธรรม (2538) กล่าวว่า ความขัดแย้ง หมายถึง การขัดขวาง กีดกันหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อกันในเรื่องข้อมูล ค่านิยม ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้สึก เป้าหมาย ประสิทธิภาพ บทบาท การรับรู้ผลประโยชน์ หรือทรัพยากรที่แตกต่างกัน ส่วนวรนาถ แสงมณี (2544) ได้ให้ความหมายของความขัดแย้งว่า หมายถึง การไม่เห็นด้วยในทัศนคติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือกลุ่มสองกลุ่ม หรือมากกว่า ซึ่งความขัดแย้งขององค์การ บุคคล หรือกลุ่มบุคคลเหล่านี้ อาจมีผลกระทบกับเป้าหมาย หรือกิจกรรมระหว่างกัน จนเกิดการต่อต้านหรือขัดขวางซึ่งกันและกันได้ ในขณะที่วันชัย วัฒนศัพท์ (2547) ให้

ความหมายของความขัดแย้งว่า เป็นความไม่ลงรอยกันหรือความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยมีสาเหตุมาจากวัตถุประสงค์ที่ไม่เห็นพ้องต้องกัน จะด้วยทางด้านความต้องการ ค่านิยม และทัศนคติ

สาเหตุของความขัดแย้ง

นิวแมน และบรูล (Pneuman and Bruehl, 1982) ได้จำแนกสาเหตุของความขัดแย้งได้ 3 สาเหตุ คือ

1. องค์ประกอบส่วนบุคคล (Individual Factors) ประกอบด้วย 1) ภูมิหลังของบุคคล เช่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรม การศึกษา ความเชื่อ ค่านิยม 2) แบบฉบับเฉพาะของบุคคลแตกต่างกัน กระทำการต่างกัน พฤติกรรมการแสดงออกตามแบบฉบับของตนเอง เช่น แบบของจิตวิทยา แบบของอารมณ์ แบบของการเจรจา และแบบฉบับทางภาวะผู้นำ 3) การรับรู้ของการกระทำที่ไปด้วยกันไม่ได้ การรับรู้ที่ไม่เหมือนกันของบุคคล เป็นผลทำให้เกิดความขัดแย้ง ได้แก่ การรับรู้ที่บิดเบือนและแตกต่างกัน 4) ความรู้สึกแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อความไว้วางใจ หรือศรัทธาต่อบุคคลอื่น และจะส่งผลต่อไปยังทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคล

2. ปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน (Interaction Issues) ได้แก่ 1) ปัญหาจากผู้ส่งข่าว เช่น การส่งข่าวไม่สมบูรณ์ หรือไม่เพียงพอ คลุมเครือ ไม่ชัดเจน ทำให้เข้าใจความหมายของข่าวสารที่ส่งไปอย่างไม่ถูกต้อง 2) ปัญหาจากสื่อที่ใช้ส่งข่าวสาร เช่น การบิดเบือนข้อมูลโดยไม่ตั้งใจของผู้ส่งข่าวสาร สื่อ ประกอบด้วยข้อมูลที่เกินความจำเป็น และสิ่งรบกวนระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับข่าวสาร 3) ปัญหาจากผู้รับข่าวสาร เช่น ความสามารถของผู้รับข่าวสารในการแปลความข้อมูล จากสื่อใดเป็นความคิด และความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้รับข่าวสารและผู้ส่งข่าวสาร

3. สภาพขององค์การ (Organizational Condition) สาเหตุของความขัดแย้ง ได้แก่ 1) ทรัพยากรที่มีจำกัด ได้แก่ คน เงิน วัสดุ เวลา การจัดการ เป็นต้น 2) ความคลุมเครือในโครงสร้างและบทบาท โครงสร้างขององค์การคลุมเครือ 3) กฎเกณฑ์ที่เข้มงวด ทำให้เกิดความอึดอัดในการทำงานและทำให้เห็นว่าผู้บริหารใช้อำนาจเกินความจำเป็น 4) การแข่งขัน องค์การมีโครงสร้างที่ก่อให้เกิดการแข่งขันเพื่อที่จะได้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด 5) การมีข้อยกเว้น การที่บุคคลบางคนได้รับการยกเว้นโดยไม่ต้องปฏิบัติตามบทบาทหรือปฏิบัติไม่ถึงมาตรฐานที่กำหนด

มัวร์ (Moore, 1996) กล่าวถึงสาเหตุของความขัดแย้งโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. ความขัดแย้งด้านข้อมูล (Data Conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากขาดข้อมูล การมีข้อมูลมากหรือน้อยเกินไปทำให้การประมวลผลมีความผิดพลาด มีการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลที่แตกต่างกันในปัญหาเรื่องเดียวกัน สุดท้ายจึงนำมาซึ่งความขัดแย้ง

2. ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ (Interest Conflict) การมีทรัพยากรที่จำกัดล้วนแต่ส่งผลให้ต่างฝ่ายต่างต้องการที่จะครอบครองผลประโยชน์ต่าง ๆ และผลที่ตามมาคือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากผลประโยชน์

3. ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structural Conflict) ความขัดแย้งประเภทนี้เป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของอำนาจ การใช้อำนาจ การแย่งชิงอำนาจ การกระจายอำนาจและรวมไปถึงกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ

4. ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (Relationship Conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากอารมณ์ความรู้สึกแรงการรับรู้ที่คลาดเคลื่อนการสื่อสารที่ไม่ดีหรือผิดพลาดและพฤติกรรมต่าง ๆ อันนำมาซึ่งความเข้าใจผิดโดยปัญหาหลัก

ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากการสื่อสารที่บกพร่องทั้งสิ้น

5. ความขัดแย้งด้านค่านิยม (Value Conflict) ความขัดแย้งนี้เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากความเชื่อนับธรรมเนียมประเพณีระบบค่านิยมที่แต่ละคนได้รับการหล่อหลอมมาจากการเลี้ยงดูในวัยเด็กจนเป็นผู้ใหญ่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกสาเหตุของความขัดแย้งตามแนวคิดของนิวแมน และบรูล (Pneuman and Bruehl, 1982) ซึ่งได้จำแนกสาเหตุของความขัดแย้งภายในองค์กรว่ามาจากสาเหตุ คือ องค์ประกอบส่วนบุคคล ปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน และสภาพขององค์การ

การจัดการความขัดแย้ง

โฮวาทและลอนดอน (Howat and London, 1980) ได้สรุปวิธีการจัดการความขัดแย้งไว้ 5 วิธี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิธีเผชิญหน้า (Confrontation) เป็นวิธีการจัดการความขัดแย้งที่มีการเผชิญหน้ากับปัญหาโดยตรงและเปิดเผย หยิบยกปัญหาขึ้นมาพิจารณา หาวิธีการแก้ไขปัญหา ไม่ทอดทิ้งปัญหาจนกว่าจะได้จัดการแก้ไข

2. วิธีหลีกเลี่ยง (Withdrawal) เป็นวิธีการจัดการกับความขัดแย้งที่พยายามไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับตัว เพิกเฉยไม่รับรู้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้น ถอนตัวออกจากสถานการณ์ความขัดแย้งและหลีกเลี่ยงการโต้เถียง

3. วิธีบังคับ (Forcing) เป็นวิธีการที่มีการใช้อำนาจบังคับให้ผู้อื่นทำตาม ยอมรับความคิดเห็นของตนเอง เชื่อมั่นในความคิดและวิธีการของตนเอง ไม่ยอมรับคำปฏิเสธจากผู้อื่น ยืนกรานให้ผู้อื่นทำตาม

4. วิธีไกล่เกลี่ย (Smoothing) เป็นการจัดการความขัดแย้งที่พยายามทำให้เห็นว่าปัญหา

ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเล็กน้อย พยายามใช้การเจรจาต่อรอง เพื่อลดความแตกต่างในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

5. วิธีประนีประนอม (Compromise) เป็นการจัดการความขัดแย้งที่พยายามหาทางสายกลาง เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ทั้งสองฝ่าย มีการรับฟังปัญหาและนำมาพิจารณาหาทางออกเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ

โธมัสและคิลแมนน์ (Thomas and Kilmann, 1987 อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาสารณ, 2540) ได้นำเสนอวิธีการจัดการความขัดแย้ง ดังนี้

1. การเอาชนะ (Competition) เป็นการแกไขมุ่งเอาชนะ ที่เน้นการเอาใจตนเอง มุ่งประเด็นที่ว่าตนเองต้องได้ชัยชนะ ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์หรือความสูญเสียของผู้อื่น มักใช้อำนาจจากตำแหน่งที่สูงกว่าหรือสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า และแสดงการคุกคาม ช่มชู้ หรือการอ้างกฎระเบียบเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์

2. การร่วมมือ (Collaboration) เป็นการให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง เป็นการแก้ปัญหาที่มุ่งจะให้เกิดความพอใจทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้เป็นความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาที่มุ่งจะให้เกิดการชนะ โดยการที่ทั้งสองฝ่ายชนะด้วยกันทั้งคู่

3. การประนีประนอม (Compromising) เป็นการแกไขปัญหาที่เป็นจุดยืนระหว่างกลางของการเอาใจตนเองและการใส่ใจผู้อื่น เป็นการเจรจาต่อรองที่มุ่งจะให้ทั้งสองฝ่ายมีความพอใจบ้าง ในลักษณะที่ว่าหากจะได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการก็ควรจะต้องยินยอมเสียบางอย่างบ้าง หรืออาจเป็นการพบกันครึ่งทาง

4. การหลีกเลี่ยง (Avoiding) เป็นการจัดการความขัดแย้งที่ไม่มุ่งหวังการชนะและชนะ

เดียวกันก็ไม่ให้ความร่วมมือด้วย เป็นการหลีกเลี่ยงไม่สู้ปัญหา ไม่สนใจความต้องการทั้งของตนเองและผู้อื่น ไม่สนใจความขัดแย้งที่เกิดขึ้น พยายามทำตัวอยู่เหนือความขัดแย้ง มีความเชื่อว่าความขัดแย้งจะลดลงเมื่อเวลาผ่านไป

5. การยินยอม (Accommodation) เป็นพฤติกรรมที่ยอมให้ เน้นการเอาใจผู้อื่น เป็นผู้เสียสละ ปลอมใจผู้อื่นดำเนินไปตามที่เขาต้องการ แม้ว่าจะไม่เห็นด้วยก็ตาม ซึ่งมีสาเหตุเนื่องจากไม่ต้องการให้เกิดการบาดหมางใจระหว่างบุคคล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางการจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของไฮวาทและลอนดอน (Howat and London, 1980) ซึ่งจำแนกวิธีการจัดการความขัดแย้งออกเป็น 5 วิธี คือ วิธีเผชิญหน้า วิธีหลีกเลี่ยง วิธีบังคับ วิธีไกล่เกลี่ย และวิธีประนีประนอม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาของ ศรีบุญญา พชรปภาพัชร และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน (2555) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 181 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพความขัดแย้งภายในสถานศึกษาในอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยความขัดแย้งสูงสุด ได้แก่ ความขัดแย้งด้านค่านิยม รองลงมา คือ ความขัดแย้งด้านข้อมูล ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ และความขัดแย้งด้านโครงสร้าง ตามลำดับ 2) แนวทางนำเสนอในการจัดการความขัดแย้ง คือ ผู้บริหารควรมีการกระจายอำนาจหน้าที่อย่างทั่วถึง ผู้บริหารควรกำหนดให้ทุกฝ่ายสื่อสาร โดยการจัดทำเป็นเอกสาร เพื่อให้การสื่อสารมีความ

ชัดเจนมากขึ้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ทุกฝ่ายปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเป็นกลาง เพื่อลดการประพฤติปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน ผู้บริหารควรส่งเสริมระบบคุณธรรมและต่อต้านระบบอุปถัมภ์ และผู้บริหารควรมีการสอบถามความต้องการของผู้ปฏิบัติงานก่อนการมอบหมายงานเพื่อลดความไม่พอใจในการปฏิบัติงาน

การศึกษาของ อุดมศักดิ์ มั่นทน (2559) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุและวิธีการจัดการกับความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 รวม 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่า 1) สาเหตุของความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ได้แก่ ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน ปัจจัยด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล และปัจจัยด้านสภาพองค์กร 2) วิธีการจัดการกับความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 คือ วิธีการประนีประนอม วิธีการร่วมมือ วิธีการยอมให้ วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการเอาชนะ ตามลำดับ 3) ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีการจัดการกับความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

การศึกษาของ กุศล ชุ่มมุง และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพใต้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ จำนวน 58 คน เครื่องมือที่ใช้

ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่า 1) วิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ คือ วิธีการประนีประนอม วิธีการไกล่เกลี่ย วิธีเผชิญหน้า วิธีหลีกเลี่ยง และวิธีการบังคับ ตามลำดับ

สรุปจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความขัดแย้งมีการใช้แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของความขัดแย้งทั้งจากแนวคิดของนิวแมนและบรูล (Pneuman and Bruehl, 1982) และแนวคิดมัวร์ (Moore, 1996) สำหรับวิธีการจัดการความขัดแย้งมีวิธีการจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของโฮวาทและลอนดอน (Howat and London, 1980) และแนวคิดของโทมัสและคิลแมนน์ (Thomas and Kilmann, 1987) เมื่อทบทวนงานวิจัย พบว่าส่วนใหญ่ทำการศึกษาในสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณเท่านั้น โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการศึกษา

ประชากร คือ พนักงานซึ่งทำงานในองค์กรในจังหวัดตรัง เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ดังนั้น ขนาดตัวอย่างคำนวณจากสูตรไม่ทราบจำนวนประชากรของโคชราน (Cochran) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (อ้างถึงใน กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549) จะได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 384 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน และในการศึกษานี้เลือกตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ทั้งนี้ แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามหลายตัว

เลือก และให้เลือกตอบเพียงหนึ่งตัวเลือก ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของความขัดแย้ง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล ด้านปฏิสัมพันธ์ในการทำงาน และด้านสภาพองค์การ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และ ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับความขัดแย้ง แบ่งออกเป็น 5 วิธี คือ วิธีเผชิญหน้า วิธีหลีกเลี่ยง วิธีการบังคับ วิธีการไกล่เกลี่ย และวิธีการประนีประนอม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ คือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 380 ชุด หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามมาลงรหัสและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน วิเคราะห์แบบแจกแจงความถี่และแสดงจำนวนร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับของความขัดแย้งและสาเหตุของความขัดแย้ง โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายข้อและรายด้าน โดยใช้สูตรการคำนวณช่วงความกว้างของชั้นของมัลลิกา บุณนา (2537) และมีการแปลผลคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง สาเหตุของความขัดแย้งระดับน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง สาเหตุของความขัดแย้งระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง สาเหตุของความขัดแย้งระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง สาเหตุของความขัดแย้งระดับมาก และคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง สาเหตุของความขัดแย้ง

ระดับมากที่สุด และตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายข้อและรายด้าน โดยใช้สูตรการคำนวณช่วงความกว้างของชั้นของมัลลิกา บุณนา (2537) และมีการแปลผลคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง วิธีการจัดการความขัดแย้งที่ใช้ระดับน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง วิธีการจัดการความขัดแย้งที่ใช้ระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง วิธีการจัดการความขัดแย้งที่ใช้ระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง วิธีการจัดการความขัดแย้งที่ใช้ระดับมาก และคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง วิธีการจัดการความขัดแย้งที่ใช้ระดับมากที่สุด สำหรับการเปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนการเปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง จำแนกตามอายุ และระดับการศึกษา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าสถิติ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนรวม 380 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยคิดเป็นร้อยละ 64.5 ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 34.5 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยคิดเป็นร้อยละ 64.0 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 54.5

ตอนที่ 2 สาเหตุของความขัดแย้งในองค์กร

ความขัดแย้งในองค์กรตามความเห็นของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.38$, S.D.=1.08) เมื่อพิจารณาสาเหตุของความขัดแย้งแยกเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านบุคคล ($\bar{X}=3.47$, S.D.=1.10) รองลงมา คือ ความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากด้านองค์กร ($\bar{X}=3.40$, S.D.=1.09) และความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากด้านการปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X}=3.28$, S.D.=1.04) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากด้านบุคคล ปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งลำดับแรกมีสาเหตุจากความแตกต่างของค่านิยม

รองลงมา คือ ความแตกต่างของประสบการณ์ ความแตกต่างของบุคลิกภาพ และความแตกต่างของเป้าหมาย ตามลำดับ ส่วนความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากการปฏิสัมพันธ์นั้น ปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาจากสื่อที่ใช้ส่งข่าวสาร รองลงมา คือ ปัญหาจากผู้ส่งข่าวสาร และปัญหาจากผู้รับข่าวสาร ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากด้านองค์กร ปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งลำดับแรกเกิดจาก ความคลุมเครือในบทบาทหน้าที่ และลักษณะงานที่ต้องพึ่งพากัน รองลงมา คือ การมีข้อยกเว้น กฎเกณฑ์ที่เข้มงวด ความเปลี่ยนแปลงในองค์กร และการมีทรัพยากรที่จำกัด ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สาเหตุของความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง

	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความขัดแย้ง
ปัจจัยด้านบุคคล	3.47	1.10	ปานกลาง
1. ความแตกต่างของบุคลิกภาพ	3.42	1.17	ปานกลาง
2. ความแตกต่างของค่านิยม	3.63	1.07	ปานกลาง
3. ความแตกต่างของประสบการณ์	3.46	1.02	ปานกลาง
4. ความแตกต่างของเป้าหมาย	3.38	1.13	ปานกลาง
ปัจจัยด้านการปฏิสัมพันธ์	3.28	1.04	ปานกลาง
1. ปัญหาจากผู้ส่งข่าวสาร	3.28	1.05	ปานกลาง
2. ปัญหาจากสื่อที่ใช้ส่งข่าวสาร	3.31	1.05	ปานกลาง
3. ปัญหาจากผู้รับข่าวสาร	3.24	1.02	ปานกลาง
ปัจจัยด้านองค์กร	3.40	1.09	ปานกลาง
1. การมีทรัพยากรที่จำกัด	3.30	1.13	ปานกลาง
2. ความคลุมเครือในบทบาทหน้าที่	3.45	1.14	ปานกลาง
3. ลักษณะงานที่ต้องพึ่งพากัน	3.45	1.05	ปานกลาง
4. ความเปลี่ยนแปลงในองค์กร	3.36	1.05	ปานกลาง
5. กฎเกณฑ์ที่เข้มงวด	3.39	1.07	ปานกลาง
6. การมีข้อยกเว้น	3.43	1.12	ปานกลาง
ความขัดแย้งในภาพรวม	3.38	1.08	ปานกลาง

ตอนที่ 3 วิธีการจัดการความขัดแย้ง

เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง มีวิธีการจัดการความขัดแย้งหลายวิธีการ โดยวิธีการที่ใช้โดยส่วนใหญ่ คือ วิธีประนีประนอม ($\bar{X}=3.65$, $S.D.=0.96$) รองลงมา คือ วิธีเผชิญหน้า ($\bar{X}=3.52$, $S.D.=0.99$) วิธีไกล่เกลี่ย ($\bar{X}=3.49$, $S.D.=0.97$) วิธีหลีกเลี่ยง ($\bar{X}=3.30$, $S.D.=1.04$) และวิธีบังคับ ($\bar{X}=2.90$, $S.D.=1.13$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรจังหวัดตรังวิธีเผชิญหน้านั้นวิธีการที่นำมาใช้มากที่สุดเรียงตามลำดับ คือ การไม่ทอดทิ้งข้อปัญหามากกว่าจะแก้ไขเรียบร้อยแล้ว การเผชิญกับปัญหาอย่างเปิดเผย การกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจน การเผชิญกับความขัดแย้งโดยตรง การหยิบยกข้อขัดแย้งมาพิจารณาอย่างเปิดเผยและดำเนินการแก้ปัญหาตามลำดับ สำหรับการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรจังหวัดตรังวิธีหลีกเลี่ยงนั้นวิธีการที่นำมาใช้มากที่สุดเรียงตามลำดับ คือ หลีกเลี่ยงการโต้เถียงที่จะนำไปสู่การทะเลาะวิวาท พยายามทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย พยายามที่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับตัว ถอนตัวออกจากสถานการณ์ที่เป็น

ความขัดแย้ง และไม่รับรู้ว่ามีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้น ตามลำดับ ส่วนการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรจังหวัดตรังวิธีบังคับนั้นวิธีการที่นำมาใช้มากที่สุดเรียงตามลำดับ คือ ยินยอมให้รับวิธีการแก้ปัญหาที่เสนอเท่านั้น เรียกร้องให้ดำเนินการตามวิธีการของตนเองที่ได้คิดไว้แล้ว บังคับให้ใช้ทางแก้ปัญหาของตนเองไม่ยอมรับคำปฏิเสธจากผู้อื่น และบังคับให้ผู้อื่นยอมรับความคิดเห็นของตนเอง ตามลำดับ ส่วนการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรังวิธีไกล่เกลี่ยนั้นวิธีการที่นำมาใช้มากที่สุดเรียงตามลำดับ คือ ทำให้เห็นว่าเป้าหมายที่มีอยู่ร่วมกันมีความสำคัญเป็นอันดับแรก อะลุ่มอะล่วย ค่อยพูดค่อยจา ในเรื่องความแตกต่างให้ความสำคัญกับข้อขัดแย้ง ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของเป้าหมายมากกว่าความแตกต่างในวิธีการ และไม่คิดมากกับความเห็นที่แตกต่าง ตามลำดับ กรณีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรจังหวัดตรังวิธีประนีประนอมนั้นวิธีการที่นำมาใช้มากที่สุดเรียงตามลำดับ คือ รับฟังข้อขัดแย้งมาพิจารณา พยายามหาทางประนีประนอม ยินดีเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ค้นหาทางสายกลางในการดำเนินการ และยอมเสียสละบางส่วนเพื่อให้ได้บางส่วน ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง

	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความขัดแย้ง
วิธีเผชิญหน้า	3.52	0.99	มาก
1. หยิบยกข้อขัดแย้งมาพิจารณาอย่างเปิดเผยและดำเนินการแก้ปัญหา	3.41	1.04	ปานกลาง
2. เผชิญกับปัญหาอย่างเปิดเผย	3.58	1.07	มาก
3. ไม่ทอดทิ้งข้อปัญหาจนกว่าจะแก้ไขเรียบร้อยแล้ว	3.67	0.94	มาก
4. เผชิญกับความขัดแย้งโดยตรง	3.41	0.95	ปานกลาง
5. กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจน	3.54	0.96	มาก
วิธีหลีกเลี่ยง	3.30	1.04	ปานกลาง
1. หลีกเลี่ยงการโต้เถียงที่จะนำไปสู่การทะเลาะวิวาท	3.64	1.03	มาก
2. พยายามที่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับตัว	3.22	1.06	ปานกลาง
3. พยายามทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย	3.61	1.01	มาก
4. ถอนตัวออกจากสถานการณ์ที่เป็นความขัดแย้ง	3.12	0.97	ปานกลาง
5. ไม่รับรู้ว่ามีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้น	2.89	1.12	ปานกลาง
วิธีบังคับ	2.90	1.13	ปานกลาง
1. บังคับให้ผู้อื่นยอมรับความคิดเห็นของตนเอง	2.65	1.20	ปานกลาง
2. ยินทรานให้รับวิธีการแก้ปัญหาที่ผู้บริหารเสนอเท่านั้น	3.14	1.05	ปานกลาง
3. เรียกร้องให้ดำเนินการตามวิธีการของตนเองที่ได้คิดไว้แล้ว	3.00	1.13	ปานกลาง
4. ไม่ยอมรับคำปฏิเสธจากผู้อื่น	2.80	1.10	ปานกลาง
5. บังคับให้ใช้ทางแก้ปัญหาของตนเอง	2.90	1.17	ปานกลาง
วิธีไกล่เกลี่ย	3.49	0.97	ปานกลาง
1. ให้ความสำคัญกับข้อขัดแย้ง	3.47	1.04	ปานกลาง
2. ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเป้าหมายมากกว่าความแตกต่างในวิธีการ	3.42	0.90	ปานกลาง
3. ไม่คิดมากกับความเห็นที่แตกต่าง	3.37	0.96	ปานกลาง
4. อะลุ่มอะล่วย ค่อยพูดค่อยจา ในเรื่องความแตกต่าง	3.54	0.93	มาก
5. ทำให้เห็นว่าเป้าหมายที่มีอยู่ร่วมกันมีความสำคัญเป็นอันดับแรก	3.62	1.03	มาก
วิธีประนีประนอม	3.65	0.96	มาก
1. พยายามหาทางประนีประนอม	3.71	1.04	มาก
2. ค้นหาทางสายกลางในการดำเนินการ	3.60	0.89	มาก
3. ยินดีเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ	3.64	0.94	มาก
4. ยอมเสียสละบางส่วนเพื่อให้ได้บางส่วน	3.49	0.92	ปานกลาง
5. รับฟังข้อขัดแย้ง มาพิจารณา	3.81	1.00	มาก

ผลจากการเปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง จำแนกตามเพศและประสบการณ์ทำงาน พบว่า พนักงานองค์กรในจังหวัดตรังที่มีเพศและ

ประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีวิธีการจัดการกับความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรังจำแนกตามเพศ

วิธีการจัดการความขัดแย้ง	เพศชาย		เพศหญิง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การจัดการความขัดแย้งในภาพรวม	3.35	.641	3.38	.625	-.523	.601

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรังจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

วิธีการจัดการความขัดแย้ง	ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปี ขึ้นไป		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การจัดการความขัดแย้งในภาพรวม	3.42	.654	3.30	.596	1.842	.066

ผลจากการเปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรังจำแนกตามอายุและระดับการศึกษา พบว่า

พนักงานองค์กรในจังหวัดตรังที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกัน มีวิธีการจัดการกับความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรังจำแนกตามอายุและระดับการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.127	1.063	2.699	0.069
	ภายในกลุ่ม	377	148.529	.394		
	รวม	379	150.655			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	1.975	.987	2.504	0.083
	ภายในกลุ่ม	377	148.681	.394		
	รวม	379	150.655			

สรุปและอภิปรายผล

สาเหตุของความขัดแย้งในองค์กร

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ความขัดแย้งในองค์กรตามความเห็นของพนักงานองค์กรจังหวัดตรัง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาสาเหตุของความขัดแย้งแยกเป็นรายด้านพบว่า อันดับแรก คือ ความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านบุคคล รองลงมา คือ ความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากด้านองค์กร และความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากด้านการปฏิสัมพันธ์ การที่ปัจจัยด้านบุคคลเป็นสาเหตุหลักของความขัดแย้งเนื่องจาก พนักงานแต่ละคนในองค์กรมีความแตกต่างของค่านิยม รองลงมา คือ ความแตกต่างของประสบการณ์ ความแตกต่างของบุคลิกภาพ และความแตกต่างของเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพรนิชา ปัญญาเวท (2553) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งในโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ที่พบว่าผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชน สังกัดพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 มีสาเหตุของความขัดแย้งเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านบุคคล รองลงมา คือ ความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากด้านองค์กร และความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากด้านการปฏิสัมพันธ์ นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาของศรัญญา พชรปภาพัชร และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน (2555) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งผลการศึกษา พบว่าความขัดแย้งสูงสุด ได้แก่ ความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านบุคคล คือ ด้านค่านิยม

วิธีการจัดการความขัดแย้ง

เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น พนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง มีวิธีการจัดการความขัดแย้งหลายวิธี โดยวิธีการที่ใช้มากที่สุดเรียงตาม

ลำดับ คือ วิธีประนีประนอม วิธีเผชิญหน้า วิธีไกล่เกลี่ย วิธีหลีกเลี่ยง และวิธีบังคับ การที่วิธีการประนีประนอมได้ถูกนำมาใช้มากที่สุด เนื่องจากเป็นวิธีการจัดการความขัดแย้งแบบสันติวิธีที่ดีที่สุด เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในองค์กร โดยมีวิธีการปฏิบัติตนเอง ดังนี้ คือ การรับฟังข้อขัดแย้งมาพิจารณา การพยายามหาทางประนีประนอม การยินดีเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ การค้นหาทางสายกลางในการดำเนินการ และการยอมเสียสละบางส่วนเพื่อให้ได้บางส่วน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรังสรรค์ เหมันต์ (2546) ที่ได้ทำการศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า วิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เลือกใช้มากที่สุด คือ วิธีการประนีประนอม และวิธีการที่ใช้น้อยที่สุด คือ วิธีการบังคับ รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของวีรณัฐ สุทธิพันธ์ (2550) ที่ได้ศึกษาการบริหารความขัดแย้งในการปฏิบัติงานของผู้บริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ที่ผู้บริหารการศึกษาใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งวิธีประนีประนอมมากที่สุด และใช้วิธีการบังคับเป็นวิธีที่น้อยที่สุด และมีความสอดคล้องกับการศึกษาของอุดมศักดิ์ มั่นทน (2559) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการกับความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ซึ่งพบว่า วิธีการจัดการกับความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ที่ใช้มากที่สุด คือ วิธีการประนีประนอม และการศึกษาของการศึกษาของกุศล ชุมมุง และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการจัดการ

ความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพใต้ ซึ่งผลการศึกษา พบว่า วิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ใช้มากที่สุด คือ วิธีการประนีประนอม และวิธีการที่ใช้้น้อยที่สุด คือ วิธีการบังคับ

เปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้ง

จากการศึกษาพบว่า พนักงานองค์กรจังหวัดตรัง ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีวิธีการจัดการกับความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอุดมศักดิ์ มั่นทน (2559) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการกับความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ซึ่งพบว่า วิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีวิธีการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ผลจากการศึกษา พบว่า ความขัดแย้งในองค์กรมีสาเหตุเนื่องจากปัจจัยด้านบุคคลเป็นสาเหตุหลัก ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัด

แย้งมีสาเหตุจากความแตกต่างของค่านิยม ความแตกต่างของประสบการณ์ ความแตกต่างของบุคลิกภาพ และความแตกต่างของเป้าหมาย ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรจึงไม่ควรมองข้ามประเด็นที่ลูกจ้างหรือพนักงานในองค์กรแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับปัจจัยเรื่องความแตกต่างของบุคคลและควรพยายามหาแนวทางหรือวิธีการที่จะทำให้ลูกจ้างหรือพนักงานในองค์กรสามารถร่วมมือกันทำงานได้ เพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ได้ภายใต้ความแตกต่างของบุคคลในองค์กร

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อหาสาเหตุของความขัดแย้งและแนวทางการจัดการกับความขัดแย้งของพนักงานองค์กร ในภาพรวมของทุกประเภทธุรกิจ และเก็บข้อมูลในเขตจังหวัดตรัง เท่านั้น ซึ่งไม่ได้จำแนกออกเป็นประเภทธุรกิจ ดังนั้น ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป คือ การศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของความขัดแย้งและแนวทางการจัดการกับความขัดแย้งจำแนกตามธุรกิจ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

3. การศึกษาในครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับสาเหตุของความขัดแย้งและแนวทางการจัดการกับความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุศล ชุมมุง และคณะ (2561). วิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพใต้. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(1): 34-45.
- มัลลิกา บุญนาค (2537). สถิติเพื่อการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พรนิชา ปัญญาเวท (2553). การศึกษาการจัดการความขัดแย้งในโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 2. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รังสรรค์ เหมันต์. (2546). การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีรณัฐ สุทธิพันธ์ (2550). การบริหารความขัดแย้งในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่สมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏวราชนครินทร์.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2547). ความขัดแย้ง หลักการ และเครื่องมือแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- วรรณารถ แสงมณี. (2544). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: ระเบียบของการพิมพ์.
- วนิดา ชนินทยุทธวงศ์. (2557). ความขัดแย้ง ในกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง. 6-15. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). ความขัดแย้ง การบริหารเพื่อความสำเร็จ. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- ศรัญญา พิชราภพัชร และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน. (2555). แนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 3(5): กรกฎาคม-ธันวาคม 2556.
- อุดมศักดิ์ มั่นทน (2559). สาเหตุและวิธีการจัดการกับความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 10(2): 119-133.
- อรุณ รักธรรม. (2538). ทฤษฎีองค์การ: ศึกษาเชิงมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Howat, G. and London, M. (1980). Attributions of conflict management strategies in supervisor-subordinate dyads. *Journal of Applied Psychology*, 65(1): 172-175.
- Moore, G.A. (1996). *Organization Type and Reported Conflict Styles*. EDD Dissertation. Peabody College for Teachers of Vanderbilt University.
- Pneuman, R.W. and Bruehl. M.E. (1982). *Managing Conflict*. New Jersey: Prentice Hall.
- Robbins, Stephen P. (2001). *Organizational Behavior*. 9th ed. New Jersey: Prentice Hall.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Development of Constructivist Learning Activities Set to Western Music Learning for Grade 7

พิชชาพร สมหวัง¹, สยาม จวงประโคน²

Pichaporn Somwang¹, Sayam Chuangprakhon²

Received: 21 February 2020

Revised: 24 March 2020

Accepted: 22 April 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) ศึกษาทักษะทางดนตรีสากลของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากลตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากลตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนนำร่องพัฒนศึกษาธิราชวิทยาลัย อ่างทอง จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 10.39 และ 16.76 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียนพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาทักษะดนตรีสากลของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผู้วิจัยได้สังเกตและมีเกณฑ์การประเมินทักษะในขณะที่นักเรียนลงมือทำกิจกรรมพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการพัฒนาด้านทักษะอยู่ในระดับดี

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า นักเรียนส่วนมากความคิดเห็นในระดับมาก

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล, ทักษะทางดนตรีสากล, ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
E-mail: khamngeun.ps@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม E-mail: sayam.c@msu.ac.th

¹ M.M. in Music, College of Music, Mahasarakham University, Thailand

² Assistant Professor, College of Music, Mahasarakham University, Thailand

Abstract

The purposes of this research were: 1) study the learning achievement of learners 2) study international musical skills and 3) study the satisfaction of student's learning with international music learning activities based on constructivist theory Grade 7 students. The target group were 30 students in Grade 7 Class 1/1 Nam Phong Phatthanasuksa Ratchamangkhalapisek School, Nam Phong District, Khon Kaen Province, 2nd semester of academic year 2017.

The result showed that:

1. The average score before and after learning was 10.39 and 16.76, respectively. When comparing before and after learning, it was found that the post-test scores of students were higher than pre-test at the statistical significance level of .05.
2. The international music skills of learners using international music learning activities revealed that most learners had developed good skills.
3. The satisfaction of students studying with the international music learning activities showed that most students had opinions at a high level.

Keywords: Learning Activities, International Music, Constructivist

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยเข้าสู่ยุคแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้ได้รับข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและไม่มีขีดจำกัด ซึ่งในยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการเรียนรู้มากกว่าความรู้ กล่าวคือ ความรู้ไม่นิ่ง ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจะล้าสมัยอย่างรวดเร็ว สิ่งสำคัญที่สุดคือผู้เรียนต้องมีความใฝ่รู้ อยากรู้ ไม่อยู่นิ่ง และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา กระบวนการหาคำตอบสำคัญกว่าคำตอบที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ ดังนั้น การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ ต้องเกิดการที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง มีการแก้ปัญหาและค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนคอยช่วยสนับสนุนความรู้นั้น (สุมาลี ชัยเจริญ, 2557)

หลักสูตรแกนกลางของการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้

รู้ในกลุ่มสาระศิลปะ เป็นกลุ่มที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ สาระการเรียนรู้ (ดนตรี) มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ คุณค่า ดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลงและเล่นดนตรี

ในรูปแบบต่างๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรีและแสดงความรู้สึที่มีต่อดนตรี ในเชิงสุนทรีย์ มีความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรมและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ดนตรีช่วยพัฒนาเด็กได้อย่างไร ดนตรีมีความสำคัญต่อเด็กและเด็กจำเป็นต้องอาศัยดนตรีในการพัฒนาทั้งร่างกาย สมอ อารมณ์ จิตใจและสังคม ดนตรีจึงได้รับการพัฒนาเข้ามาระบบการศึกษาใหม่ โดยเข้าสู่ระบบการศึกษาการเรียนรู้ดนตรีที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการเรียนรู้แขนงอื่น เพราะดนตรีเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเสียง และต้องใช้ทักษะเทคนิคของการเคลื่อนไหวร่างกายเมื่อต้องเรียนรู้การปฏิบัติดนตรี รวมทั้งการแสดงหรือการเคลื่อนไหวที่มีดนตรีประกอบ (สุกรี เจริญสุข, 2548)

การเรียนรู้ดนตรีในส่วนที่เป็นทฤษฎีก็มีความสำคัญ เนื้อหาในส่วนของความรู้ ความจำ คล้ายกับการศึกษาวิชาความรู้ทั่วไปที่สามารถเรียนรู้ได้โดยการอ่าน ท่องจำ เล่าสู่ฟัง การดู การศึกษาด้วยตนเอง และมีแหล่งความรู้อยู่มากมายให้ศึกษาค้นคว้า ตัวอย่างของคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนรู้เนื้อหาส่วนนี้แล้ว คือ ต้องสามารถระบุรูปร่างเครื่องดนตรี การแยกประเภทเครื่องดนตรี ระบุความสำคัญและประโยชน์ของดนตรี ทฤษฎีดนตรี สังคีตนิยม แนวเพลงประเภทต่างๆ การจัดการเรียนเนื้อหาในส่วนนี้สามารถวัดประเมินผลเป็นรูปประธรรมได้ การเรียนรู้เนื้อหาในส่วนนี้ของผู้เรียนยังมีความจำเป็น เพื่อเป็นข้อมูลความรู้พื้นฐานเบื้องต้นสำหรับผู้เรียนที่จะรับรู้ถึงดนตรีที่แท้จริงอีกชั้นหนึ่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยรูปแบบการประเมินควรมีหลายรูปแบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลหลายแง่มุมและครบทุกมิติของการเรียนรู้ คือ ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ทำให้เชื่อได้ว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้ ความสามารถ และ

ทัศนคติทางดนตรีในระดับใดได้อย่างถูกต้อง รูปแบบในการประเมินควรเป็นการประเมินทั้งการสอบและการประเมินผลตามสภาพจริง การสอบควรมีทั้ง 2 ลักษณะ คือ การสอบระหว่างเรียนและการสอบหลังการเรียนเพื่อให้ได้ผลที่กล่าวมาสำหรับการวัดผลตามสภาพจริง คือ การวัดผลโดยผู้เรียนไม่ต้องทำกิจกรรมการวัดผลอย่างเป็นรูปแบบคือการสอบ แต่เป็นการวัดผลตามสภาพการเรียนการสอน เป็นการให้งานทำระหว่างเรียน การทำกิจกรรมดนตรีต่างๆ โดยผู้สอนสังเกตและให้คะแนนหรือประเมินค่าพฤติกรรมหรือผลงานตามที่ได้มีการวางแผนไว้ ทัศนคติสามารถประเมินได้เป็นอย่างดี โดยการสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกทางดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555)

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างมากกว่าการรับความรู้ ดังนั้น เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนจะมุ่งสนับสนุนการสร้างความรู้มากกว่าการพยายามถ่ายทอด ดังนั้นทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ จึงมุ่งเน้นการสร้างความรู้มากกว่าความพยายามในการถ่ายทอดและสิ่งแวดล้อมจะมีความสำคัญในการสร้างความหมายตามสภาพบริบทจริง เป็นทฤษฎีที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีหลักการที่สำคัญว่า ในการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำในการสร้างความรู้ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ส่งเสริมให้ผู้เรียนรวบรวมแนวคิดที่หลากหลายและสังเคราะห์สิ่งเหล่านี้เป็นทฤษฎีที่บูรณาการขึ้นมาใหม่ (สุมาลี ชัยเจริญ, 2557)

ปัจจุบันนับได้ว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีความสนใจดนตรีสามารถศึกษาหาความรู้ได้มากกว่าเมื่อก่อน หลายโรงเรียนมีการเรียนการสอนและกิจกรรมดนตรีที่ดีมีมาตรฐานหลายโรงเรียนยังมุ่งไปที่กิจกรรมดนตรีเพื่อการประกวดไม่ได้เน้นการเรียนการสอนดนตรีเพื่อให้นักเรียนได้รับดนตรีอย่างครบถ้วน เพื่อนำไปใช้

ในการศึกษาต่ออย่างแท้จริงที่สำคัญคือ ไม่ได้มีการสอนทฤษฎีดนตรีสากลอย่างจริงจังมากพอ ทำให้มาตรฐานเรื่องทฤษฎีดนตรีสากลซึ่งจำเป็นในการศึกษาต่ออยู่ในระดับไม่เป็นที่พอใจ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555)

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากลจึงจำเป็นต้องนำวิธีการสอนในรูปแบบที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของดนตรีสากลและเกิดทักษะดนตรีในขณะที่เรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มาใช้เป็นกรอบในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์จะสามารถช่วยพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้และช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยผ่านกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้และเข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเองอย่างลึกซึ้ง ไปจนถึงการเกิดทักษะดนตรีสากลในด้านต่างๆ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยบูรณาการพื้นฐานตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรีสากลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากลตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาทักษะทางดนตรีสากลของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากลตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนน้ำพองพัฒนศึกษา รัชมังคลาภิเษก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2560 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยเพื่อหาผลสัมฤทธิ์ ทักษะทางดนตรีสากล เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ใช้ระยะเวลา 6 ชั่วโมง (1 ชม./สัปดาห์)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือต่างๆ ในการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนการจัดสร้างดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. แบบวัดทักษะดนตรีสากล ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนรู้กิจกรรมเรียนรู้ดนตรีตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ให้นักเรียนทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้เวลา 1 คาบ ซึ่งไม่ใช้เวลาของการเรียน

2. ชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

3. ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ตามแบบแผนการทดลองและวัดทักษะดนตรีสากลระหว่างที่นักเรียนทำกิจกรรม

4. หลังจากเรียนรู้ครบทุกเนื้อหาในกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ แล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test)

5. ให้นักเรียนตอบแบบสำรวจความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

6. รวบรวมข้อมูลทั้งหมดและวิเคราะห์

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำข้อมูล โดยตรวจให้คะแนนในกระดาษคำตอบการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายโดยให้คะแนนดังนี้ 1) ตอบถูก ตรวจถูกให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน 2) ตอบผิด ไม่ตอบหรือเลือกคำตอบเกิน 1 คำตอบในข้อเดียวกันตรวจให้คะแนนข้อนั้นเป็น 0 คะแนน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือโดยใช้สูตรการหาค่า IOC (Index of Item

Objective Congruence) โดยพบว่ามีผลจากการหาค่า IOC เป็นไปตามเกณฑ์ที่

2.2 แบบวัดทักษะดนตรีสากลที่เรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ และสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือใช้สูตรการหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)

2.3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ค่าแจกแจง t-test แบบ Dependent ของเครื่องมือโดยใช้สูตรการหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)

2.4 แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อ กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ใช้ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือโดยใช้สูตรการหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 10.39 และ 16.76 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาทักษะดนตรีสากลของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผู้วิจัยได้สังเกตและมีเกณฑ์การประเมินทักษะในขณะที่นักเรียนลงมือทำกิจกรรม พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการพัฒนาด้านทักษะอยู่ในระดับดี

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามแนวทฤษฎีสตรัคติวิสต์ พบว่า ผู้เรียนส่วนมากความคิดเห็นในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยดังกล่าว มีประเด็นที่สำคัญสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สามารถนำมาใช้ในส่วนของเนื้อหาด้านดนตรีสากล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ เพราะการจัด กิจกรรมเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์นั้น จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดความรู้และลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยผู้สอนสร้างสถานการณ์ที่เป็นประสบการณ์ที่อยู่ในชีวิตประจำวันของนักเรียนมาสร้างปัญหา แล้วจัดกิจกรรมโดยการแบ่งกลุ่ม นักเรียนจะได้เรียนรู้ผ่านการทำงานกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสดู คิด แสดงความคิดเห็นและที่สำคัญคือ ได้สืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากจะเรียนรู้เกี่ยวเนื้อหาที่สำคัญของดนตรีสากล การนำเสนอที่หลากหลายจะช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะทางด้านดนตรีไปควบคู่กัน ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์และนำเดินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ดังนี้

1.1 เนื้อหาดนตรีสากล จำนวน 6 แผน ดังนี้ 1) ดนตรีในชีวิตประจำวัน 2) องค์ประกอบของดนตรีสากล 3) ทฤษฎีดนตรีสากล 4) ประเภทของเครื่องดนตรีสากล 5) ประเภทของวงดนตรีสากล 6) ดนตรีของฉันทัน

1.2 การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ ดนตรีสากลผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วสร้างกรอบแนวคิดในการพัฒนา โดยการนำหลักการตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่ง เสนอหลักการออกแบบ 7 ลำดับขั้นตอนที่ประยุกต์จากแนวคิดของ Cunningham (1993) ดังนี้

1.2.1 กระบวนการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ ผู้วิจัยได้ออกแบบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาทั้งหมด 6 สถานการณ์ปัญหา โดยนำสถานการณ์ที่เป็นประสบการณ์อยู่ในชีวิตประจำวันมาสร้างเป็นสถานการณ์ปัญหาที่มีความสอดคล้องกับบริบทจริงของผู้เรียน

1.2.2 การสร้างประสบการณ์อย่างลึกซึ้งในการเข้าถึงแนวคิดที่หลากหลาย โดยการให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้จากแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้ เป็นที่รวบรวมข้อมูล เนื้อหา สารสนเทศที่ผู้เรียนใช้ในการแก้สถานการณ์ปัญหาที่ผู้เรียนได้เผชิญ

1.2.3 การเรียนรู้ในสภาพที่ฝังอยู่ในสภาพที่เป็นจริงและบริบทการแก้ปัญหาที่ตรงตามสภาพจริง โดยในแต่ละสถานการณ์ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านบริบทในสถานการณ์ปัญหาที่มีความแตกต่างกันแต่ละสถานการณ์ก็จะมีภารกิจที่ผู้เรียนจะได้รับ ซึ่งผู้เรียนจะต้องฝึกการใช้ทักษะการเรียนรู้แบบกลุ่ม เพื่อแก้ไขสถานการณ์ปัญหาและลงมือกระทำกิจกรรมตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

1.2.4 การส่งเสริมและสนับสนุนการคิดด้วยตนเองในกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียน

จะได้เรียนรู้ด้วยการค้นพบจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ มัลติมีเดีย รวมถึงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อน

1.2.5 การฝึกการเรียนรู้ลงในประสบการณ์ทางสังคม โดยจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้เป็นกลุ่ม ซึ่งจัดให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 10 คน จำนวน 3 กลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการอภิปราย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันและให้ผู้เรียนได้มีมุมมองที่หลากหลาย

1.2.6 การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้รูปแบบที่หลากหลายในการนำเสนอ ผู้เรียนนำเสนอผลงาน การอภิปรายระหว่างกลุ่ม การใช้รูปแบบที่หลากหลายในการนำเสนอตามลักษณะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่แสดงออกมาทางผลงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะทางด้านดนตรี

1.2.7 การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองในกระบวนการสร้างความรู้ การให้ผู้เรียนจัดทำแผนผังความคิดรวบยอด (Concept Map) คือ การแสดงรูปแบบการเรียนรู้จากกิจกรรม ซึ่งสามารถแก้ปัญหาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาด้วยตนเอง

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามแนวทฤษฎีสตรัคติวิสต์คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 10.39 และ 16.76 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จิตติวิทย์ พิทักษ์, 2557) ที่ได้ศึกษาการออกแบบและพัฒนาชุดสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ส่งเสริมพหุปัญญาทางด้านดนตรี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน

โดยใช้ชุดสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ส่งเสริมพหุปัญญาทางด้านดนตรี พบว่า เปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาทักษะดนตรีสากลของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามแนวทฤษฎีสตรัคติวิสต์ พบว่า นักเรียนเกิดทักษะทางด้านดนตรีสากล ผู้วิจัยได้สังเกตและมีเกณฑ์การประเมินทักษะในขณะที่ยกเรียนลงมือทำกิจกรรม โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีการพัฒนาด้านทักษะด้านการฟังอยู่ในระดับดีตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด เมื่อได้ฟังเพลง นักเรียนจะสามารถเปรียบเทียบเสียง อารมณ์ ความรู้สึก ประเมินคุณภาพ และแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่ได้ยินได้ อีกทั้งการนำเสนอช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดทักษะด้านการร้องและจังหวะ ซึ่งนักเรียนจะนำเสนอผ่านการร้องด้วยบทเพลงหลากหลายรูปแบบ ซึ่งบางกิจกรรมผู้วิจัยก็ได้มีการเปิดเพลงและให้นักเรียนร้องตามที่ได้ยิน นักเรียนส่วนใหญ่สามารถร้องได้ตรงตามจังหวะทำให้เกิดทักษะทางด้านจังหวะอีกด้วย นักเรียนส่วนใหญ่สามารถแยกความแตกต่างของจังหวะได้ เช่น ช้า เร็ว เป็นต้น อ่านโน้ต ประมวลและร้องได้ตรงตามจังหวะ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จิตติวิทย์ พิทักษ์, 2557) ที่ได้ศึกษาการออกแบบและพัฒนาชุดสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ส่งเสริมพหุปัญญาทางด้านดนตรี พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ส่งเสริมพหุปัญญาทางด้านดนตรีส่วนใหญ่สามารถได้รับการพัฒนาด้านทักษะดนตรี เมื่อฟังเพลง สามารถระบุได้ว่าเป็นเพลงยุคสมัยใด เข้าใจทำนองเพลง สามารถร้องเพลงได้ถูกต้อง จังหวะ สามารถเคลื่อนไหวตามทำนองเพลง และความพร้อมเพียงของเคลื่อนไหวตามทำนองเพลง

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า นักเรียนส่วนมากความคิดเห็นในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ฉัตรชัย จิรลาภวิรุฬห์, 2559) ที่ได้พัฒนาชุดกิจกรรมวิชาดนตรีสากลโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ภาพรวม นักเรียนมีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.44 เมื่อพิจารณารายด้านระดับความพึงพอใจที่มากที่สุดคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.51 รองลงมาคือด้านผู้สอน มีค่าเฉลี่ย 4.43 และด้านเนื้อหาของชุดกิจกรรม อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 4.40

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้สอนควรศึกษาบริบทของนักเรียน ก่อนออกแบบกิจกรรม เพื่อให้กิจกรรมเหมาะสมกับนักเรียน

1.2 ก่อนดำเนินกิจกรรม ผู้สอนควรเตรียมอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนให้พร้อม เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลายรูปแบบ

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ นอกจากจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ทางด้านเนื้อหาในส่วนของดนตรีสากล กิจกรรมยังช่วยส่งเสริมในการพัฒนาทักษะดนตรี ทางด้านการฟัง ร้องและจังหวะ ซึ่งเป็นพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรีต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ทางด้านดนตรีไปพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ เช่น การปฏิบัติเครื่องดนตรีสากล

2.2 ควรทดลองกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ไปใช้กับนักเรียนในช่วงชั้นอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* สาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิตติวิทย์ พิทักษ์. (2557). *การออกแบบและพัฒนาชุดสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมพหุปัญญาทางด้านดนตรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฉัตรชัย จิรลาภวิรุฬห์. (2559). *การพัฒนาชุดกิจกรรมวิชาดนตรีสากลโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2555). *ดนตรีศึกษาหลักการและสาระสำคัญ*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุมาลี ชัยเจริญ. (2557). *การพัฒนารูปแบบการสร้างความรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุกรี เจริญสุข. (2548). *จะฟังดนตรีอย่างไรให้เพราะ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์.

การอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ....

The Conservative and Sustainable Utilization of Community Forests under Draft Community Forest Act ...

เดียนเด่น นาคสีหาราช¹

Dauenden Nakseeharach¹

Received: 20 January 2020

Revised: 24 March 2020

Accepted: 22 April 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.... (ฉบับคณะกรรมการการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2559) รวมถึงมาตรการทางกฎหมายป่าไม้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ในปัจจุบัน จากการวิจัยพบว่ามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ในปัจจุบันยังไม่ส่งเสริมให้ชุมชนในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนของชาติเป็นไปอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการกำหนดให้อำนาจบังคับการตามกฎหมายส่วนใหญ่เป็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งส่งผลต่อการเข้าใช้สอยประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยชุมชน แต่มาตรการตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.... (ฉบับคณะกรรมการการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2559) จะช่วยส่งเสริมให้มีการร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชนในการจัดการป่าชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ในประเทศอีกทางหนึ่ง จึงควรเร่งพิจารณาตรากฎหมายป่าชุมชนเนื่องจากชุมชนมีบทบาทที่สำคัญอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้สอดคล้องกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดการพื้นที่ป่าไม้ที่ได้รับรองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, กฎหมายป่าไม้, ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Assistant Professor, Faculty of Law, Mahasarakham University

Abstract

This research article aimed to examine the legal measures for the conservation and sustainable utilization of community forests under the Draft Community Forest Act ... “ (National Reform Steering Assembly in Public Health and Environment 2016) Forestry law, as it relates to community forests was included in the study. The research found that the legal measures are inconsistent with community participation. For instance, most enforcement power is designated to state officials. However, the Draft Community Forest Act ...” (National Reform steering Assembly in Public Health and Environment 2016) promotes participation between state and community. It has been suggested by some that the Draft Community Forest Act ...” (National Reform Steering Assembly in Public Health and Environment 2016) be issued specially to create certain benefits for resource management. The benefits should include participation between government and community. This could be accomplished by assigning the most important role, public participation, to conserve and manage the forest area. Besides, the aforementioned legal measures are inconsistent with the community participation guaranteed by the Constitution of the Kingdom of Thailand of B.E. 2560.

Keywords: Public participation, forestry law, Draft Community Forest Act

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรตามธรรมชาติที่มีค่าต่อมนุษย์ซึ่งป่าไม้จัดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ป่าอนุรักษ์ให้คงสภาพอยู่ได้ (นงลักษณ์-ปรีชา สุวรรณพินิจ, 2548: 75) หรืออาจเรียกว่าทรัพยากรธรรมชาติหมุนเวียน เพราะหากมีการจัดการที่ดีและมีการบำรุงรักษาแล้วทรัพยากรป่าไม้จะยังคงอยู่และนำมาใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป ในปัจจุบันปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ไม่ได้เป็นเพียงปัญหาของประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่กลับเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ในโลกเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร (อำนาจวงศ์บัณฑิต, 2562: 29-31) ป่าชุมชน (Community Forest) เป็นวิถึปฏิบัติและเป็นการปรับตัวของการจัดการทรัพยากรภายในชุมชนในการช่วยลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมของคนในชุมชน จากการถูกแย่งชิงทรัพยากร

เพื่อการพัฒนาประเทศ และเป็นแนวทางหนึ่งในการรักษาพื้นที่ป่าและความสมบูรณ์ของนิเวศป่าไม้ เพื่อให้ระบบนิเวศคงความสมดุล เนื่องจากป่าชุมชนเป็นกลไกที่สำคัญที่เป็นช่องทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ จัดการ ฟื้นฟูให้ป่ามีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น และมีการใช้ทรัพยากรและผลผลิตจากป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความมั่นคงแห่งชีวิตของคนในชุมชน (เตือนเด่น นาคสีหราช, 2561: 1-6) ดังนั้นเมื่อคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นจึงไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐาน และที่สำคัญยิ่งคือเพิ่มความสามารถให้กับมนุษยชาติได้เรียนรู้การอยู่อย่างสมดุลกับธรรมชาติและดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุข แต่ในระยะหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่ได้มีการออกกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชนเพื่อให้สิทธิแก่ชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของตนได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย จึงต้องมีมาตรการทางกฎหมาย

ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าชุมชนเพื่อที่จะให้ประชาชนได้มีสิทธิจัดการป่าไม้ได้อย่างยั่งยืนสืบไป

อย่างไรก็ตามในยุคปัจจุบันได้มีแนวคิดป่าชุมชนเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่า การใช้ประโยชน์จากป่า การอนุรักษ์และการบำรุงรักษาป่า โดยให้ชุมชนตระหนักถึงมูลค่าและคุณค่าของป่าทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมองป่าเป็นทุนของชุมชน ป่าเป็นสินทรัพย์ของชุมชน ป่าเป็นฐานทรัพยากรในการดำรงชีวิต ป่าทำให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนเป็นแหล่งอาหาร ป่าเป็นแหล่งของการดำรงอยู่ของความเชื่อ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวคิดที่ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตร่วมกับป่า (สรเรณีย์ วงศ์ฮ่อม, 2544: 86) อย่างไรก็ตามมาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใช้สอยประโยชน์จากป่าไม้ของชุมชนในประเทศไทยยังอาจไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่ใช้การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลในทางเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.... (ฉบับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2559) พร้อมทั้งมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ในงานวิจัยมุ่งศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนอย่างยั่งยืน ข้อมูลทางเอกสารที่จะรวบรวมเพื่อวิเคราะห์นั้นประกอบด้วยกฎหมายว่าด้วยป่าไม้และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง, บันทึกการประชุม, แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา, หนังสือ ตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

วิเคราะห์กระทั่งเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะในงานวิจัย

ผลการวิจัย

1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ตามมาตรการทางกฎหมายในร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.... (ฉบับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2559)

ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน... (ฉบับคณะกรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2559) มีบทบัญญัติหลายประการที่สามารถช่วยส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนให้เป็นไปได้อย่างดียิ่งขึ้น เพราะเป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อรองรับการจัดการป่าชุมชน โดยมุ่งส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ป่า ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยที่ประชาชนได้รับประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่างเหมาะสมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าชุมชน นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนฯ ฉบับนี้ จะช่วยเสริมสร้างการกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนในประเทศให้เป็นรูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ป่า ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม

1.1 การมีส่วนร่วมของสมาชิกป่าชุมชนในการดูแลรักษาป่าชุมชน

ตามร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา 28 ว่าด้วยประเด็นด้านหน้าที่ของสมาชิกป่าชุมชน ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างแนวปฏิบัติให้เป็นไปใน

ทิศทางเดียวกันในการจัดการป่าชุมชนทุกแห่งทั่วประเทศไทย ทั้งนี้ สมาชิกป่าชุมชนที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่อาจมีมติให้สมาชิกป่าชุมชนผู้นั้นพ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชน โดยกำหนดให้สมาชิกในป่าชุมชน

(ก) ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการ ป่าชุมชน และแผนจัดการป่าชุมชน

(ข) ร่วมมือกับทางราชการในการดูแลรักษาป่าชุมชน สัตว์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน

1.2 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ตามร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา 33 ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าตามสมควรอันไม่เป็นการทำลายป่าอย่างเหมาะสมจึงเป็นแนวทางที่สร้างความชัดเจนอันเป็นแนวปฏิบัติของสมาชิกในป่าชุมชน ดังนี้

(ก) ให้สิทธิสมาชิกในป่าชุมชนในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นไปตามระเบียบ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

(ข) ให้สิทธิสมาชิกในป่าชุมชนในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อการนันทนาการในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(ค) ให้สิทธิสมาชิกในป่าชุมชนในการเก็บหาของป่าในป่าชุมชนโดยเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

(ง) ให้สิทธิสมาชิกในป่าชุมชนในการทำไม้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ให้ทำได้ตามความจำเป็นในการดำรงชีพและการใช้สอยของ

สมาชิกป่าชุมชน หรือใช้ในกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชนนั้นตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบาย ป่าชุมชนกำหนด ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับแผนการจัดการป่าชุมชนที่ได้อนุมัติ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ วัฒนธรรม และความยั่งยืน

(จ) ให้สิทธิสมาชิกในป่าชุมชนในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอื่นในเขตป่าชุมชนที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.3 การควบคุมดูแลป่าชุมชน

นอกเหนือจากการกำหนดสิทธิที่ได้กล่าวในหัวข้อ 1.2 ข้างต้นแล้วยังมีการกำหนดขอบเขตเพื่อควบคุมการใช้สิทธิของสมาชิกในป่าชุมชนอันจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในทรัพยากรป่าไม้ตามร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา 41 เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการใช้สิทธินั้นเป็นการทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ มาตรการในการควบคุมป่าชุมชนจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้อาชีพชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน ดังนี้

(ก) ห้ามไม่ให้มีการทำไม้ในบริเวณเพื่อการอนุรักษ์

(ข) ห้ามไม่ให้ใช้พื้นที่ป่าชุมชนเป็นที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกิน

(ค) และห้ามไม่ให้บุคคลใดกันสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า ขุดหาแร่ ล่าสัตว์ ป่าสงวนหรือ สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือกระทำการด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าชุมชน เว้นแต่เป็นการกระทำตามร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา 33 ตามที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้กระทำได้

2. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ตามกฎหมายในประเทศไทย

การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ตามกฎหมายของไทยจะให้สิทธิกับรัฐในการจัดการป่า ถือได้ว่าป่าเป็นของรัฐ ซึ่งโดยหลักหากชุมชนต้องการเข้าไปทำกิจการใดๆ ในป่าไม่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อน ทั้งนี้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ในปัจจุบัน ดังนี้

2.1 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 เกี่ยวข้องกับการเข้าไปใช้ประโยชน์ในป่า ได้แก่ การเก็บหาของป่าหวงห้ามเป็นสิ่งต้องห้ามตามมาตรา 29 ตลอดจนห้ามมิให้ผู้ใดก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำการด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่ากระทำให้ไม่ได้ตามมาตรา 54 กฎหมายฉบับนี้จึงมุ่งเน้นควบคุมมิให้บุคคลใดหรือชุมชนใดเข้ามาก่อการอันใดในเขตป่า ยกเว้นแต่การเก็บหาเศษไม้ ปลายไม้แห้งที่ล้มขอนนอนไพร อันมีลักษณะเป็นไม้ผืน ซึ่งไม่ใช่ไม้สักหรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ไปใช้สอยสำหรับครัวเรือนตามมาตรา 17 (2) อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้ยังเปิดช่องให้ชุมชนสามารถใช้สอยประโยชน์จากพื้นที่ป่า และสามารถเก็บหาของป่าได้ตามความในมาตรา 32 ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งจัดทำไปเพื่อประโยชน์ในการบำรุงป่าแต่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย กล่าวคือหากในกรณีที่จะทำไม้หวงห้ามต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนตามความมาตรา 11 หรือหากจะทำไม้ที่ไม่เข้ากรณีไม้หวงห้ามในพื้นที่ป่า แม้จะไม่ผิดฐานทำไม้ตามมาตรา 11 แต่มีข้อสังเกตที่ควรระวังหากเป็นการกระทำต่อต้นไม้หลายต้นหรือมีจำนวนมาก อาจเป็นการกระทำใดๆ ที่เป็นการทำลายป่าตามมาตรา 54

นอกจากเข้าไปใช้สอยประโยชน์ในป่าที่ต้องได้รับอนุญาตแล้ว การนำไม้และของป่าไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายฉบับนี้ต้องปฏิบัติตามหลัก

เกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดซึ่งหากมองในมุมของรัฐจะมองประโยชน์สาธารณะเป็นหลักเพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามผู้ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ทั้งยังลดความยุ่งยากของเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดซึ่งจำนวนของเจ้าหน้าที่อาจไม่เพียงพอและไม่อาจด้านบุคคลผู้เข้ามาลักลอบเข้าหาประโยชน์ในพื้นที่ป่าได้ดังนี้

1) การนำไม้และของป่าเคลื่อนที่แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 จะต้องมิใบเบิกทางของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 38 ประกอบมาตรา 39

2) การมีไม้และของป่าไว้ครอบครองโดยหลักแล้วตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ห้ามมิให้ผู้ใดมีไม้สักแปรรูปไม่ว่าจำนวนใดก็ตามไว้ในครอบครอง หรือไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน 0.2 ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ อย่างไรก็ตามมาตราดังกล่าวก็มีข้อยกเว้นตามมาตรา 50 กล่าวคือ หากมีไม้แปรรูปไว้ครอบครองมิใช่เพื่อการค้า โดยมีหลักฐานแสดงว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบตามมาตรา 50 (3) หรือการมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มีไม้หวงห้ามตามมาตรา 50 (4) หรือการมีไม้ท่อนไว้ในครอบครอง ถ้าเป็นไม้หวงห้ามต้องมีหลักฐานการได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 69 แต่ถ้าเป็นไม้ท่อนที่ไม่ใช่ไม้หวงห้ามสามารถมีครอบครองได้โดยไม่ต้องรับอนุญาต

3) การมีของป่าตามมาตรา 29 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ห้ามค้าหรือมีไว้ครอบครองซึ่งของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งกฎหมายควบคุมเฉพาะของป่าหวงห้ามที่ห้ามค้า หรือมีครอบครองเกินกำหนด อย่างไรก็ตามกรณีเก็บของป่าที่ไม่ใช่ไม้หวงห้ามก็ต้องได้รับอนุญาตจาก

พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน สำหรับกรณีของป่าหวงห้ามนั้นห้ามมิให้เปิดทางการนำเคลื่อนที่ตามมาตรา 39 แล้วไม่ต้องขออนุญาตมิไว้ในครอบครองตามมาตรา 29 ทวิอีก

4) กรณีแปรรูปไม้ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้และตั้งโรงงานไม้แปรรูป เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่มีข้อยกเว้นตามมาตรา 50 ที่ไม่ถือว่าเป็นการแปรรูปไม้ เช่น การเลื่อย จัด ลิต ขุด หรือถาก เอาเป็นซุงท่อน เสาถาก หรือเพื่อทำไม้ฝืนหรือทำไม้เป่าถ่านหรือเลื่อยเพื่อความจำเป็นในการชักลาก เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ระบุไว้ในใบอนุญาตทำไม้ให้กระทำการนั้นๆ ได้ และผู้รับอนุญาตได้กระทำการนั้นๆ ก่อนนำไม้เคลื่อนที่จากบริเวณต่อไม้ตามมาตรา 50 (1) หรือการแปรรูปไม้ที่แปรรูปมาแล้วจากไม้ซุงหรือไม้ท่อนที่ไม่ใช่เพื่อการค้าตามมาตรา 50 (2)

2.2 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งมุ่งคุ้มครองพื้นที่ป่าของรัฐโดยกฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจรัฐในการกำหนดในการกำหนดป่าสงวน แล้วให้ราษฎรที่อ้างว่ามีสิทธิหรือได้ทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนก่อนวันประกาศกฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาติ ยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา 12 แม้หากบุคคลนั้นมิได้ยื่นคำร้องคัดค้านภายในกำหนดเวลามาตรา 12 ก็ทำให้เสียสิทธิครอบครองได้ ตามความมาตรา 14 ได้กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองหรือทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก้นสร้างแผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำการด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่จะเป็นการถางทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามความมาตรา 15 กล่าวคือ ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นการเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัย หรือหากจะใช้สอยประโยชน์จากป่าหรือของป่าต้องได้รับการอนุญาต

ตามมาตรา 15 จึงเป็นการจำกัดการเข้าใช้สอยประโยชน์ในพื้นที่ป่าได้เท่าที่กฎหมายกำหนดและต้องได้รับอนุญาตก่อนเท่านั้น

2.3 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ให้อำนาจฝ่ายบริหารในการกำหนดที่ดินเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อรัฐบาลเห็นว่าที่ดินบริเวณนั้นสภาพทางธรรมชาติที่น่าสนใจ ดังนั้นพื้นที่ดังกล่าวต้องการสงวนประโยชน์แก่การศึกษาและพักผ่อนหย่อนใจหรือนันทนาการของประชาชนโดยรวมตามความมาตรา 6 พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงมิได้เปิดโอกาสให้บุคคลใด หรือชุมชนเข้ามาใช้สอยประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สอยไม้หรือเก็บหาของป่า หรือแม้แต่การเก็บใบไม้หรือทำลายดอกไม้หรือผลไม้ก็ไม่อาจกระทำได้ ซึ่งปรากฏชัดตามมาตรา 16 (1) - (19) ซึ่งห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการในเขตอุทยานแห่งชาติ เช่น ยึดถือครอบครองที่ดิน ก้นสร้าง แผ้วถาง เผาป่า เก็บหานำออกไปหรือทำลายด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมสภาพแก่ทรัพยากรธรรมชาติ

ดังนั้นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้สอยประโยชน์จากป่าตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นกรณีการเก็บหาเศษไม้ ปลายไม้ที่แห้งตายตกหล่นในพื้นที่ป่าไม้เองตามธรรมชาติ และเพียงแต่ไม่ใช่สักหรือไม้หวงห้ามประเภท ข. เช่น จันทน์หอม จันทน์ขาว เป็นต้น หากนำไปใช้สอยในครัวเรือนก็สามารถทำได้ตามมาตรา 17 (2) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ส่วนในกรณีการทำไม้หรือเก็บของป่าตามมาตรา 15 ยังเปิดช่องให้บุคคลสามารถเข้าไปหาของป่าได้หากได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือกรณีที่กฎหมายเปิดช่องตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ให้มีการถางทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามความมาตรา 15 กล่าวคือ ต้อง

ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน แต่หากพิจารณาถึงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 นั้นพบว่าไม่มีบทบัญญัติมาตราใดในพระราชบัญญัตินี้ที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือชุมชนเข้ามาทำไม้ หรือเก็บของป่า หรือใช้สอยประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติ

2.4 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งมีวัตถุประสงค์มุ่งคุ้มครองสัตว์ป่า และถิ่นที่อยู่ของสัตว์ป่าเป็นหลัก โดยไม่มีบทบัญญัติมาตราใดที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลหรือบริหารจัดการป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์แต่อย่างใด ข้อพิจารณาอีกประการหนึ่งคือหากเป็นกรณีที่สัตว์ป่าชนิดใดเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้แล้ว แม้ว่าจะอยู่นอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือไม่ว่าจะอยู่ที่ใดๆ ก็ตามย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้ด้วย ดังนั้นหากป่าชุมชนได้ดำเนินการจัดทำโครงการป่าชุมชนแล้ว หากมีสัตว์ป่าคุ้มครองเข้ามาอยู่อาศัยตามธรรมชาติในเขตป่าชุมชน เนื่องจากป่าชุมชนเริ่มอุดมสมบูรณ์ต้นไม้ปกคลุมหนาแน่น กระทั่งต่อมาสัตว์ป่าคุ้มครองมาอยู่อาศัยย่อมได้รับการคุ้มครองด้วย เช่น กระต่ายป่า ไก่ป่า นกเอี้ยง นกกวก เป็นต้น ซึ่งเป็นสัตว์ต้องห้ามล่าตามมาตรา 16 ดังนั้น จึงอาจเกิดความขัดแย้งของสภาพความเป็นจริงที่ชุมชนต้องพึงพิงอาศัยป่าซึ่งรวมถึงอาหารที่เป็นสัตว์ป่าด้วยกับมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดให้รัฐเป็นผู้มีอำนาจควบคุมจัดการทรัพยากรสัตว์ป่าและมีสิทธิเด็ดขาดในการจัดการเพียงฝ่ายเดียว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ในปัจจุบันจึงไม่เอื้อประโยชน์ต่อการที่ชุมชนจะเข้าไปใช้สอยประโยชน์จากป่าหรือของป่าที่เป็นกำลังสำคัญอย่างมากในการดูแลรักษาป่า ซึ่งหากมองในด้านของชุมชนที่มีความตั้งใจในการดูแลรักษาป่าควบคู่กับใช้สอยประโยชน์จากป่าเท่าที่ไม่

เป็นการทำลายทรัพยากรตามกฎหมายของชุมชน จึงเป็นการไม่สะดวกในการใช้สอยประโยชน์จากป่าและของป่าซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

สรุปผลการวิจัย

กฎหมายป่าชุมชนเป็นกฎหมายที่สำคัญที่ควรออกมาบังคับใช้เพื่อความเป็นเอกภาพและส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนสามารถช่วยส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนให้เป็นไปได้อย่างดียิ่งขึ้น เนื่องด้วยเป็นบทบัญญัติเฉพาะเพื่อรองรับการจัดการป่าชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนและประชาชนได้รับประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่างเหมาะสมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าชุมชน นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนฯ ฉบับนี้ จะช่วยเสริมสร้างการกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนในประเทศให้เป็นรูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมกับรัฐ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 4542: 9) ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการพัฒนาป่าไม้และสร้างความเข้มแข็งของชุมชน นำไปสู่เป้าหมายคือความสมบูรณ์และยั่งยืนของทรัพยากรป่าไม้ และประชาชนได้รับประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

สืบเนื่องจากปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ซึ่งเป็นพื้นที่คุ้มครองอันเป็นแหล่งซึ่งอุดมไปด้วยความหลากหลายทางชีวภาพอยู่ 4 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติป่า

ไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายทั้ง 4 ฉบับข้างต้นซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องด้วยพื้นที่แต่ละพื้นที่มีการวางบทบัญญัติที่แตกต่างกัน โดยมุ่งเน้นให้อำนาจรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินอันเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ ทั้งนี้กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการปัญหาการใช้ทรัพยากรส่งผลให้รัฐมีอำนาจในการจัดการเขตพื้นที่อันเป็นทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมายป่าไม้ฉบับต่างๆ ระเบียบ และประกาศ เนื่องด้วยการป้องกันไม่ให้มีการใช้สอยทรัพยากรป่าไม้อย่างฟุ่มเฟือย กระทั่งเป็นการบุกรุกทำลายเป็นเหตุให้ทรัพยากรป่าไม้ลดลง ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรม หากมาพิจารณามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งไม่มีกฎหมายฉบับใดกล่าวถึงประเด็นนี้ การอนุญาตให้ประชาชนแต่ละคนหรือชุมชนจึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าตามกฎหมายฉบับต่างๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งต้องมีเหตุดังที่กฎหมายบัญญัติไว้

ทั้งนี้ หากมีแต่เพียงรัฐเพียงตามลำพังอาจไม่สามารถอนุรักษ์และคุ้มครองพื้นที่ป่าได้ครอบคลุมทุกบริเวณ ซึ่งหากอาศัยความร่วมมือของชุมชนที่อยู่ในบริเวณเขตพื้นที่ป่าไม้นั้นช่วยกันดูแลรักษาด้วยจะเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนเนื่องจากเมื่อชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล รักษา หรือใช้สอยประโยชน์ก็จะเกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของตนที่ช่วยความเสื่อมล้ำทางสังคมของคนในชุมชน จากการถูกแย่งชิงทรัพยากรเพื่อการพัฒนาประเทศ และ

เป็นแนวทางหนึ่งในการรักษาพื้นที่ป่าและความสมบูรณ์ของนิเวศป่าไม้ เพื่อให้ระบบนิเวศคงความสมดุล หากตั้งศักยภาพชุมชนมาช่วยในการดูแลรักษาพื้นที่ป่าโดยเปิดช่องทางกฎหมายกำหนดสิทธิและหน้าที่ของชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการป่า ซึ่งแต่ละชุมชนอาจจะมีความปฏิบัติแต่ดั้งเดิมตามจารีตประเพณีในการนำมาช่วยในการจัดการป่า ซึ่งเป็นแนวทางป้องกันการบุกรุกทำลายป่าจากบุคคลภายนอกที่ช่วยลดกระบวนการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในดูแลป่า

ข้อเสนอแนะ

หากร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน... (ฉบับคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2559) มีผลบังคับใช้จะช่วยในการส่งเสริมให้มีป่าชุมชนในพื้นที่ของรัฐนอกเขตป่าไม้เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ในประเทศอีกทางหนึ่ง เพื่อส่งเสริมให้การจัดการป่าชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงขอเสนอแนะแนวทางดังต่อไปนี้

1. ควรกำหนดคำนิยามพื้นที่เขตป่าให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในกฎหมายป่าไม้ทุกฉบับ และสร้างความเข้าใจให้กับบุคคลทั่วไปในลักษณะการพบเห็นป่าทางกายภาพ และนิยามของคำว่าป่าตามกฎหมายซึ่งก่อให้เกิดความสับสนของบุคคลทั่วไป
2. ควรให้สิทธิแก่ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมได้มีโอกาสได้มีสิทธิในป่าชุมชน เนื่องจากบางชุมชนเป็นชุมชนเก่าแก่ซึ่งอาจอยู่ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ อย่างไรก็ตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน... (ฉบับคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2559) ได้กำหนดให้การจัดตั้งป่าชุมชนโดยหลักเป็นพื้นที่นอกป่าอนุรักษ์
3. ควรเพิ่มมาตรการส่งเสริมในกฎหมายป่าไม้ที่มีอยู่โดยการให้สิทธิแก่ชุมชน

หรือประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันรวมถึงใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ภายในขอบเขตที่ไม่เป็นการทำลาย ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงช่องทางที่รัฐเปิดโอกาสบุคคลเข้าไปใช้สอยประโยชน์ได้บางกรณีที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่รัฐบางกรณี

เท่านั้น

4. ควรผลักดันให้มีการออกกฎหมายป่าชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- เดือนเด่น นาคสีหราช. (2561). การส่งเสริมมาตรการทางกฎหมายในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีบ้านดงสามขา บ้านน้ำแคม อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย. *วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 11(21): 1-26.
- นงลักษณ์-ปรีชา สุวรรณพินิจ. (2548). *มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คุรุสภา.
- สรเสรีญ วงศ์ข่อ่ม. (2544). *เศรษฐกิจพอเพียง: พื้นฐานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. นนทบุรี: บริษัทเพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2542). *การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมนิติ.
- อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2562). *กฎหมายสิ่งแวดล้อม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คุรุสภา.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Instructions for the Authors)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Pre review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการ งานบททวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างพิจารณาผลงานวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่คนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อหน้า ใส่ตัวอักษรด้วย

3. **จำนวนหน้า** บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 12 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. **ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าวๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการวิจัยนั้นด้วย

6. วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งื่อนำมาศึกษา จำนวน ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นการตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นการรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ยอมรับและได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้: ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์. เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่ผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์สกุล, ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction: focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนาบำบัด*. 13(1): 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124(11): 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ *ชื่อหนังสือ* เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ แทน *ชื่อย่อวารสาร*

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์. 629-78.

Ringsven M.K., Bond, D. (1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY): Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด: สถานที่จัด: สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สินชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวิทยา, มนต์ชูลี นิตินพ, สาริต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสซ์กรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. *รายงานการประชุมวิชาการ เกสซ์กรรม ประจำปี 2542 ของเกสซ์กรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542*. กรุงเทพมหานคร: เกสซ์กรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMG and/ Clinical Neurophysiology ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan*. Amsterdam: Eelsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. สถาบันที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ. (2541). *การใช้ยาเจนดามัยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกสซ์ศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan S.J. (1995). *Post-hospital home health care: the elderly,s access and utilization [dissertayion]*. St. Louis (MO):Washington Univ.

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee, G. (1996). *Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually*. The Washington Post Jun 21.5.

จ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์ ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่): ได้มาจาก ชื่อ website

ตัวอย่าง

Morse S.S. (1995). *Factors in the emergence of infectious disease*. Emerg Infect Dis [cited 1996 Jun 5] ; 1(1): Available from:URL// www.Cdc.gov/ncidod/Eid.htm.